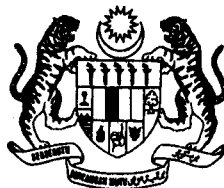

Jilid III
Bil. 62

Hari Selasa
14hb. Disember, 1993

MALAYSIA

PENYATA RASMI PARLIMEN
PARLIAMENTARY DEBATES

DEWAN RAKYAT
House of Representatives

PARLIMEN KELAPAN
Eighth Parliament

PENGGAL KETIGA
Third Session

KANDUNGAN

JAWAPAN-JAWAPAN MULUT BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN
[Ruangan 11703]

**PENERANGAN OLEH YANG BERHORMAT MENTERI PERUMAHAN DAN
KERAJAAN TEMPATAN:**

Tragedi Keruntuhan Pangsapuri Highland Towers, Hulu Kelang [Ruangan 11733]

RANG UNDANG-UNDANG:

Rang Undang-undang Perbekalan 1994
Jawatankuasa—

Jadual:

Maksud B. 48 [Ruangan 11749]

Maksud B. 49 [Ruangan 11767]

Maksud B. 50 [Ruangan 11828]

Maksud B. 51 [Ruangan 11857]

KANDUNGAN—(*Samb.*)

USUL-USUL:

Anggaran Pembangunan 1994

Jawatankuasa—

Maksud P. 48 [Ruangan 11749]

Maksud P. 49 [Ruangan 11767]

Maksud P. 50 [Ruangan 11828]

Maksud P. 51 [Ruangan 11857]

PERCETAKAN NASIONAL MALAYSIA BERHAD

Semua Hak Terpelihara. Tiada mana-mana bahagian jua daripada penerbitan ini boleh diterbitkan semula atau disimpan di dalam bentuk yang boleh diperolehi semula atau disiarkan dalam sebarang bentuk dengan apa jua cara elektronik mekanikal, fotokopi, rakaman atau sebaliknya tanpa mendapat izin daripada Percetakan Nasional Malaysia Berhad.
(Pencetak kepada Kerajaan Malaysia yang dilantik).

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT YANG KELAPAN

Penyata Rasmi Parlimen

PENGGAL YANG KETIGA

AHLI-AHLI DEWAN RAKYAT

Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua, TAN SRI DATO' MOHAMED ZAHIR BIN HAJI ISMAIL,
P.M.N., S.P.M.K., D.S.D.K., J.M.N.

Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan Menteri Dalam Negeri, DATO' SERI DR. MAHATHIR
BIN MOHAMAD, D.K.I., D.U.K., S.S.D.K., S.S.A.P., S.P.M.S., S.P.M.J., D.P., D.U.P.N.,
S.P.N.S., S.P.D.K., S.P.C.M., S.S.M.T., D.U.N.M., P.I.S. (Kubang Pasu).

" Timbalan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan, DATO' SERI ANWAR BIN
IBRAHIM, S.S.A.P., S.S.S.A., D.G.S.M., D.M.P.N. (Permatang Pauh).

Yang Berhormat Menteri Pengangkutan, DATO' SERI DR. LING LIONG SIK, S.P.M.P., D.P.M.S.,
D.P.M.P., D.G.S.M. (Labis).

" Menteri Tenaga, Telekom dan Pos, DATO' SERI S. SAMY VELLU, S.P.M.P.,
S.P.M.J., D.P.M.S., P.C.M., A.M.N. (Sungai Siput).

" Menteri Perusahaan Utama, DATO' SERI DR. LIM KENG YAIK, S.P.M.P.,
D.P.C.M. (Beruas).

" Menteri Kerja Raya, DATUK LEO MOGGIE ANAK IROK, P.N.B.S. (Kanowit).

Yang Amat Berbahagia Menteri Hal Ehwal Sabah, TUN DATU HAJI MUSTAPHA BIN DATU
HARUN, S.M.N., S.P.D.K., S.I.M.P., P.N.B.S., S.P.M.J., S.P.M.P., S.P.C.K., K.C.R.L.,
K.S.T.J., O.B.E. (Limbawang).

Yang Berhormat Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, DATO' SERI RAFIDAH AZIZ,
S.P.M.P., D.P.M.S., A.M.N. (Kuala Kangsar).

" Menteri Pendidikan, DATUK AMAR DR. HAJI SULAIMAN BIN HAJI DAUD,
S.I.M.P., D.S.S.A., P.N.B.S., J.B.S. (Petra Jaya).

" Menteri Pertanian, DATUK SERI SANUSI BIN JUNID, S.S.S.A., D.S.D.K., D.G.S.M.,
S.M.K. (Jerlun-Langkawi).

" Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, DATO' HAJI
ABU HASSAN BIN HAJI OMAR, S.P.M.S., D.P.M.S., S.M.S., S.M.T., P.I.S. (Kuala
Selangor).

" Menteri Kesihatan, DATO' LEE KIM SAI, D.S.S.A., P.P.N. (Hulu Langat).

" Menteri Pertahanan, DATO' SERI HAJI MOHD. NAJIB BIN TUN HAJI ABDUL
RAZAK (Orang Kaya Indera Shahbandar), S.S.A.P., S.I.M.P., D.P.M.S., D.S.A.P.
(Pekan).

Yang Berhormat Menteri Penerangan, DATO' MOHAMED BIN RAHMAT, S.P.M.J., S.I.M.P., S.S.S.A., S.S.I.J., D.P.M.J., D.P.M.S., P.N.B.S., K.M.N., B.S.I. (Pulai).

- " Menteri Kebudayaan, Kesenian dan Pelancongan, DATO' SABBARUDDIN CHIK, S.I.M.P., D.P.M.S., D.S.A.P., S.M.S. (Temerloh).
- " Menteri Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat, DATO' NAPSIAH BINTI OMAR, D.S.N.S. (Kuala Pilah).
- " Menteri Perusahaan Awam, DATO' DR. MOHAMED YUSOF BIN HAJI MOHAMED NOR, S.P.M.T., D.S.S.A., D.P.M.T., J.M.N., S.M.T., P.P.T. (Besut).
- " Menteri Sumber Manusia, DATO' LIM AH LEK, S.I.M.P., D.S.A.P., S.M.T., J.P. (Bentong).
- " Menteri di Jabatan Perdana Menteri, DATO' ABANG ABU BAKAR BIN DATU BANDAR ABANG HAJI MUSTAPHA, D.S.A.P., P.N.B.S., D.P.T.J., J.M.N. (Kuala Rajang).
- " Menteri Sains, Teknologi dan Alam Sekitar, DATUK LAW HIENG DING, P.N.B.S., K.M.N., P.B.S., P.B.J. (Sarikei).
- " Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, DATO' DR. TING CHEW PEH, D.P.M.P. (Gopeng).
- " Menteri Tanah dan Pembangunan Koperasi, TAN SRI DATUK HAJI SAKARAN BIN DANDAI, P.S.M., P.G.D.K., S.P.D.K., J.P., A.D.K. (Semporna).
- " Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Undang-undang, DATO' SYED HAMID BIN SYED JAAFAR ALBAR, D.P.M.J., S.M.I., A.M.N. (Kota Tinggi).
- " Menteri Luar Negeri, DATUK ABDULLAH BIN HAJI AHMAD BADAWI, D.S.S.A., D.M.P.N., D.J.N., K.M.N., A.M.N. (Kepala Batas).
- " Menteri Belia dan Sukan, DATUK ABDUL GHANI BIN OTHMAN, S.M.J. (Ledang).
- " Timbalan Yang di-Pertua, TUAN ONG TEE KEAT, S.M.S. (Ampang Jaya).
- " Timbalan Yang di-Pertua, TUAN HAJI JUHAR BIN HAJI MAHIRUDDIN (Kinabatangan).
- " Timbalan Menteri Dalam Negeri, DATO' MEGAT JUNID BIN MEGAT AYOB, D.P.C.M., D.S.A.P., A.M.P., A.M.K. (Pasir Salak).
- " Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, TUAN HAJI DAUD BIN DATO' HAJI TAHA, S.M.J. (Batu Pahat).
- " Timbalan Menteri Tenaga, Telekom dan Pos, DATO' MOHD. TAJOL ROSLI BIN MOHD. GHAZALI, D.P.M.P., A.M.P. (Gerik).

Yang Berhormat Timbalan Menteri Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat,
DATO' ALEXANDER YU LUNG LEE, D.P.M.P. (Batu).

- " Timbalan Menteri Pertahanan, DATO' WAN ABU BAKAR BIN WAN MOHAMED,
D.I.M.P. (Jerantut).
- " Timbalan Menteri Perusahaan Awam, DATO' DR. SITI ZAHARAH BINTI HAJI
SULAIMAN, D.I.M.P. (Mentakab).
- " Timbalan Menteri Kewangan, DATO' LOKE YUEN YOW, D.P.M.P., A.M.P.
(Tanjong Malim).
- " Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, TUAN OSU BIN HAJI
SUKAM (Papar).
- " Timbalan Menteri Penerangan, TUAN RAILEY BIN HAJI JAFFREY, J.M.N. (Silam).
- " Timbalan Menteri Pengangkutan, DATIN PADUKA HAJAH ZALEHA BINTI ISMAIL,
D.P.M.S., S.M.S., K.M.N. (Selayang).
- " Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, RAJA DATO' ARIFFIN BIN
RAJA SULAIMAN, D.S.D.K., S.M.S. (Baling).
- " Timbalan Menteri Tanah dan Pembangunan Koperasi, DATO' HAJI MOHD.
KHALID BIN MOHD. YUNUS, D.S.N.S. (Jempol).
- " Timbalan Menteri Pendidikan, DR. LEO MICHAEL TOYAD, J.B.S. (Mukah).
- " Timbalan Menteri Luar Negeri, DATO' DR. ABDULLAH FADZIL BIN CHE WAN,
D.P.C.M., P.C.M. (Bukit Gantang).
- " Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, DATO' DR. SULEIMAN BIN
MOHAMED, D.P.M.S. (Titiwangsa).
- " Timbalan Menteri Kesihatan, DATO' MOHAMED FARID BIN ARIFFIN, D.S.P.N.
(Balik Pulau).
- " Timbalan Menteri Belia dan Sukan, DATO' TENG GAIK KWAN, D.I.M.P., A.M.N.,
P.P.N. (Raub).
- " Timbalan Menteri Sains, Teknologi dan Alam Sekitar, TUAN PETER CHIN
FAH KUI, P.B.S., A.B.S. (Miri).
- " Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, TUAN CHUA JUI
MENG, P.I.S. (Bakri).
- " Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna,
DATO' ABDUL KADIR BIN HAJI SHEIKH FADZIR, D.S.D.K. (Kulim Bandar Baharu).

Yang Berhormat Timbalan Menteri Kerja Raya, TUAN KERK CHOO TING (Taiping).

- ” Timbalan Menteri Perusahaan Utama, DATO’ HAJI TENGGU MAHMUD BIN TENGGU MANSOR, D.P.M.T., K.M.N., P.J.C., J.P., P.J.K. (Setiu).
- ” Timbalan Menteri Pembangunan Luar Bandar, TUAN MOHD, YASIN BIN KAMARI, A.M.N., P.D.N., P.I.S., B.S.I. (Sri Gading).
- ” Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, DATO WONG SEE WAH, D.S.N.S. (Rasah).
- ” Timbalan Menteri Kerja Raya, DATUK PETER TINGGOM ANAK KAMARAU, P.N.B.S., K.M.N., A.M.N., P.P.C. (Saratok).
- ” Timbalan Menteri Pendidikan, DATUK DR. FONG CHAN ONN, D.M.S.M. (Selandar).
- ” Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, DATO’ DR. HAJI ABDUL HAMID BIN HAJI OTHMAN, D.S.D.K., S.M.J., K.M.N., P.P.T. (Sik).
- ” Timbalan Menteri Kebudayaan, Kesenian dan Pelancongan, DATO’ CHAN KONG CHOY, D.P.M.S. (Lipis).
- ” Timbalan Menteri Sumber Manusia, DATO’ M. MAHALINGAM, D.P.M.S., J.M.N., J.P. (Kapar).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Kebudayaan, Kesenian dan Pelancongan, DATO’ ABDUL RAMAN BIN SULAIMAN, D.P.M.P., P.M.P., A.M.P., J.P. (Parit Buntar).
- ” Setiausaha Parlimen di Jabatan Perdana Menteri, TUAN OTHMAN BIN ABDUL, A.M.P., P.P.T. (Pendang).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Pembangunan Luar Bandar, DATO MOHAMED BIN JAMRAH, D.P.M.P., A.M.P., P.P.T., J.P. (Bagan Datok).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Belia dan Sukan, DATO’ ISMAIL BIN SAID, D.P.M.T., S.M.T., A.M.N. (Kemaman).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Tanah dan Pembangunan Koperasi, DATO’ MOHD. NOH BIN RAJAB, D.S.N.S. (Tampin).
- ” Setiausaha Parlimen di Jabatan Perdana Menteri, TUAN DOUGLAS UGGAH EMBAS, A.B.S., P.B.S. (Betong).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Pertanian, TUAN MOHD. SHARIFF BIN HAJI OMAR, P.P.T. (Tasek Gelugor).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat, TUAN YONG KHOON SENG (Padawan).

Yang Berhormat Setiausaha Parlimen Kementerian Dalam Negeri, TUAN ONG KA TING (Pontian).

- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Penerangan, DATO’ HAJI FAUZI BIN HAJI ABDUL RAHMAN, D.I.M.P., A.M.P., P.P.N. (Kuantan).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Kesihatan, DATO’ K. KUMARAN, D.P.M.P., K.M.N., J.S.M., P.M.P., P.P.T., J.P. (Tapah).
- ” Setiausaha Parlimen Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri, DATUK S. S. SUBRAMANIAM, D.P.M.S., J.S.M., P.J.K., A.M.S. (Segamat).
- ” TUAN ABDOL MULOK BIN AWANG DAMIT (Labuan).
- ” DATO’ ABDUL AJIB BIN AHMAD, D.G.S.M., D.P.M.J., B.S.I. (Mersing).
- ” TUAN ABDUL GHAFAR BIN BABA (Jasin).
- ” TUAN HAJI ABDUL HADI BIN HAJI AWANG (Marang).
- ” TUAN HAJI ABDUL HAMID BIN ABDUL RAHMAN (Sungai Benut).
- ” DATUK HAJI ABDUL MANAN BIN OTHMAN, D.P.M.T., P.P.T. (Kuala Terengganu).
- ” TUAN ABDUL MALEK MUNIP (Muar).
- ” DATO’ HAJI ABDUL RASHID BIN MUHAMMAD, D.P.M.T., A.M.N., P.J.K. (Kuala Nerus).
- ” DATUK PATINGGI TAN SRI HAJI ABDUL TAIB MAHMUD, D.P., D.A., S.P.M.J., P.G.D.K., S.S.A.P. (Kota Samarahan).
- ” TUAN HAJI NIK ABDULLAH BIN HAJI ARSHAD, S.M.K. (Pengkalan Chepa).
- ” DATO’ DR. AFFIFUDIN BIN HAJI OMAR, D.S.D.K., J.S.M., K.M.N., B.C.K. (Padang Terap).
- ” TUAN AHMAD BIN NOR (Bayan Baru).
- ” TUAN AHMAD BIN OMAR, P.P.N. (Pagoh).
- ” TUAN AHMAD SHUKRI BIN HAJI HASSAN (Machang).
- ” DATO’ ALIAS BIN MD. ALI, D.P.M.T., J.S.M., S.M.T., K.M.N., P.J.K. (Hulu Terengganu).
- ” DATU AMIR KAHAR BIN TUN DATU MUSTAPHA (Marudu).
- ” TUAN HAJI AWANG BIN JABAR, S.M.T., A.M.N., P.J.K. (Dungun).
- ” TUAN HAJI BADRUDDIN BIN AMIRULDIN, B.K.M., P.J.K. (Jerai).

Yang Berhormat DATUK HAJI BASRI BIN BAJURI, D.S.S.A., K.M.N., S.M.S., P.J.K. (Kuala Langat).

- " DATUK BERNARD GILUK DOMPOK, P.G.D.K. (Penampang).
- " TUAN BILLY ABIT JOO (Hulu Rajang).
- " TUAN HAJI BUNYAMIN BIN YAAKOB (Bachok).
- " TUAN CHIAN HENG KAI (Bukit Mertajam).
- " TUAN CHOR CHEE HEUNG (Alor Setar).
- " TUN DAIM ZAINUDDIN, S.S.M., D.H.M.S., S.S.A.P. (Merbok).
- " DR. V. DAVID (Puchong).
- " TUAN FONG KUI LUN (Klang).
- " TUAN FOO PIEW KOK (Batu Gajah).
- " TUAN GEORGE SANGKIN (Bandau).
- " TUAN GOOI HOCK SENG (Bukit Bendera).
- " TUAN HAJI HAMZAH BIN HAJI MOHAMED ZAIN (Tasek Chenderoh).
- " TUAN HARRISON NGAU LAING (Baram).
- " TUAN HAJI IBRAHIM BIN ALI (Pasir Mas).
- " TUAN HAJI IBRAHIM BIN JENDOL, P.J.K. (Alor Gajah).
- " TUAN HAJI IBRAHIM BIN MAHMOOD (Kuala Krai).
- " TUAN IBRAHIM BIN PATEH MOHAMAD (Tanah Merah).
- " CHE IBRAHIM BIN MUSTAFA (Sungai Petani).
- " LT. KOL (B) IBRAHIM BIN SAREH (Jelebu).
- " PUAN HAJAH ILANI BINTI DATO HAJI ISAHAK (Kota Bharu).
- " TUAN HAJI ISHAK BIN ARSHAD (Kangar).
- " DATO' DR. HAJI JAMALUDDIN BIN HAJI JARJIS, D.I.M.P. (Rompin).
- " TUAN JAWAH ANAK GERANG (Lubok Antu).
- " TUAN JAMES JIMBUN ANAK PUNGA, P.B.S. (Kapit).
- " TUAN JOSEPH MAUH ANAK IKEH (Selangau).

Yang Berhormat TUAN KANG CHOW OH (Kluang).

- " TUAN R. KARPAL SINGH (Jelutong).
- " TUAN KERK KIM HOCK (Pasar Panji).
- " DR. KUA KIA SOONG (Petaling Jaya).
- " TUAN LAI LUNG TSEE (Sandakan).
- " TUAN LAU DAK KEE (Ipoh).
- " TUAN ROBERT LAU HOI CHEW (Sibu).
- " TUAN LIEW AH KIM (Seputeh).
- " TUAN LIM GUAN ENG (Kota Melaka).
- " TUAN LIM HOCK SENG (Bagan).
- " TUAN LIM KIT SIANG (Tanjong).
- " PUAN LIM LAY HOON (Padang Serai).
- " DATIN LING CHOOI SIENG (Lumut).
- " TUAN HAJI MAHBUD BIN HAJI HASHIM (Sabak Bernam).
- " DATUK MAIDOM P. PANSAL (Kota Belud).
- " DR. T. MARIMUTHU (Telok Kemang).
- " TUAN MICHAEL ASANG, B.S.K. (Jambongan).
- " TUAN MICHAEL LISA KAYA @ GOR KAYA (Bukit Mas).
- " DATO' HAJI MOHAMAD BIN ABDULLAH, D.I.M.P., P.J.K. (Maran).
- " TUAN HAJI MOHAMAD BIN SABU (Nilam Puri).
- " TUAN MOHAMED KAMAL BIN HUSSAIN (Lembah Pantai).
- " TUAN MOHAMED KHALED BIN NORDIN (Johor Bahru).
- " DATO' HAJI MOHAMAD ABU BAKAR BIN RAUTIN IBRAHIM, D.S.D.K., K.M.N. (Kuala Kedah).
- " DATO' HAJI MOHD. SHARIF BIN JAJANG, D.P.M.S., A.M.N., P.J.K. (Sepang).
- " TUAN MOHD. TAMRIN BIN ABDUL GHAFAR (Batu Berendam).

Yang Berhormat DATO' HAJI MOHD. ZIHIN BIN HAJI MOHD. HASSAN, D.I.M.P., P.M.P., A.M.P.
(Larut).

- " DATUK MONGGOH OROW, P.G.D.K., K.M.N., A.D.K. (Tuaran).
- " TUAN NASRUDDIN BIN HAJI ALANG SAIDIN, A.M.P. (Parit).
- " DR. NAWAWI BIN MAT AWIN (Tambun).
- " DATUK NURNIKMAN BIN ABDULLAH (Kimanis).
- " TUAN ONG TIN KIM (Telok Intan).
- " DR. OSMAN MINUDIN (Kinabalu).
- " DATUK JOSEPH PAIRIN KITINGAN (Keningau).
- " TUAN G. PALANIVEL (Hulu Selangor).
- " DR. PATAU RUBIS, P.B.S. (Mas Gading).
- " DATUK DOMINIC JOSEPH PUTHUCHEARY, P.G.D.K., A.S.D.K. (Nibong Tebal).
- " DATO' HAJI QAMARUZ ZAMAN BIN HAJI ISMAIL, D.P.M.P., P.C.M., K.M.N., B.C.K., P.J.K. (Bagan Serai).
- " TUAN RADIN MALLEH (Padas).
- " PUAN HAJAH RAKIBAH BINTI HAJI ABDUL MANAP, (Shah Alam).
- " Y.B.M. TENGKU TAN SRI RAZALEIGH HAMZAH, D.K., P.S.M., S.P.M.K., S.S.A.P., S.P.M.S. (Gua Musang).
- " TUAN RICHARD RIOT ANAK JAEM (Serian).
- " PUAN ROHANI BINTI ABD. KARIM (Santubong).
- " TUAN RUHANIE BIN HAJI AHMAD (Parit Sulong).
- " TUAN SAIDIN @ YUSOF BIN ADAM (Tanjong Karang).
- " DR. SANUSI BIN DAENG MARIOK (Rantau Panjang).
- " TUAN SHAHIDAN BIN KASSIM, A.M.P. (Arau).
- " TUAN SIM KWANG YANG (Bandar Kuching).
- " PUAN SITI ZAINABON BINTI ABU BAKAR (Tebrau).

Yang Berhormat TUAN HAJI SUKRI BIN HAJI MOHAMED (Kok Lanas).

- ” TUAN TAIMIN BIN LUMAING (Pensiangan).
- ” DATUK DANIEL TAJEM ANAK MIRI, P.N.B.S., J.M.N. (Sri Aman).
- ” TUAN TAN KOK WAI (Sungai Besi).
- ” DR. TAN SENG GIAW (Kepong).
- ” TUAN THOMAS SALANG SIDEN (Julau).
- ” TUAN WAHAB BIN SUHAILI (Batang Sadong).
- ” WAN HANAFIAH BIN WAN MAT SAMAN (Kota Setar).
- ” WAN JUNAIDI BIN TUANKU JAAFAR (Batang Lupar).
- ” TUAN HAJI WAN MOHD. JAMIL BIN WAN MAHMOOD (Tumpat).
- ” WAN OMAR BIN WAN MAJID (Pasir Puteh).
- ” TUAN WEE CHOO KEONG (Bukit Bintang).
- ” DATUK AMAR JAMES WONG KIM MIN (Bintulu).
- ” TUAN JASON WONG SING NANG (Lanang).
- ” TUAN WONG WING ON (Kampar).
- ” TUAN WOON SEE CHIN, S.M.J., A.M.N., P.I.S. (Senai).
- ” TUAN VUN SHIN CHOI @ JOSEPH VOON (Tanjong Aru).
- ” TUAN GEOFFREY YEE LING FOOK (Tawau).
- ” TUAN YIM CHEE CHONG (Seremban).
- ” TUAN PHILIP YONG CHIEW LIP (Gaya).

DEWAN RAKYAT

PEGAWAI-PEGAWAI KANAN

Setiausaha Dewan Rakyat: Haji Abdul Rahman bin Haji Ali, A.M.N., P.J.K., A.M.S., S.M.T.,
A.S.D.K.

Ketua Penolong Setiausaha: Haji Taijadin bin Saberan.

Penolong Setiausaha: Abdullah bin Abdul Wahab.

Penolong Setiausaha: Zamani bin Haji Sulaiman.

BAHAGIAN PENYATA RASMI PARLIMEN

Pegawai Penerbitan: Ramaswamy.

Penolong Penyunting: Hajah Shamsiah binti Mohd Yusop.

Pelapor Perbahasan Parlimen:

Haji Suhor bin Husin.

Mohd. Saleh bin Mohd. Yusop.

Supiah binti Dewak.

Ismail bin Haji Hassan.

Hajah Kalsom binti Ghazali.

Mohamed bin Osman.

Norishah binti Mohd. Thani.

Zaharah binti Naim.

Su Soon Chuan.

Norwahidah binti Azizi.

Rozita binti Abd. Samad.

Jainah binti Sakimin.

Ahmad Kamal bin Mohd. Yusop.

BENTARA MESYUARAT

Lt. Kol. (B) Haji Rahimuddin bin Abdul Mutalib.

MALAYSIA
DEWAN RAKYAT

Selasa, 14hb. Disember, 1993

Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.30 petang

DOA

(Timbalan Yang di-Pertua
mempengerusikan Mesyuarat)

JAWAPAN-JAWAPAN
MULUT BAGI
PERTANYAAN-
PERTANYAAN

**JET PEJUANG MiG 29—
PEMBELIAN**

1. Tuan Mohamed Kamal bin Hussain
minta Menteri Pertahanan menyatakan:

- (a) adakah kekacauan yang berlaku di negara Russia ketika ini berkemungkinan akan mengganggu pembelian, penghantaran, perkhidmatan dan bekalan alat ganti jet pejuang MiG 29 dari negara tersebut; dan
- (b) jika keadaan tersebut akan menggugat pembelian berkenaan adakah Kerajaan akan mempertimbangkan semula atau membatalkan pembelian berkenaan memandangkan kesulitan-kesulitan yang akan timbul dalam jangka masa panjang.

Timbalan Menteri Pertahanan (Dato' Wan Abu Bakar bin Wan Mohamed):
Tuan Yang di-Pertua, kekacauan yang berlaku di negara Russia baru-baru ini dijangka tidak akan menjejaskan perolehan

pesawat jet pejuang MiG 29 dari negara tersebut. Keadaan di negara berkenaan pada masa kini didapati telah agak stabil. Kerajaan Malaysia telah diberi jaminan oleh Kerajaan negara Russia tentang pembekalan jet pejuang MiG 29 dan juga khidmat selepas jualan dan alat-alat ganti yang berterusan.

Tuan Ahmad Shukri bin Haji Hassan:
Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Saya difahamkan kita telah mempelbagaikan pembelian jet gempur atau jet pejuang ini. Jadi saya ingin tahu apakah rasional kita mempelbagaikan pembelian itu iaitu dari pelbagai negara seperti Russia dan United States ini. Tidakkah kedua-dua sistem pengendalian senjata dari kedua-dua buah negara ini berbeza? Jadi ia memerlukan latihan dan peralatan yang berbeza. Tidakkah ini akan membebankan tentera kita dengan kos penyenggaraannya yang bertambah.

Dato' Wan Abu Bakar bin Wan Mohamed: Tuan Yang di-Pertua, kita mempelbagaikan atau membeli pesawat pejuang ini dari berbagai-bagai negara dan juga berbagai-bagai jenis. Ini bukanlah satu perkara yang baru kerana dahulu pun kita juga mengamalkan amalan yang sama. Kita mempunyai jet-jet pejuang seperti Skyhawks dan F-5E. Kepelbagaian jenis ini tidak menjadi masalah kerana peranan jet-jet pejuang ini berbeza di antara satu sama lain. Misalnya bagi MiG 29 ini peranannya ialah untuk mengadakan air superiority bagi negara kita. Dan tugas pesawat yang lain itu seperti Hawks umpamanya, adalah bidang latihan udara. Oleh sebab itu ianya tidak mendatangkan masalah.

Dari segi bebanan penyelenggaraan juga tidak menghadapi masalah oleh kerana kita mempunyai kemahiran dan pengetahuan serta sokongan penyelenggaraan dari pembekal-pembekal.

Bagi makluman Dewan ini dan juga Yang Berhormat, kepelbagaian jenis pesawat pejuang ini merupakan amalan kebanyakan negara di dunia ini kalau kita lihat di negara-negara lain juga.

Lt. Kol. (B) Ibrahim bin Sareh: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Dengan kegigihan Kerajaan untuk memajukan industri aerospace, apakah tahap pemindahan teknologi yang akan dilaksanakan di dalam pembelian pesawat MiG 29 ini, adakah ia sehingga ke tahap seperti di India di mana pesawat itu diassemble atau dipasang di negara itu?

Dato' Wan Abu Bakar bin Wan Mohamed: Tuan Yang di-Pertua, dalam industri aerospace ini ataupun secara umumnya industri pertahanan semua pembelian-pembelian ini kita syaratkan terdapatnya pemindahan teknologi dan juga beberapa off-set programme, dengan izin, yang dijanjikan di antara dua buah negara ini melibatkan beberapa pemindahan teknologi yang bercorak membina ataupun mengadakan alat ganti dan beberapa komponen penting di dalam pesawat itu sendiri. Jadi jenis-jenisnya adalah terlalu banyak untuk dimaklumkan tetapi Kerajaan berpuas hati dalam perjanjian pembelian ini termasuk off-set programme dan pemindahan teknologi di mana akhirnya dia akan memberikan keuntungan jangka panjang dan kemungkinan seperti Yang Berhormat sebut itu satu hari nanti kita mungkin akan mencapai tahap memasang pesawat-pesawat ini seperti yang terjadi di industri pertahanan India.

SOMALIA—PENYELESAIAN KEPADA KRISIS KAUM

2. Tuan Ong Tin Kim minta Menteri Luar Negeri menyatakan adakah apa-apa rancangan atau langkah telah disusun atau diambil oleh Kementerian beliau untuk memberhentikan peperangan di Somalia dan membantu menyelamatkan rakyat Somalia.

Timbalan Menteri Luar Negeri (Dato' Dr. Abdullah Fadzil bin Che Wan): Tuan Yang di-Pertua, sebarang penyelesaian yang menyeluruh kepada krisis kaum di Somalia bergantung sepenuhnya kepada kehendak dan usaha rakyat Somalia itu sendiri. Negara-negara luar hanya dapat membantu secara kolektif untuk memberi jalan supaya puak-puak yang bersengketa dapat berunding sesama mereka bagi mencapai sebarang penyelesaian kepada krisis itu.

Kerajaan sentiasa menyokong sebarang usaha atau inisiatif Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB) dan Pertubuhan Kesatuan Negara-Negara Afrika (OAU) yang difikirkan sesuai bagi menggalakkan puak-puak yang bersengketa untuk berdamai di samping membantu rakyat Somalia memulihkan semula sistem sosioekonomi, politik dan pentadbiran negara mereka.

Dalam hubungan ini, seperti Yang Berhormat sedia maklum, Malaysia telah menyertai operasi pengaman PBB di Somalia (UNISOM) dengan menghantar satu batalion tentera dan pada masa yang sama telah memberikan bantuan-bantuan perubatan, makanan dan kewangan bagi membantu rakyat dan negara Somalia.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Saya hendak tanya adakah Kerajaan ikuti apa yang dikatakan oleh Timbalan Menteri bahawa kita sokong tindakan United Nations itu?

Walaupun boleh dikatakan tidak ada masalah, tetapi boleh dikatakan ada satu kegagalan dari segi military intervention Amerika Syarikat. Adakah Kerajaan bercadang untuk menyokong inisiatif pada masa depan yang lebih berpunca daripada kuasa kawasan, seperti masalah di Somalia hendaklah diselesaikan oleh negara-negara Afrika sendiri dan kalau ada masalah yang timbul di Asia, diselesaikan oleh negara-negara Asia dan sebagainya. Adakah Kerajaan sokong cadangan ini?

Dato' Dr. Abdullah Fadzil bin Che

Wan: Tuan Yang di-Pertua, kita menghantar tentera kita ke Somalia adalah di atas keputusan Bangsa-bangsa Bersatu dan bukan di atas mana-mana negara atau pun kumpulan negara-negara yang berkenaan. Atas keputusan PBB yang Malaysia sanggup dan telah pun menghantarkan tentera kita ke sana. Begitu juga di lain-lain tempat di mana Malaysia terlibat dalam menghantar sumbangan kita melalui penyertaan tentera, polis dan sebagainya. Kalau diputuskan oleh PBB, kita akan menghantar. Kalau tidak, mungkin tidak.

Wan Junaidi bin Tuanku Jaafar: Tuan

Yang di-Pertua, saya difahamkan ada pertelingkahan peribadi ataupun "there is a bad blood" di antara Secretary-General, United Nations iaitu Encik Boutros-Boutros Ghali dengan Mohammed Farah Aideed. Ini telah menyusahkan gerakan United Nations semasa di Somalia. Soalan saya, benarkah berita ini dan berapa jauhkah pemisahan perhubungan di antara pihak United Nations yang bertugas di Somalia oleh kerana pertelingkahan peribadi di antara Farah Aideed dan Broutros-Boutros Ghali.

Kedua, tentera kita sepatutnya berada di Qisimayu dan bukannya di Mogadishu. Kenapakah tentera kita dialihkan ke sana? Seterusnya saya hendak bertanya, adakah

kita akan menarik diri selepas pihak Amerika menarik askarnya pada 30.3.94 yang akan datang?

Dato' Dr. Abdullah Fadzil bin Che

Wan: Tuan Yang di-Pertua, masalah di Somalia itu bukannya masalah orang luar seperti yang disebutkan oleh Yang Berhormat tadi, kemungkinan ada pertelingkahan perbadi di antara Setiausaha Agung PBB dengan Farah Aideed. Masalahnya ialah rakyat Somalia sendiri yang berpecah, berkaum-kaum, berkumpulan-berkumpulan tertentu dan yang bergaduh sesama sendiri. Saya tidak pasti dan saya mungkin terpaksa menyatakan, tidak benarlah ada sengketa peribadi yang menyebabkan masalah di Somalia itu tidak dapat diselesaikan kini.

Tentang mengapa Mogadishu dipilih untuk diletakkan tentera kita, itu adalah atas budibicara PBB juga yang mana kita terpaksa mengikut arahan oleh pihak yang berkuasa di Somalia di bawah arahan PBB dan kita sanggup sahaja dan kita perlu untuk bertugas seperti yang diarahkan oleh pihak PBB. Tentang penarikan tentera kita selepas Amerika Syarikat menarik diri, kita tidak akan mengikut langkah mana-mana negara baik Amerika Syarikat sekali pun. Kita hanya akan bertindak keluar ataupun membuat apa-apa keputusan di atas keputusan ataupun arahan yang akan dibuat oleh pihak PBB ataupun pihak Kerajaan kita sendiri.

TANAH—SIASATAN ATAS KELAMBATAN PERMOHONAN

3. Tuan Foo Piew Kok minta Menteri Tanah dan Pembangunan Koperasi menyatakan apakah syor-syor yang telah dikemukakan oleh Pasukan Petugas Khas Peringkat Persekutuan yang ditubuhkan untuk menyiasat kelambatan permohonan tanah Kerajaan yang melibatkan 300,000 permohonan dan nyatakan:

- (a) dasar-dasar Kerajaan Negeri yang didapati melambatkan pemberian kelulusan permohonan tanah;
- (b) jumlah kakitangan Jabatan Tanah dan Galian yang sedia ada dan jumlah yang sepatutnya diperlukan di seluruh negara dan pecahan mengikut negeri masing-masing; dan
- (c) apakah langkah-langkah Kerajaan jangka-pendek dan jangka-panjang untuk mengatasi masalah ini.

Setiausaha Parlimen Kementerian Tanah dan Pembangunan Koperasi

(Dato' Mohd. Noh bin Rajab): Tuan Yang di-Pertua, tidak ada Pasukan Petugas Khas peringkat Persekutuan yang ditubuhkan untuk menyiasat kelambatan permohonan tanah. Ini adalah kerana Kerajaan-kerajaan Negeri berpendapat mereka boleh mengambil tindakan mengatasi masalah tunggakan permohonan tanah masing-masing.

Jumlah pegawai dan kakitangan di Pejabat Tanah dan Galian atau di Pejabat-pejabat Tanah yang sedia ada mengikut negeri adalah seperti berikut:

<i>Negeri</i>	<i>Jumlah Kakitangan</i>
Perlis	129
Kedah	1,050
Pulau Pinang	292
Perak	933
Selangor	1,058
Wilayah Persekutuan	
Kuala Lumpur	201
Negeri Sembilan	709
Malaka	246
Johor	1,012
Pahang	872
Terengganu	1,554
Kelantan	839
Jumlah	8,895

Mengenai keperluan kakitangan, Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian bersama-sama dengan Jabatan Perkhidmatan Awam,

Perbendaharaan Malaysia dan Unit Pemodenan Pentadbiran Malaysia (MAMPU) sedang menjalankan kajian yang menyeluruh di beberapa buah negeri bagi tujuan mengenal pasti beban kerja dan tunggakan kerja berbanding dengan jumlah pegawai dan kakitangan yang sedia ada. Hasil kajian yang tersebut di atas akan digunakan sebagai panduan untuk menentukan keperluan kakitangan dalam meningkatkan lagi prestasi pentadbiran tanah. Walau bagaimanapun, dasar Kerajaan untuk mengurangkan anggota Kerajaan akan diambil kira dalam menentukan keperluan kakitangan pentadbiran tanah.

Semua Kerajaan Negeri telah mengatur langkah-langkah yang perlu untuk menyelesaikan tunggakan permohonan-permohonan tanah Kerajaan khasnya seperti menubuhkan Pasukan Petugas dan jentera pentadbiran untuk meneliti permohonan-permohonan dan membuat keputusan dengan cepat. Bagi langkah jangka panjang, usaha-usaha sedang dijalankan untuk menggunakan komputer dalam pentadbiran tanah. Sebagai contoh, sistem pungutan hasil tanah berkomputer telah dijalankan di semua negeri. Sistem Pendaftaran Tanah Berkomputer sedang dibuat secara projek printis di Pejabat Tanah Wilayah Persekutuan, Kuala Lumpur dan akan dikembangkan kepada negeri-negeri. Pada tahun 1994 dan 1995 di negeri Pahang, Kedah, Perlis dan Terengganu dan negeri-negeri yang lainnya akan menyusul kemudian.

Untuk melengkapkan lagi pegawai-pegawai dan kakitangan pentadbiran tanah dengan kemahiran dan kecekapan dalam pengurusan dan perundangan tanah sejajar dalam usaha untuk meningkatkan lagi kualiti dan kuantiti kerja, kursus-kursus dan latihan akan diteruskan dari masa ke semasa oleh Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian, Institut Pentadbiran Awam Negara dan Pentadbiran Tanah Negeri. Adalah dianggarkan sebanyak 40 kursus dan latihan dijalankan setiap tahun. Sekian.

Tuan Haji Sukri bin Haji Mohamed: Tuan Yang di-Pertua, walaupun tanah adalah merupakan bidang kuasa Kerajaan Negeri tetapi kita ada Majlis Tanah Negara dan Pemakaian Undang-undang Kanun Tanah Negara 1965 adalah pemakaian di seluruh negara. Salah satu masalah yang dihadapi lambatnya proses permohonan tanah ialah kerana karenah pentadbiran yang begitu rumit daripada Pejabat Tanah naik ke PTG, kemudian ke Exco dan sebagainya. Adakah Kerajaan berhasrat untuk meminda Kanun Tanah Negara dan memasukkan satu peruntukan seperti yang dibuat oleh Kerajaan Negeri Kelantan bahawa mana-mana permohonan tanah rakyat yang kurang daripada 10 ekar ataupun hektar, hanya boleh diluluskan di peringkat Pejabat Tanah berkenaan dan tidak payah masuk Exco kerana ini akan mempercepatkan proses untuk kelulusan tanah. Seperti mana dibuat di Kelantan, hasilnya beribu-ribu permohonan tanah boleh diproses dalam masa yang singkat.

Adakah Kerajaan berhasrat untuk menetapkan peraturan di peringkat Majlis Tanah Negara, dan kalau perlu, meminda Kanun Tanah Negara untuk membuat peraturan tadi?

Keduanya, ialah untuk memberi kuasa. Salah satu masalah lain sekarang ini ialah kerana proses pengukuran tanah itu terlalu lambat kerana kekurangan kakitangan di Pejabat Tanah berkenaan.

Salah satu cara boleh diatasi ialah dengan memberi kuasa kepada pemohon untuk melantik pihak Juruukur swasta dan ini akan mempercepatkan. Adakah peraturan-peraturan ini akan dibuat oleh Kerajaan?

Dato' Mohd. Noh bin Rajab: Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menyentuh tentang soal kedua itu, iaitu ukur tanah. Kita memang akui bahawa juruukur-juruukur tanah berlesen dalam Kerajaan adalah berkurangan.

Walaupun bagaimanapun, memang jugalah jadi dasar Kerajaan untuk menggalakkan tuan punya tanah untuk mengambil juruukur-juruukur berlesen daripada luar untuk mengukur tanah-tanah yang belum diukur supaya geran-geran dapat dikeluarkan. Memang menjadi dasar kita untuk menggalakkan.

Berkenaan dengan permohonan tanah yang dikatakan mungkin lewat ataupun tidak ada jawapan, Kementerian Tanah dan Pembangunan Koperasi telah memberi garis panduan kepada Kerajaan Negeri untuk menjalankan proses penilaian dan mengkaji permohonan-permohonan ini agar permohonan-permohonan yang backlog, dengan izin, dapat diselesaikan dengan cepat.

Dan kita telah dapat pengakuan daripada semua Kerajaan Negeri bahawa galakan dan garis panduan kita itu akan diikuti secepat mungkin dan semungkin yang boleh.

UBAT-UBATAN MENGURUSKAN BADAN—KAWALAN

4. Tuan Haji Abdul Hamid bin Abdul Rahman minta Menteri Kesihatan menyatakan mengenai ubat-ubatan untuk menguruskan badan yang banyak terdapat melalui penjualan langsung. Adakah pihak Kementerian sedar mengenai penjualan ubat-ubatan ini yang dijalankan secara berleluasa. Jika ya, adakah Kementerian telah membuat kajian ke atas ubat-ubatan dan penggunaannya dan apakah kesan sampingan yang mungkin dihadapi oleh pengguna.

Setiausaha Parlimen Kementerian Kesihatan (Dato' K. Kumaran): Tuan Yang di-Pertua, kebanyakan keluaran-keluaran untuk menguruskan badan adalah terdiri dari bahan asas makanan, vitamin, pemanis tiruan dan sebagainya dan dikeluarkan dalam berbagai bentuk di antaranya tepung dan bentuk dosej farmaseutikal.

Keluaran-keluaran yang mempunyai tuntutan perubatan atau dalam bentuk dosej farmaseutikal adalah dikawal dengan rapi. Keluaran-keluaran kategori ini mestilah terlebih dahulu didaftarkan dengan Pihak Berkuasa Kawalan Dadah Kementerian Kesihatan sebelum dibenar untuk dipasarkan kepada orang ramai. Hanya keluaran yang telah dikenalpasti berkualiti, selamat dan berkesan sahaja akan didaftarkan. Pengimport dan pemborong pula perlu memiliki lesen yang dikeluarkan oleh Pihak Berkuasa Kawalan Dadah untuk mengimport, mengedar dan menjual keluaran-keluaran ini.

Untuk keselamatan mereka, orang ramai seharusnya menggunakan keluaran-keluaran berdaftar sahaja. Tiap-tiap keluaran mempunyai nombor pendaftaran-nya tersendiri bermula dengan PBKD dan diikuti dengan satu siri nombor-nombor. Pengeluar adalah diwajibkan mencetak nombor pendaftaran itu pada tiap-tiap pembalut keluaran sebelum dipasarkan untuk semakan.

Tuan Haji Abdul Hamid bin Abdul Rahman: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Disebabkan oleh penggunaan ubat ataupun jualan ubat ini begitu berleluasa sekarang, jadi saya ingin tahu setakat ini adakah laporan-laporan daripada pihak pengguna yang telah menggunakan ubat-ubatan tersebut. Kalau ada, saya ingin tahu apakah laporan yang diterima oleh Kementerian hingga setakat ini?

Dato' K. Kumaran: Tuan Yang di-Pertua, Kementerian atau Pihak Berkuasa Kawalan Dadah sentiasa menerima aduan ataupun laporan tentang kualiti, mutu ataupun kesan barang itu. Tetapi Kementerian telah membuat kajian ataupun ujian clinical dan kadangkala terdapat mutu ubat-ubatan itu kurang.

Apabila terdapat mutu ubat-ubatan itu kurang ataupun kualiti itu kurang mengikut undang-undang tertentu yang sedia ada, kita mengambil tindakan yang tertentu untuk menggantung lesen ataupun

membatalkan lesen. Tetapi kita belum menerima apa-apa kesan sampingan tentang menggunakan ubat-ubatan itu. Jika Ahli-ahli Yang Berhormat mempunyai maklumat-maklumat yang tertentu tentang kesan-kesan sampingan dengan menggunakan ubat-ubatan itu, silalah kemukakan kepada Kementerian Kesihatan untuk tindakan selanjutnya.

Tuan Haji Badruddin bin Amiruldin: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Berkenaan dengan ubat ini, saya ingin tahu daripada Yang Berhormat, kita dapati banyak ubat-ubat yang dijual di tepi jalan, yang dijual secara 'direct selling' dan ada juga yang dijual dengan kempen di antara kawan dengan kawan.

Jadi, terdapat banyak ubat-ubat yang ada di tepi jalan ini, adakah pihak Kementerian mempunyai Pegawai Penguatkuasa yang cukup untuk bertindak memeriksa sama ada ubat-ubat yang dijual di tepi-tepi jalan ini seperti ubat-ubat yang memberi tenaga, ubat-ubat untuk kesihatan badan dan akar-akar kayu yang dijadikan ubat-ubat untuk menguatkan urat-urat di dalam badan ini supaya benda-benda ini tidak disalahgunakan ataupun penggunaan itu tersilap mendengar daripada kempen-kempen ini dan menggunakan ubat ini yang akhirnya memudaratkan diri mereka?

Jadi, adakah pihak Kementerian mengambil tindakan kerana banyak di kaki lima, di tepi jalan, di Pasar-pasar Minggu terdapat ubat-ubatan seperti ini dijual?

Dato' K. Kumaran: Tuan Yang di-Pertua, sepertimana saya telah terangkan tadi, ini penjualan runcit. Tetapi kita ada pengimport dan pembekal, maka pengimport dan pembekal itu mempunyai lesen untuk membekal, untuk menjual secara runcit. Oleh sebab itu, apabila kita beli, kita tengok adakah nombor siri Kementerian Kesihatan, dan jika tidak ada, minta kerjasama daripada Ahli Yang Berhormat untuk melaporkan di mana

penjualan tersebut dibuat, kita boleh mengambil tindakan. Pada masa kini kita ada pegawai-pegawai tertentu untuk membuat enforcement.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat Tuan Haji Abdul Hadi bin Haji Awang.

(Soalan No. 5 — Y.B. Tuan Haji Abdul Hadi bin Haji Awang tidak hadir)

SISTEM BERKONGSI KERETA—GALAKAN

6. Tuan Abdul Mulok bin Awang Damit minta Menteri Pengangkutan menyatakan:

- (a) apakah cara paling berkesan bagi menggalakkan warga kota berkongsi kenderaan memandangkan jalan-jalan utama sesak terutamanya waktu-waktu masuk dan keluar pejabat; dan
- (b) bilakah sistem pengasingan jalan yang digunakan oleh pengguna yang berkongsi kenderaan dan tidak akan berkuatkuasa.

Timbalan Menteri Pengangkutan (Datin Paduka Hajah Zaleha binti Ismail): Tuan Yang di-Pertua, pertanyaan ini telah pun saya jawab bersama dengan pertanyaan Yang Berhormat Tuan Ruhanie bin Haji Ahmad pada 1hb. November, 1993. Buat masa ini saya tiada apa-apa hendak ditambah.

Tuan Tan Kok Wai: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Yang pertama, saya ingin tahu apakah reaksi kakitangan perbadanan-perbadanan Kerajaan seperti Kementerian Yang Berhormat sendiri dan Dewan Bandaraya Kuala Lumpur terhadap kempen kongsi kereta ini? Jika sambutan kurang baik, apakah sebabnya dan apakah tindakan yang akan diambil oleh pihak Kerajaan untuk memastikan kejayaan tercapai lebih dahulu di kalangan kakitangan-kakitangan Kerajaan?

Yang kedua, adakah Kementerian Yang Berhormat bercadang untuk memperkenalkan atau memberi galakan atau insentif kepada mereka yang menyokong dan menyertai kempen kongsi kereta ini? Jika ada, apakah bentuk galakan itu?

Datin Paduka Hajah Zaleha binti Ismail: Tuan Yang di-Pertua, sebenarnya reaksi tidak menentang tetapi belum memulakan sebab persediaan kita pun untuk perkongsian kereta ini belum dilengkapi kerana kempen

Seorang Ahli DAP: (Ketawa)

Datin Paduka Hajah Zaleha binti Ismail: Janganlah hendak ketawa, sebab kempenya pun belum selesai lagi, sampai bulan Julai 1994.

Saya hairan jugalah dengan perangai Ahli-ahli Pembangkang ini, jika ada benda-benda sedikit—hendak ketawa, hendak menghina—macam-macam. Inilah memang sikap negatif yang akan menghalang perkongsian kereta ini—DAPlah. *(Tepuk)*

Mengenai insentif, sebenarnya kita ada cadangan iaitu bukan Kementerian yang kena beri insentif. Majikan-majikan dan segala pihak yang patut memberi insentif dari segi memberikan tempat letak kereta percuma misalan atau contohnya. Perkara ini tiap-tiap jabatannya yang mengambil tindakan.

Jadi, inilah di antaranya persediaan kita untuk perlaksanaan sepenuhnya belum lagi lengkap, sebab jalan-jalan yang akan kita kenalpasti sebagai jalan high occupancy vehicle (HOV) yang boleh dilalui pada masa-masa kesesakan dan sebagainya belum lagi kita umumkan.

Tuan Yang di-Pertua, begitulah keadaannya.

Tuan Chor Chee Heung: Tuan Yang di-Pertua, masalah kesesakan jalan memang salah satu masalah yang dihadapi oleh

semua bandaraya besar. Bagi Kuala Lumpur dan untuk mengurangkan lagi kesesakan ini, saya ingin bertanya Yang Berhormat Timbalan Menteri, salah satu jalan untuk mengatasi ini memang melalui perkongsian kereta. Tetapi selain daripada ini adakah cara-cara lain diambil untuk mengatasinya dalam jangka masa pendek. Sebab tiap-tiap hari kita tengok kesesakan bertambah teruk. Selain daripada perkongsian kereta, apakah lain cara kita dapat mengguna, mungkin salah satu jalan juga adalah menutup jalan-jalan utama, kecuali High Occupancy Vehicle (H.O.V) sahaja dapat masuk ataupun lain-lain cara. Mungkin Yang Berhormat Timbalan Menteri dapat menerangkan sedikit lagi, selain daripada perkongsian kereta.

Datin Paduka Hajah Zaleha binti Ismail: Tuan Yang di-Pertua, saya sudah jawab semuanya ini. Tidak mengapa, saya jawab lagi, iaitu HOV salah satu daripadanya, kalau kita hendak mengatasi dalam masa yang singkat.

Yang keduanya, Kerajaan sedang berusaha menggabungkan syarikat-syarikat bas supaya memberikan perkhidmatan yang lebih cekap, lebih pantas, lebih selesa dan lebih selamat kepada pengguna-pengguna. Kita juga mempunyai cadangan untuk mengadakan sistem pengangkutan awam jangka panjang—LRT salah satu daripadanya—Commuter Rail, Monorail dan sebagainya. Tetapi ini memakan masa mungkin dua tahun atau tiga tahun sampai 1995. Walau bagaimanapun, saya sangat berharap bahawa Ahli-ahli Yang Berhormat orang yang berpengaruh di tempat masing-masing dan dalam masyarakat dapat memberikan sokongan dengan menyampaikan maklumat-maklumat ini kepada orang ramai.

PERMOHONAN PENGELUARAN PROBATE DAN SURAT KUASA

7. Tuan Gooi Hock Seng minta Menteri Undang-undang menyatakan apakah tindakan yang telah diambil untuk mengatasi masalah tidak dapat memproses 23,738 permohonan untuk pengeluaran probate dan surat kuasa bagi mereka yang mati sebelum 1hb. November, 1991.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Undang-undang (Dato' Syed Hamid bin Syed Jaafar Albar):

Tuan Yang di-Pertua, angka yang disebutkan oleh Ahli Yang Berhormat iaitu 23,738 adalah angka yang pernah disebutkan oleh Pendaftar Mahkamah Tinggi. Tetapi angka tersebut tidak tepat kerana angka itu merangkumi berbagai permohonan ke mahkamah. Mengikut angka yang ada pada Pejabat Duti Harta Pesaka, jumlah permohonan yang belum diproses hanya lebih kurang 2,000 sahaja.

Tuan Yang di-Pertua, kelewatan di peringkat mahkamah timbul pada tempoh 1hb. November, 1991 sehingga 1hb. Ogos, 1993 apabila Kaedah-kaedah Mahkamah Tinggi dipinda. Bayaran *praecipe* di mahkamah adalah tertakluk kepada nilai harta dan penilaian dibuat oleh Pejabat Duti Harta Pesaka. Dengan pemansuhan Enakmen Duti Harta Pesaka pada 1hb. November, 1991, Pejabat Duti Harta Pesaka tidak lagi membuat penilaian harta bagi kes-kes yang mati selepas tarikh tersebut. Dengan tiada penilaian terhadap harta-harta tersebut dibuat, Mahkamah Tinggi tidak dapat mengenakan bayaran *praecipe*.

Pada 1hb. Ogos, 1993, Butiran 41 Kaedah-kaedah Mahkamah Tinggi telah dipinda dan dikuatkuasakan dan satu bayaran tetap iaitu RM200 dikenakan kepada semua permohonan untuk Surat Pentadbir Pesaka. Dengan pindaan itu, pemerosesan permohonan untuk semua LA bagi kematian selepas 1hb. November, 1993 telah dilaksanakan dengan lancar. Bagi kematian sebelum 1hb. November, 1991 proses lama diikuti, iaitu valuation perlu dibuat oleh Pejabat Duti Harta Pesaka dan bayaran *praecipe* dikenakan berdasarkan kepada nilai harta yang berkenaan.

PROGRAM INTEGRASI DI KALANGAN PENDUDUK SEMENANJUNG, SABAH DAN SARAWAK

8. Tuan Jawah Anak Gerang minta Menteri Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat menyatakan usaha-usaha yang telah diambil oleh

Kementerian ini supaya lebih merapatkan penduduk-penduduk di Sarawak dan Sabah dan Semenanjung Malaysia dan juga di antara berbilang kaum di negara ini.

Menteri Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat (Dato' Napsiah binti Omar): Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat di dalam usaha untuk lebih merapatkan perpaduan di kalangan penduduk di Sarawak, Sabah dan di negeri-negeri lain di Malaysia telah mengadakan beberapa program seperti berikut:

- (i) Titian Emas;
- (ii) Sedar Padu;
- (iii) Lawatan-lawatan integrasi, iaitu lawatan sempena pembukaan penggal Parlimen, lawatan sempena Musabqah Al-Quran di peringkat Kebangsaan, lawatan sempena Hari Gawai Dayak, lawatan sempena Hari Keamatan, lawatan sempena Hari Keputeraan Yang di-Pertuan Agong, lawatan sempena sambutan Hari Kebangsaan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, projek-projek di atas merupakan program tetap Kementerian Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat.

Penyertaannya terdiri dari kanak-kanak sekolah dan ketua-ketua masyarakat. Ianya bertujuan memberi pendedahan dan kesempatan kepada peserta-peserta untuk mempelajari cara hidup, budaya dan sistem pemerintahan demokrasi Kerajaan Malaysia.

Di samping program di atas, Kementerian telah juga mengadakan beberapa aktiviti yang bertujuan menggalakkan perpaduan serta mencegah perselisihan kaum. Aktiviti ini dilaksanakan melalui Jawatankuasa Rukun Tetangga di seluruh negara. Aktiviti ini adalah seperti sukan, kebajikan, sosial, rekreasi,

kebudayaan, kesihatan dan alam sekitar, ekonomi, pendidikan tidak formal dan keselamatan. Aktiviti yang dijalankan adalah melibatkan masyarakat berbilang keturunan di dalam kawasan Rukun Tetangga.

Kementerian berasa bangga dengan suasana perpaduan rakyat ketika ini. Namun demikian, usaha hendaklah diteruskan kerana tanggungjawab mewujudkan dan mengekalkan perpaduan adalah satu proses yang berterusan.

Dr. T. Marimuthu: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Beberapa tahun yang lalu, untuk mendekati dan merapatkan penduduk-penduduk Sabah dan Sarawak dengan Semenanjung Malaysia, Kerajaan telah mengadakan satu perkhidmatan iaitu Kapal Muhibbah. Apakah terjadi kepada projek ini dan adakah Kementerian ataupun Kerajaan akan menghidupkan semula perkhidmatan kapal ini?

Dato' Napsiah binti Omar: Tuan Yang di-Pertua, perkhidmatan Kapal Muhibbah buat masa ini belum ada lagi tujuan untuk menghidupkannya, kerana didapati perkhidmatan Kapal Muhibbah ini tidak membawa keuntungan kepada mereka yang menjalankannya. Walau bagaimanapun, kita mengadakan perkhidmatan melalui MAS di mana bagi program-program integrasi rakyat yang hendak pergi berulang-alik daripada negeri-negeri di Semenanjung ke negeri-negeri di Sabah dan Sarawak akan mendapat tambang yang istimewa.

Dato' Haji Mohammad Abu Bakar bin Rautin Ibrahim: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Dalam usaha pihak Kerajaan untuk merapatkan hubungan di antara rakyat Malaysia di Sabah dan Sarawak dengan Semenanjung, peranan Kerajaan-kerajaan Negeri amatlah penting dalam hal ini, khasnya apabila Kerajaan Negeri tidak sama dengan Kerajaan Persekutuan ataupun dengan erti kata yang lain, Kerajaan Negeri dikuasai oleh pihak Pembangkang. Jadi, saya ingin tahu daripada Yang Berhormat Menteri apakah

peranan yang telah dimain setakat ini, dan apakah program-program bersama di antara Kerajaan Negeri dan Kerajaan Persekutuan dalam usaha untuk merapatkan hubungan di antara rakyat di Sabah dan Sarawak dengan Semenanjung?

Dato' Napsiah binti Omar: Buat masa ini, Tuan Yang di-Pertua, program-program yang kita kendalikan ini adalah dari rakyat ke rakyat, dan tidak adapun masalah. Walau bagaimanapun, di dalam mengendalikan kerja-kerja ini, Kerajaan Persekutuan memang ada juga perhubungan dengan Kerajaan-kerajaan Negeri dan Kerajaan Negeri Sabah. Walau bagaimanapun, program-program ini tidak ada tergendala ataupun dihindarkan oleh kerana Kerajaan Negeri Sabah itu adalah Kerajaan Pembangkang.

KAPAL-KAPAL MALAYSIA DI SERANG LANUN

9. Tuan Haji Ishak bin Arshad minta Menteri Dalam Negeri menyatakan:

- (a) jumlah kapal-kapal Malaysia yang diserang lanun sehingga kini dan kerugian yang dihadapi;
- (b) jumlah kapal-kapal asing yang diserang lanun di perairan negara sehingga kini. Jumlah kerugian yang ditanggung; dan
- (c) langkah-langkah yang dibuat untuk menentukan keselamatan bagi kapal negara dan kapal-kapal asing.

Timbalan Menteri Dalam Negeri (Tuan Ong Ka Ting): Tuan Yang di-Pertua:

- (a) Jumlah kapal Malaysia yang diserang lanun dari tahun 1991 hingga kini ialah 5 buah, dan pihak Kerajaan tidak mempunyai maklumat tepat mengenai jumlah kerugian.
- (b) Jumlah kapal dagang asing yang diserang lanun dari tahun 1991 hingga kini ialah 6 buah. Kerajaan juga tidak mempunyai maklumat tepat tentang jumlah kerugian.

(c) Langkah-langkah yang dibuat untuk menentukan keselamatan bagi kapal negara dan juga kapal asing adalah seperti berikut:

- (i) pembinaan bot ronda baru;
- (ii) meningkatkan kelengkapan peralatan;
- (iii) tindakan koordinasi semua unit dalam Polis DiRaja Malaysia;
- (iv) meningkatkan penugasan kapal ronda;
- (v) rondaan ataupun latihan bersama dengan negara-negara jiran;
- (vi) mengadakan mesyuarat dengan Biro Maritim Antarabangsa.

Tuan Lim Guan Eng: Tuan Yang di-Pertua, saya hendak bertanya kepada Yang Berhormat Setiausaha Parlimen sama ada beliau sedar tentang aduan beberapa orang nelayan bahawa apabila mereka menangkap ikan di Selat Melaka mereka sering dikejar oleh kapal-kapal dari sebuah negara jiran yang mengatakan mereka mencero bohi perairan negara tersebut dan selepas itu, sungguhpun mereka berada di perairan Malaysia dan lari daripada kapal-kapal negara jiran tersebut dan apabila mereka ditangkap, mereka ditarik balik ke kawasan perairan negara jiran tersebut. Di situ mereka didakwa mencero bohi kawasan perairan negara tersebut. Adakah takrifan "serangan lanun" ini ditakrifkan sebagai kegiatan lanun oleh negara jiran tersebut? Kalau ya, adakah pihak Kementerian mengambil tindakan untuk mempertahankan nelayan-nelayan yang kini ditahan oleh negara jiran tersebut oleh kerana dikatakan mencero bohi kawasan mereka dan menangkap ikan dalam kawasan perairan negara jiran?

Tuan Ong Ka Ting: Tuan Yang di-Pertua, saya memang sedar ada aduan yang menyatakan bahawa terdapat adanya kaum nelayan yang diancam oleh kumpulan-kumpulan, sama ada dikatakan

pegawai penguatkuasa ataupun bukan dari negara jiran kerana aduan itu berlaku di kawasan saya sendiri. Dan saya pernah mengambil perhatian ini dengan meneliti beberapa contoh. Akan tetapi oleh kerana tidak ada bukti yang kukuh, iaitu apabila Polis Marin dari Malaysia menerima maklumat bahawa ada bot-bot dari negara jiran masuk ke perairan kita dan sehingga bot nelayan telah pun ditarik ke perairan mereka, tetapi apabila Polis Marin sampai ke situ, apa yang mereka dapati ialah bot nelayan kita memang sudah ada dalam perairan mereka.

Jadi, kalau tidak ada satu bukti yang kukuh, sukar untuk kita membuat sesuatu aduan atau komplek secara rasmi kepada Kerajaan negara jiran. Walau bagaimanapun, dengan adanya insiden-insiden sebegini, pihak Kementerian Dalam Negeri juga ada berbincang dengan Kementerian Luar, di mana kita sentiasa mengadakan satu persefahaman dan kita sentiasa menyampaikan makluman atau komplek ini kepada negara jiran melalui saluran diplomatik. Pihak Polis Marin telah juga diberitahu dan diarahkan supaya sentiasa berwaspada dan membuat rondaan, terutamanya di kawasan perairan sempadan dan semua bot-bot nelayan dinasihatkan jangan dekat sangat kepada sempadan, sebab di situlah selalunya berlaku salah faham. Pihak Polis Marin juga menasihatkan bot nelayan, terutamanya bot-bot yang besar yang mempunyai kelengkapan yang banyak, supaya mengadakan telefon ATUR. Kalau ada hal-hal yang sebegini dia boleh menghubungi Polis yang berdekatan dengan cepat, dan pihak Polis Marin akan sentiasa bersedia untuk membantu melindungi mereka. Tetapi apa yang penting, jangan masuk ke perairan orang lain, kemudian dakwa pula mereka datang ke perairan kita. Jadi, kedua-dua pihak mesti sentiasa berhati-hati.

Dr. Osman Minudin: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Sesudah Kementerian melaksanakan langkah-langkah untuk mencegah kegiatan-kegiatan lanun ini, setakat manakah keberkesanan ataupun kejayaan langkah-langkah ini untuk

mengatasi masalah kegiatan lanun, terutamanya sekali di kawasan perairan negeri Sabah. Kalau boleh, mungkin ada percentage penurunan kegiatan-kegiatan mereka.

Tuan Ong Ka Ting: Tuan Yang di-Pertua, sebenarnya soalan ini mengadakan mengenai keselamatan kapal-kapal di perairan antarabangsa. Ia bukan menyebut tentang lanun yang datang ke pantai kita atau menyerang bot-bot nelayan. Tetapi, walau bagaimanapun, saya boleh memberi satu gambaran ringkas di sini, bahawa dengan adanya semua langkah-langkah, selain dari apa yang saya sebut tadi untuk kapal-kapal di perairan antarabangsa, langkah-langkah yang lain, yang saya rasa Yang Berhormat cuba bertanya iaitu dari segi keselamatan di perairan Sabah. Untuk tujuan mencegah kegiatan lanun di Sabah, Polis DiRaja Malaysia sudah mengadakan usaha khas dengan menempatkan satu pasukan Polis Hutan yang khas di tempat-tempat yang kita percayai lanun-lanun selalu bertumpu ataupun mendarat. Dan di situ kita ada banyak strategi-strategi yang sesuai untuk membanteras lanun-lanun ini.

Walaupun kita tidak boleh menunjukkan angka-angka, sama ada angka itu turun ataupun tidak, tetapi dengan adanya banyak tempat operasi khas itu diadakan, Kerajaan yakin bahawa kegiatan lanun itu dapat di kawal. Saya tidak berani kata dihapuskan langsung, tetapi kegiatannya dapat dikawal sehingga ia tidak begitu berleluasa.

PASUKAN KHIDMAT NEGARA (NATIONAL SERVICE)

10. Puan Rohani binti Abd. Karim minta Menteri Belia dan Sukan menyatakan sama ada Kementerian ada perancangan untuk mewujudkan pasukan khidmat negara (National Service) bagi memastikan belia-belie akan diberi cukup latihan dan kemahiran kompulsori selepas sahaja mereka tamat pengajian di sekolah. Apakah perancangan Kementerian di dalam mengatasi "Budaya Lepak" yang hangat dibincang pada masa ini.

Setiausaha Parlimen Kementerian Belia dan Sukan (Dato' Ismail bin Said):

Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Belia dan Sukan belum berhasrat untuk mewujudkan Pasukan Khidmat Negara (National Service) bagi memastikan belia-belia menerima latihan dan kemahiran kompulsori selepas tamat pengajian di sekolah. Ini disebabkan oleh kerana suasana pertahanan negara yang stabil dan tidak terdapat keperluan yang mendesak terhadap khidmat pasukan ini. Tambahan pula, aliran tenaga pekerja belia banyak di salurkan dalam kegiatan-kegiatan ekonomi bagi membangunkan negara. Kementerian Belia dan Sukan, bersama-sama dengan agensi Kerajaan yang lain bersedia untuk melatih para belia lepasan sekolah untuk menerima latihan kemahiran secara formal atau non-formal. Latihan ala-tentera juga turut diperkenalkan.

Walau bagaimanapun, Kementerian Belia dan Sukan memang mengalu-alukan mana-mana belia yang memilih untuk berkhidmat dengan Pasukan Angkatan Tentera dan Polis sebagai kerjaya mereka.

Mengenai budaya lepak yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat, jawapannya telah diberi pada 15hb. November yang lalu, dan saya tidak ada apa-apa hendak tambah lagi.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Yang di-Pertua, saya hendak tahu, pakar sosiologi mana yang menasihatkan Kerajaan mengenai kebudayaan yang disifatkan sebagai "budaya lepak" ini. Sebenarnya, dalam observasi saya, ia bukan satu masalah sosial tetapi satu aktiviti yang normal kepada belia-belia dari satu masa ke satu masa dan kalau budaya lepak ini boleh disifatkan sebagai satu masalah sosial, maknanya orang-orang dewasa yang main judi, minum arak, pergi ke kelab-kelab elit, seperti Ahli-ahli Barisan Nasional bolehlah dikatakan satu budaya lepak. Masalahnya, adakah Setiausaha Parlimen setuju bahawa sebenarnya kalau budaya lepak ini merupakan satu masalah, semua yang lain itu mesti juga disifatkan sebagai satu masalah sosial?

Dato' Ismail bin Said: Tuan Yang di-Pertua, sesiapa sahaja boleh melepak. Tetapi lepak bukanlah merupakan masalah sosial pada hari ini, ianya merupakan satu fenomena sosial dan ianya merunsingkan sesetengah golongan masyarakat kita. Jadi, yang merunsingkan semua golongan masyarakat kita ialah jika sekiranya perbuatan melepak ini berlarutan tanpa dikawal dan perbuatan ini dilakukan tanpa tujuan dan sehingga ia boleh mendedahkan kepada kegiatan-kegiatan yang tidak mendatangkan hasil, membazir dan seterusnya diresapi oleh anasir-anasir negatif yang lain dan juga seterusnya, bukan sahaja ianya melepak dari segi fizikal, tetapi melarat menjadi lepak minda (idle mind). Ini yang merunsingkan kita. Jika sekiranya melepak ataupun berbual-bual dengan ada tujuan yang tertentu dan bercorak sementara ini tidak menjadi masalah.

Wan Juanaidi bin Tuanku Jaafar:

Tuan Yang di-Pertua, dalam soalan asal menyebutkan memastikan belia-belia akan diberi cukup latihan dan kemahiran compulsory selepas sahaja mereka tamat pengajian di sekolah. Pada masa sekarang, saya ingat Kementerian telah menjalankan latihan-latihan belia umpamanya di bidang mekanik, tukang kayu dan sebagainya.

Jadi, soalan yang saya hendak tanya pada Yang Berhormat Setiausaha Parlimen ialah latihan persekolahan sampai peringkat mana pun bukanlah satu cara untuk mengatasi masalah yang kita hadapi. Masalahnya ialah selepas sahaja latihan dan kemahiran telah diberi, apakah tindakan susulan yang diberi supaya mereka yang telah menerima latihan dan sebagainya dan membuang duit Kerajaan dan sebagainya mendapat kerja yang betul, mendapat nikmat dari latihan yang mereka beri. Adakah Kementerian mempunyai data yang menunjukkan anak-anak yang dilatih di sekolah-sekolah kemahiran Kementerian Belia dan Sukan telah mendapat pekerjaan, telah mendapat usaha mereka sendiri dan macam manakah kesan yang telah dibuat?

Dato' Ismail bin Said: Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Yang Berhormat dari Batang Lupa, yang sebenarnya Kementerian Belia dan Sukan ada membuat kajian susulan mengenai lepasan pelatih-pelatih dari Pusat Latihan Kemahiran Belia di negara kita, misalnya, di mana mereka bekerja dan dengan siapa mereka bekerja dan banyak mana pendapatan yang mereka perolehi dan sebagainya dan kajian ini memang kita simpan tetapi dari segi angka, sebagaimana Yang Berhormat minta tadi, tidak ada di sini. Saya akan serahkan kepada Yang Berhormat secara bertulis.

SHAMSUL RAMLI—KEPUTUSAN PENYIASATAN KES

11. Tuan Kerk Kim Hock minta Menteri Pengangkutan menyatakan:

- (a) apakah sebabnya penyiasatan ke atas kes Shamsul Ramli yang ditemui mati dalam tayar pesawat 747-200 penerbangan Malaysia di Johannesburg pada 15hb. Mac 1993 memerlukan masa yang begitu panjang; dan
- (b) bilakah keputusan penyiasatan dijangka dapat diumumkan.

Datin Paduka Hajah Zaleha binti Ismail: Tuan Yang di-Pertua,

- (a) Penyiasatan ke atas kes Shamsul Ramli mengambil sedikit masa sebelum ianya selesai kerana penyiasatan tersebut perlu mengambil kira banyak perkara seperti keadaan sistem keselamatan Lapangan Terbang Antarabangsa Subang, events, dengan izin, atau peristiwa-peristiwa yang berlaku sebelum dan selepas kejadian di sekitar Lapangan Terbang Antarabangsa Subang dan juga mendapatkan keterangan dari banyak pihak tertentu.
- (b) Siasatan ini dilakukan oleh tiga pihak iaitu pihak Polis, MAB dan MAS dan kami sedang mengkoordinasikan penyiasatan itu.

Tuan Lim Guan Eng: Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri yang selalu menjawab bagi pihak Kementerian. Saya ingin bertanya tentang prinsip pertanggungjawaban atau responsibility kepada perkara-perkara tersebut di mana dalam kejadian di Lapangan Terbang Subang, insiden atau peristiwa-peristiwa yang malang seperti ini berlaku terlalu banyak kali dan kes Shamsul Ramli ini bukanlah kemalangan yang pertama berlaku di Lapangan Terbang Subang tetapi mungkin keempat atau kelima iaitu selepas kebakaran yang berlaku sebanyak tiga kali di Lapangan Terbang Subang. Adakah ini kerana pihak Kementerian enggan mengambil tindakan untuk menghukum atau memecat mereka yang bertanggungjawab, kerana mereka yang memegang jawatan tersebut tidak mengambil berat dengan tugas dan tanggungjawab mereka? (*Tepuk*)

Yang kedua, adakah beliau bersetuju bahawa prinsip ministerial responsibility juga sangat penting? Oleh kerana Yang Berhormat Menteri tidak bertanggungjawab ke atas urusan Menteriannya, tidak meletak jawatan atas kes ini menyebabkan perkara ini tidak diambil berat oleh semua pegawainya. Sama seperti kes Highland Towers yang tumbang, Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan patut meletakkan jawatan!

Timbalan Yang di Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.....

Tuan Lim Guan Eng: Bukan sahaja kerana tragedi ini, (*Tepuk*) tetapi beliau sehingga hari ini....(*Pembesar suara dimatikan*)

Timbalan Yang di Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, soalan sudah terkeluar. Minta dijawab tentang pengangkutan, bukan perumahan. (*Disampuk*) Cukuplah Yang Berhormat, sudah panjang. Minta dijawab. Yang Berhormat, cukuplah, panjang. Diminta Timbalan Menteri menjawab.

Datin Paduka Hajah Zaleha binti Ismail: Yang Berhormat Kota Melaka ini pandai. Mula-mula cakap terima kasih, lepas itu dia hentam kita! (*Ketawa*)

Kami semua mengamalkan prinsip pertanggungjawaban. Kalau kami tidak bertanggungjawab, kami tidak ada di sini berhadapan dengan DAP hari ini dan bukannya kita enggan mengambil tindakan. Kita mengambil tindakan yang berpatutan mengikut penyiataan-penyiataan dan apa kesalahan-kesalahan. Takkanlah kita membabi buta sahaja mengambil tindakan kepada seseorang pegawai atau seseorang kakitangan.

Katanya kita tidak mengambil berat. Mana boleh tidak mengambil berat. Sudah banyak perkara yang kita lakukan dari segi mana ada kelemahan-kelamahan kita perbaiki, sehingga kita membuat keputusan bahawa hanya satu agensi sahaja yang bertanggungjawab mengenai keselamatan di Lapangan Terbang iaitu Malaysia Airports Berhad kerana sebelum ini, MAS ada jaga sendiri, airport ada jaga sendiri dan sebagainya. Oleh kerana berlakunya perkara-perkara seperti ini, maka kita telah mempertanggungjawabkan kepada hanya satu agensi. Lebih mudah untuk kita mencari dan mengambil tindakan dan sebagainya kepada MAB sekiranya perkara-perkara seperti ini berlaku.

PPRT DAN SKIM ASB/PPRT— SKIM BANTUAN PERUMAHAN

12. Dato' Haji Mohd. Zihin bin Haji Mohd. Hassan minta Perdana Menteri menyatakan sama ada bahawa skim pemberian rumah PPRT dan skim ASB/PPRT yang diberi tidak memuaskan berbagai pihak, kalau sedar, apakah langkah-langkah susulan yang akan diambil berhubung dengan masalah tersebut.

Setiausaha Parlimen di Jabatan Perdana Menteri (Tuan Douglas Ugghah Embas): Tuan Yang di-Pertua, Program Pembangunan Rakyat Termiskin (PPRT) merupakan salah satu usaha Kerajaan untuk

menangani masalah kemiskinan di kalangan golongan termiskin. Program Pemulihan Rumah (PPR) merupakan program bina semula/pemulihan rumah yang daif, usang dan yang tidak selamat didiami.

Bagi Skim Pinjaman Amanah Saham Bumiputera (ASB) pula, bantuan pinjaman sejumlah RM5,000 tanpa faedah diberikan kepada golongan termiskin bertujuan untuk memberi peluang kepada mereka melabur dalam ASB di samping menaiktaraf ekonomi keluarga.

Bagi memastikan bantuan ini sampai kepada golongan sasaran yang sahih, Kerajaan mengharapkan Pejabat Daerah dan Ketua Kampung selaku Penyelaras PPRT di peringkat akar umbi memainkan peranan yang berkesan dan mengusahakan keperluan bantuan tersebut.

Pemberian kedua-dua program ini adalah secara berterusan dan akan diberikan kepada golongan termiskin yang benar-benar memerlukan. Kerajaan sentiasa mengambil langkah yang berterusan bagi mengenalpasti golongan sasaran dengan menyemak semula, melengkapkan dan mengemaskinikan daftar dan Profail Rakyat Termiskin bagi memastikan mereka yang benar-benar layak sahaja mendapat manfaat daripada program-program tersebut perlu dilaksanakan secara berperingkat-peringkat memandangkan peruntukan yang terhad.

Dato' Dr. Affifudin bin Haji Omar: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Apakah tindakan susulan yang dibuat oleh pihak Jabatan Perdana Menteri untuk memastikan bahawa program yang murni ini betul-betul berkesan iaitu adakah diwujudkan satu sistem yang mana tiap-tiap pemberian kepada satu kumpulan sasaran itu berkesan dan prestasi dari setahun ke setahun. Bukan sahaja ASB tetapi lain-lain program seperti program pertanian dan lain-lain lagi untuk meningkatkan pendapatan mereka.

Soalan kedua, oleh sebab satu daripada faktor untuk mengeluarkan orang-orang miskin dari putaran kemiskinan ialah

melalui meningkatkan taraf pelajaran anak-anak mereka. Apakah bentuk ini dimasukkan di dalam tindakan susulan ataupun program ini yang mana anak-anak si miskin ini diberi peluang untuk meneruskan pelajarannya di pusat-pusat yang mempunyai cukup kemudahan pelajarannya seperti di sekolah-sekolah yang berasrama penuh dan sekolah-sekolah yang terpilih di kawasan-kawasan bandar?

Tuan Douglas Uggah Embas: Tuan Yang di-Pertua, mengenai soalan yang pertama, Jabatan Perdana Menteri memang dari masa ke semasa membuat kajian mengenai sejauh mana kejayaan projek PPRT ini. Saya percaya Yang Berhormat juga maklum bahawa program PPRT ini telah dijalankan oleh berbagai Kementerian dan berbagai Jabatan. Jadi, sebagai pejabat penyelaras, Jabatan Perdana Menteri sentiasa mengkaji sejauh manakah program ini berjaya.

Mengenai soalan yang kedua, memang di antara Kementerian-kementerian yang menjalankan program PPRT ini adalah Kementerian Pendidikan kerana penekanan Kerajaan adalah untuk menentukan rakyat yang termiskin ini akan dapat dibebaskan dari kemiskinan. Satu cara adalah untuk memberi peluang pendidikan kepada anak-anak yang termiskin ini, melainkan kita dapat memberi peluang bagi mereka untuk mencari mata pencarian yang lain.

AJARAN SESAT—LANGKAH MENGATASI

13. Tuan Haji Buniyamin bin Yaakob minta Perdana Menteri menyatakan secara terperinci bilangan dan jenis ajaran sesat yang berlaku di seluruh negara dalam tahun 1990 dan 1991 dan apakah langkah-langkah Kerajaan untuk mengatasinya.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Dato' Dr. Haji Abdul Hamid bin Haji Othman): Tuan Yang di-Pertua, Bahagian Hal Ehwal Islam, Jabatan Perdana Menteri telah mengenal pasti terdapat 15 ajaran sesat yang wujud di negara kita pada tahun 1990 dan 1991.

Terdapat tiga jenis ajaran sesat iaitu:

- (i) ajaran sesat yang mendakwa keseluruhan amalan mereka bersandarkan tarikat tasawuf;
- (ii) amalan perbomohan, sihir, pemujaan serta khurafat; dan
- (iii) ajaran yang berlandaskan kebebasan berfikir secara mutlak dengan mengeneipkan sunnah dan ijmak ulamak.

Untuk membendung pergerakan ajaran sesat di negara kita, Kerajaan telah mengambil beberapa langkah, iaitu:

- (i) memberikan penjelasan secara terperinci kepada orang ramai mengenai ancaman dan bahaya pergerakan ajaran sesat melalui ceramah, penyebaran buku-buku dan risalah, bacaan khutbah Jumaat dan kempen kesedaran secara gerak saraf dan perang saraf;
- (ii) menguatkuasakan dan mengambil tindakan undang-undang melalui Kanun Keseksaan dan Enakmen Jabatan Agama Islam Negeri-negeri;
- (iii) mengharam dan menggantungkan bahan-bahan dan permit penerbitan yang boleh memudharatkan akidah umat Islam di negara ini;
- (iv) sentiasa mengawasi secara ketat kepada ketua kumpulan atau gerakan ajaran sesat dari dalam dan luar negeri. Dengan demikian, mereka tidak akan dapat bergerak bebas untuk menyebarkan fahaman ajaran sesat mereka kepada orang ramai;
- (v) melalui kaunseling dan pemulihan kepada pengikut-pengikut yang telah terjebak dengan ajaran sesat; dan
- (vi) menubuhkan Panel Pengajian Akidah sebagai Badan Perunding bagi tindakan yang sewajarnya kepada kumpulan ajaran sesat.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Masa yang diperuntukkan untuk Soal Jawab Mulut sudah cukup.

(Masa untuk Pertanyaan bagi Jawab Mulut telah cukup dan Jawapan bagi Pertanyaan No. 5 dan 14 hingga 23 adalah dijilid dalam buku berasingan)

**PENERANGAN OLEH YANG
BERHORMAT MENTERI
PERUMAHAN DAN
KERAJAAN
TEMPATAN**

**TRAGEDI KERUNTUHAN
PANGSAPURI HIGHLAND
TOWERS, HULU KELANG**

3.36 ptg.

Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan (Dato' Dr. Ting Chew Peh): Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya membentangkan di dalam Dewan yang mulia ini satu laporan berhubung dengan tragedi keruntuhan pangsapuri Highland Towers di Mukim Hulu Kelang, Ampang, Negeri Selangor, pada 11hb. Disember 1993.

Tuan Yang di-Pertua, saya tidak ada minat bermain politik dalam kejadian yang malang ini. Saya amat sedih dan kesal kerana ada Ahli-ahli DAP seperti Kota Melaka yang cuba menjadikan tragedi ini suatu isu politik, bukan sahaja dalam Dewan yang mulia ini, tetapi di akhbar-akhbar Cina tempatan.

Tuan Yang di-Pertua, perbuatan demikian menunjukkan sekali lagi betapa.....

Tuan Lim Guan Eng: *(Bangun)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, dia minta jalan ya.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Saya mahu bercakap. Tidak berilah, Tuan Yang di-Pertua. *(Disampuk)*

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, minta duduklah.

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, beri dia peluang untuk bercakap. *(Disampuk)*

Tuan Wong Wing On: *(Bangun)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, minta duduk.

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua.....

Tuan Wong Wing On: *(Menyampuk)*

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.....

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua.....

Tuan Lim Guan Eng: Dia tidak faham Standing Orders.....

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Tidak ada point of order yang kena di sini. Beri Menteri memberi penjelasan. Semalam, ramai yang marah kerana tidak ada perbahasan. Hari ini, Menteri memberi penjelasan. *(Disampuk)* Saya minta semua Yang Berhormat untuk mendengar penjelasan daripada Menteri. Kalau ada point of order, bangkitkan kemudian. Minta.....

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, tidak ada kena mengena dengan point of order. *(Disampuk)* Kita telah menyelidik dan membenarkan Menteri untuk memberi.....

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.....Yang Berhormat.....

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua, saya tidak beri. *(Disampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Ruling saya, bahawa Menteri ini dibenarkan untuk memberi penerangan mengikut Peraturan Mesyuarat.

Tuan Lau Dak Kee: *(Bangun)*

Tuan Lim Guan Eng: Tak boleh minta penjelasan?

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Dia tak beri untuk penjelasan. Dia tak mahu beri, Yang Berhormat. *(Disampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Saya tidak mahu beri, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Sudahlah Yang Berhormat.

Beberapa Ahli: Takut! Takut!

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua..... *(Disampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, saya sudah mengatakan bahawa Menteri membentangkan perkara ini mengikut Peraturan Mesyuarat. Semalam, ramai Ahli Yang Berhormat daripada

Pembangkang yang tidak puas hati dengan keputusan saya. Pada hari ini, Kerajaan mengambil kesempatan untuk memberi penjelasan dan mengharap semua pihak menerima. *(Disampuk)*

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat diminta duduk. *(Disampuk)*

Beberapa Ahli: Boo!

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua.....

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Beri dia baca dahulu.

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.....

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Saya baca teks saya, Tuan Yang di-Pertua. *(Disampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat *(Disampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Saya baca daripada teks ucapan saya.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Beri dia peluang supaya kita tahu apa penjelasannya.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Ada teks. Saya ada teks. Tuan Yang di-Pertua.....

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Jangan mudah mengkritik orang lain, Tuan Yang di-Pertua. Bila orang lain bercakap, dengarlah. *(Disampuk) (Tepuk)* Dengar! Tuan Yang di-Pertua.....

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, mintalah. Minta semua pihak bertenang.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Perbuatan demikian, iaitu menjadikan ini suatu isu politik menunjukkan sekali lagi betapa negatif dan bangkrapnya idea pihak DAP. *(Tepuk)* Manusia yang waras yang berperikemanusiaan tidak akan cuba mencari publisiti daripada kemalangan seperti ini. Cuma yang desperate, yang bankrap idea seperti Yang Berhormat dari Kota Melaka akan berbuat demikian. *(Tepuk)*

Tuan Lim Guan Eng: Tuan Yang di-Pertua, ini bukan isu politik. Kita hendak tahu sama ada tindakan ekorannya macam mana orang boleh diselamatkan. *(Sorak)* Kita tak mahu publisiti murah dan jangan tuduh kami bawa isu politik. Kita mahu tahu macam mana mangsa tragedi itu diselamatkan. *(Sorak)* Jangan main-main dengan nyawa orang! *(Sorak)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat Kota Melaka, minta duduk.

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat..... *(Disampuk)* Yang Berhormat.....

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat Kota Melaka diperingatkan minta bertenanglah Yang Berhormat. *(Disampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua.....

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua, adalah menjadi tugas seorang Menteri untuk menjawab segala kritikan

yang dilemparkan tanpa asas daripada ahli-ahli politik seperti DAP. *(Tepuk)* Kota Melaka yang sering meminta saya letak jawatan sebagai Menteri. Saya faham Yang Berhormat Kota Melaka, malah Yang Berhormat dari Tanjong juga memang sudah lama bermimpi untuk menjadi Menteri ataupun Ketua Menteri. *(Disampuk)*

Saya berharap, mereka akan terus bermimpi.....

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Ada, ada. Ada tulis. *(Disampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.... Yang Berhormat.... *(Disampuk)* Yang Berhormat Ipoh.....

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat Ipoh, Kota Melaka, minta duduk. *(Disampuk)* Yang Berhormat..... Yang Berhormat.....

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Okey.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, kalau Yang Berhormat Menteri membuat kesilapan dalam Peraturan Mesyuarat, saya akan memperingatkan dia.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: terus bermimpi sehingga Tuhan mula bersimpati dengan mereka. Tuan Yang di-Pertua, pada kira-kira jam 1.30 petang....*(Disampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, jangan mencelah.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Blok 1, Pangsapuri 12 Tingkat, iaitu salah satu daripada tiga blok pangsapuri yang dikenali

sebagai Highland Towers telah runtuh. Pangsapuri Highland Towers ini telah dibina oleh pemaju Highland Property Sdn. Bhd. dan pelannya telah disediakan oleh Konsortium Jurubina Perunding. Ketiga-tiga blok bangunan pangsapuri itu adalah dibina di lereng bukit yang telah dipotong mengikut rekabentuk perunding yang telah dilantik oleh pemaju projek. Blok 1 yang terlibat dalam kejadian keruntuhan ini adalah letaknya di bahagian hadapan kawasan projek pangsapuri tersebut. Setiap blok merupakan pangsapuri 12 tingkat yang mengandungi 50 unit kediaman dengan tingkat bawah sebagai tempat letak kereta.

Mengikut rekod yang diperolehi setakat ini, pelan cadangan untuk membina tiga blok rumah pangsapuri di atas Lot 494, 495 dan 653 off Jalan Ulu Kelang, Mukim Ulu Kelang, Daerah Gombak yang dikemukakan oleh Konsortium Jurubina Perunding telah diluluskan oleh Pejabat Daerah Kuala Lumpur pada 9hb. Oktober, 1974.

Walau bagaimanapun, pihak pemaju telah mengemukakan permohonan untuk meminda pelan yang telah diluluskan itu dan Majlis Daerah Gombak telah meluluskan cadangan pindaan tersebut pada 24hb. Januari, 1978. Kelulusan ini melibatkan ketiga-tiga blok pangsapuri tersebut. Setelah siap dibina, pangsapuri ini telah mula didiami pada awal tahun 1979.

Tuan Yang di-Pertua, blok 1 pangsapuri yang runtuh telah menyebabkan kerosakan kepada sebuah baglo yang berdekatan. Sebahagian daripada blok 1 pangsapuri tersebut terbenam kira-kira.....

Tuan Lau Dak Kee: *(Bangun)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, hendak berikah atau tidak?

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tidak.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Dia tidak mahu beri Yang Berhormat.

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Tuan Lim Guan Eng: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Dengar sahajalah. Dengar penjelasan.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat Ipoh, dia tidak mahu beri Yang Berhormat. Dia tidak mahu bagi.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua, saya minta jangan diganggu. *(Disampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Saya minta semua pihak Yang Berhormat.....

Beberapa Ahli DAP: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Kalau orang itu selama ini masih tidak tahu Aturan Mesyuarat, silalah keluar!

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Dia tidak mahu beri Yang Berhormat.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Jangan cari publisiti murah di sini!

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Sila teruskan Yang Berhormat. Ipoh minta duduk dulu.

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Malulah! Malu!

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.....

Beberapa Ahli DAP: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Ada bunyi manusiakah ataupun haiwan di sini? *(Ketawa)* Ini semua bunyi haiwan!

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, saya memperingatkan kalau ada Ahli-ahli Yang Berhormat yang tidak ingin mendengar ucapan Menteri, saya minta tinggalkan Dewan ini. *(Tepuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua, sebahagian daripada blok 1 pangsapuri tersebut terbenam kira-kira 35 kaki ke dalam tanah. Manakala sebahagian lagi struktur asalnya masih kekal dan dapat dilihat dengan jelas rupa bentuk bangunan tersebut. Sehingga laporan ini disediakan, pasukan penyelamat telah dapat menyelamatkan seramai 3 orang mangsa kira-kira tiga jam selepas kejadian iaitu seorang wanita bangsa Jepun dan seorang wanita bangsa Indonesia bersama anak perempuannya yang berumur dua tahun.

Walau bagaimanapun, dukacita dimaklumkan bahawa wanita Jepun yang diselamatkan itu telah meninggal dunia di Hospital Besar Kuala Lumpur pada tengah malam hari kejadian tersebut akibat daripada kecederaan teruk yang dialaminya. Adalah dianggarkan seramai 49 orang lagi masih terperangkap di bawah timbunan runtuh pangsapuri itu. Mangsa-mangsa yang terperangkap adalah terdiri daripada 40 orang rakyat Malaysia dan 9 orang rakyat asing. Secara terperinci adalah seperti berikut; rakyat Malaysia terdiri daripada 13 orang lelaki, 18 orang perempuan, 4 orang kanak-kanak lelaki dan 5 orang kanak-kanak perempuan; dan rakyat asing terdiri daripada seorang wanita bangsa Korea dan anak perempuannya, sepasang suami isteri rakyat India, 3 orang rakyat Indonesia dan 2 orang rakyat Filipina yang bekerja sebagai pembantu rumah. Mengikut laporan terakhir yang telah dimaklumkan kepada saya, kemungkinan ada mangsa yang terperangkap itu masih hidup dan pasukan penyelamat sedang berusaha mencari dan menyelamatkan mereka.

Tuan Yang di-Pertua, suka saya maklumkan di sini bahawa usaha-usaha menyelamatkan mangsa keruntuhan pangsapuri

ini telah dijalankan dengan serta-merta sebaik sahaja maklumat berhubung kejadian ini diketahui oleh pasukan-pasukan penyelamat daripada pelbagai agensi Kerajaan dan badan sukarela.

Bagi pihak Kerajaan, saya mengucapkan terima kasih kepada pasukan Bomba, Polis, Pertahanan Awam, Angkatan Tentera termasuk Tentera Udara DiRaja Malaysia, Persatuan Bulan Sabit Merah, Pasukan Perubatan Majlis Perbandaran Ampang Jaya, Dewan Bandaraya Kuala Lumpur serta banyak lagi badan sukarela yang telah menjalankan usaha mereka yang bersungguh-sungguh tanpa mengira penat lelah, bertungkus-lumus untuk cuba menyelamatkan mangsa yang masih terperangkap serta mengawal keadaan di sekitar kawasan kejadian itu.

Kerajaan juga mengucapkan terima kasih di atas sumbangan dari pihak swasta yang menyahut panggilan dari pihak Polis untuk membawa jentera-jentera seperti excavator, sky-lift, pincers dan lain-lain alat yang boleh membantu dalam kerja-kerja menyelamatkan ini. Sumbangan bakti mereka ini telah menunjukkan bahawa sektor swasta juga telah bekerjasama dan memberi sokongan yang berkesan untuk membantu di dalam usaha-usaha menyelamatkan ini.

Dalam pada itu, bantuan juga telah diterima setakat ini daripada negara Singapura, Perancis dan Jepun. Seramai 18 orang Pasukan Penyelamat Malapetaka Jabatan Pertahanan Awam, Republik Singapura telah sampai pada petang hari kejadian tersebut. Manakala satu pasukan penyelamat dari Perancis terdiri daripada 16 orang anggota bersama-sama dua ekor anjing pengesan dan sepasukan 24 orang penyelamat dari Jepun juga telah tiba pada malam 13hb Disember dengan peralatan untuk membantu kerja-kerja penyelamatan. Kerajaan terutang budi terhadap sambutan dari negara-negara tersebut dan rasa perikemanusiaan dan semangat setiakawan yang telah ditunjukkan, Kerajaan Malaysia mengucapkan terima kasih atas bantuan ini.

Tuan Yang di-Pertua, setakat ini adalah dianggarkan seramai 500 orang penyelamat dari dalam dan luar negeri sedang bertungkus-lumus untuk mencari dan menyelamatkan mangsa-mangsa yang terperangkap di dalam tragedi keruntuhan pangsapuri ini. Kerajaan percaya mereka berupaya untuk melaksanakan tugas-tugas mereka. Sekiranya perlu Kerajaan akan mengambil tindakan untuk menambahkan lagi bilangan anggota-anggota penyelamat dan akan membawa pakar-pakar dan peralatan yang boleh membantu kerja-kerja menyelamat itu.

Orang ramai juga telah menyahut seruan daripada Pusat Tabung Darah Hospital Besar Kuala Lumpur untuk menderma darah bagi menjamin simpanan darah yang mencukupi untuk membantu mangsa-mangsa yang mungkin memerlukan pertolongan. Kerajaan adalah amat terharu dengan sikap keperihatinan rakyat negara ini yang sentiasa sanggup tampil ke hadapan untuk memberi bantuan apabila diperlukan.

Tuan Yang di-Pertua, Kerajaan setakat ini telah berusaha sedaya upaya untuk menangani malapetaka seperti ini daripada berulang. Kerajaan Persekutuan telah bersetuju untuk menubuhkan Jawatankuasa Khas Kabinet yang dipengerusikan oleh Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri dan ahli-ahlinya terdiri daripada Menteri Kerja Raya, Menteri Penerangan dan Menteri Sains, Teknologi dan Alam Sekitar dan juga Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan untuk menangani masalah keruntuhan seumpama ini.

Bidang tugas Jawatankuasa ini ialah:

- (i) mengambil tindakan serta-merta untuk mempertingkatkan lagi usaha untuk mencari dan menyelamatkan mangsa-mangsa yang terperangkap.
- (ii) mengarah Lembaga Jurutera Malaysia, Jabatan Kerja Raya dan Jabatan Alam Sekitar untuk meneliti keselamatan kesemua pangsapuri yang telah dibina di lereng bukit di seluruh negara; dan

- (iii) mengkaji semula perundangan yang berkaitan dengan pembinaan bangunan tinggi dengan tujuan untuk memperketatkan lagi undang-undang yang sedia ada.

Kerajaan telah mengarahkan supaya Jawatankuasa Khas Kabinet ini membuat laporan awal kepada Mesyuarat Jemaah Menteri minggu depan. Sementara itu, Kerajaan Negeri Selangor juga telah menubuhkan satu Jawatankuasa Siasatan yang dipengerusikan oleh Yang DiPertua Majlis Perbandaran Ampang Jaya yang ahli-ahlinya terdiri daripada beberapa agensi Kerajaan dan badan-badan profesional.

Di antara bidang tugas Jawatankuasa ini ialah:

- (i) untuk menyiasat sebab-sebab keruntuhan bangunan dan menentukan pihak-pihak yang bertanggungjawab.
- (ii) untuk membuat cadangan-cadangan mengenai tindakan yang patut diambil kepada mereka yang bertanggungjawab; dan
- (iii) untuk membuat cadangan mengenai langkah yang perlu diambil untuk mengelakkan supaya kejadian seperti ini tidak berulang lagi.

Dalam pada itu sebagai langkah keselamatan penghuni di Blok 2 dan Blok 3 Pangsapuri Highland Towers telah diarahkan berpindah. Langkah ini terpaksa diambil kerana Kerajaan bimbang akan keadaan keselamatan kedua-dua blok tersebut dan Kerajaan menasihatkan semua penghuni yang terlibat supaya tidak kembali ke kediaman masing-masing dan mematuhi apa-apa arahan yang diberikan oleh pihak yang berkuasa.

Tuan Yang di-Pertua, kejadian keruntuhan pangsapuri ini merupakan satu tragedi kepada negara, bilangan mangsa yang terlibat adalah satu bilangan yang besar. Kejadian ini adalah tidak

disangkakan. Walau bagaimanapun, Kerajaan telah berusaha dengan sedaya-upaya untuk menjalankan usaha-usaha menyelamat mangsa-mangsa yang terlibat.

Kerajaan juga ingin menyampaikan rasa dukacita yang amat sangat kepada semua keluarga mangsa yang terlibat dan menyeru agar mereka bersabar dalam keadaan seperti ini.

Saya memberi jaminan bahawa Kerajaan akan berusaha bersungguh-sungguh untuk meneruskan usaha-usaha menyelamat mangsa yang terperangkap dengan secepat mungkin.

Pada masa ini tumpuan kerja-kerja menyelamat adalah usaha yang paling utama kepada Kerajaan. Perkara-perkara lain yang berkaitan dengan kejadian keruntuhan tidak harus dijadikan isu yang boleh menenggelami usaha-usaha menyelamat ini.

Kerajaan akan mengambil tindakan selanjutnya untuk menangani masalah keruntuhan ini dengan sewajarnya kelak.

Tuan Yang di-Pertua, sekianlah sahaja penerangan ringkas, demikianlah sahaja.....

Beberapa Ahli DAP: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat minta bertenang ya!

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua.....

Seorang Ahli DAP: *(Menyampuk)*

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua, saya merasa amat sedih, dengan saya memberi penerangan, ada "makhluk" yang tidak begitu faham apa yang saya katakan itu. Saya.....

Beberapa Ahli DAP: *(Menyampuk)*

Tuan Lau Dak Kee: Apakah alternatif daripada Kerajaan pada masa datang.....

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tidak beri.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Dia tidak beri Yang Berhormat.

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Beberapa Ahli DAP: *(Menyampuk)*

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat dari Ipoh!

Tuan Lau Dak Kee: Yang Berhormat Menteri sudah malu.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua.....

Tuan Lau Dak Kee: *(Menyampuk sambil mengibarkan suratkhobar)*

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat dari Ipoh telah menyalahi Peraturan Mesyuarat.

Dato' Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua, seperti biasalah tingkah-laku mereka itu dapatlah kita faham, kerana pada peringkat ini tidak ada lagi isu yang lain. Jadi itulah laporan ringkas yang dapat saya bentangkan dalam Dewan yang mulia ini.

Saya menjemput Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, sama-sama berdoa memohon restu semoga semua mangsa yang terlibat dapat dikeluarkan dengan selamat dan saya juga menjemput Ahli-ahli Yang Berhormat

menghadiahkan “Fatihah” dan “bertafakur” sebagai tanda simpati kepada semua mangsa tragedi ini. Sekian.

Tuan Lau Dak Kee: Tuan Yang di-Pertua, adakah dia faham apa yang dia “Fatihah” (*Ketawa*) Dia faham, dia tahu? (*Disampuk*)

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Sila habiskan Yang Berhormat.

Tuan Wong Wing On: On a point of order. (*Menyampuk*)

Dato’ Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua.....

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Tidak ada, saya sudah beritahu tidak ada point of order, Yang Berhormat.

Tuan Wong Wing On: Dia cakap saya..... (*Menyampuk*)

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Tidak. Saya tahu Yang Berhormat tidak bangkitkan. Ini tidak ada menyalahi Peraturan Mesyuarat Yang Berhormat, biar dia habiskan dahulu.

Beberapa Ahli DAP: (*Menyampuk*)

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat dia belum habis.

Tuan Wong Wing On: Tuan Yang di-Pertua, apa yang dicakap oleh Yang Berhormat Menteri dahulu ... (*Menyampuk*)

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, jangan menyalahgunakan Peraturan Mesyuarat. Saya tahu, biar Yang Berhormat Menteri habis dahulu.....

Tuan Wong Wing On: (*Menyampuk*)

Dato’ Dr. Ting Chew Peh: Tuan Yang di-Pertua, marilah kita sama-sama mengampun orang yang “jahil”. Sekian, terima kasih. (*Ketawa*) (*Tepuk*)

Tuan Wong Wing On: Tuan Yang di-Pertua, point of order.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Ya, apa dia Yang Berhormat?

Tuan Wong Wing On: Tuan Yang di-Pertua, saya timbulkan point of order 21(f), untuk satu pengecualian untuk membentangkan satu usul mencadangkan supaya perjalanan mesyuarat ini berkenaan dengan apa-apa urusan tertentu dibebaskan dari syarat-syarat Peraturan Mesyuarat 12.

Saya harap, Tuan Yang di-Pertua, menggunakan kuasa Tuan Yang di-Pertua, untuk memerintahkan Menteri yang berkenaan untuk menjawab pertanyaan-pertanyaan bukan sahaja dari Pembangkang tetapi dari Ahli-ahli Yang Berhormat dari sana yang cukup prihatin dengan nyawa, dengan orang yang meninggal dunia, dengan cara-cara penyelamatan itu. Dia tidak mahu jawab.....

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.....

Tuan Wong Wing On: kita semua prihatin, kita manusia.....

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat.....

Tuan Wong Wing On: saya pun manusia, Tuan Yang di-Pertua pun manusia, Ahli Yang Berhormat sana pun prihatin dan ada orang yang baik di sana. (*Pembesar suara dimatikan*)

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, saya faham, Yang Berhormat tidak payah berucap. Perkara ini penerangan daripada Menteri tidak ada perbahasan, tidak ada soal-jawab. Aturan Mesyuarat.

RANG UNDANG-UNDANG

RANG UNDNG-UNDANG PERBEKALAN 1994

DAN

USUL

ANGGARAN PEMBANGUNAN 1994

Jawatankuasa

Aturan Urusan Mesyuarat dibacakan bagi menyambung semula pertimbangan atas “Rang Undang-undang Perbekalan 1994 dan Usul Anggaran Pembangunan 1994” dalam Jawatankuasa sebuah-buah Majlis.

(Hari Keempat belas)

Majlis bersidang dalam Jawatankuasa.

*(Timbalan Yang diPertua
mempengerusikan Jawatankuasa)*

Maksud B. 48 (Jadual)—

*Maksud P. 48 (Anggaran Pembangunan,
1994)—*

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat Timbalan Menteri hendak sambung jawapan?

3.59 ptg.

Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan (Tuan Osu bin Haji Sukam): Tuan Pengerusi, saya ingin menyambung jawapan saya semalam.

Beberapa Ahli Yang Berhormat telah menyatakan mengapakah perlunya diwujudkan Kementerian ini semula. Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat bahawa sejak lebih kurang setahun kebelakangan ini banyak tohmahan-tohmahan yang telah dilemparkan kepada Kerajaan Barisan Nasional oleh pihak-pihak

tertentu di Sabah, yang kononnya Kerajaan Barisan Nasional telah menganaktirikan, telah tidak prihatin terhadap masalah yang dihadapi oleh rakyat di Sabah. Sebagai misalan di dalam pembentangan Belanjawan yang dibuat oleh Yang Berhormat Menteri Kewangan dalam tahun 1992....

Dr. Osman Minudin: *(Bangun)*

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, Kinabalu hendak minta jalan.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Saya baru sahaja mula. *(Ketawa)*

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Semalam sudah beri.

Dr. Osman Minudin: Tidak.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Ya, tanya Yang Berhormat dahulu, dia beri jalan atau tidak?

Tuan Osu bin Haji Sukam: Belum masa lagi.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Belum masa dia.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Yang Berhormat Menteri Kewangan pada waktu itu telah menyatakan bahawa sumbangan daripada Kerajaan Pusat kepada Kerajaan Negeri cuma berjumlah lebih kurang RM800,000, sedangkan jumlah pungutan hasil daripada cukai dan sebagainya daripada rakyat Sabah kepada Kerajaan Persekutuan melebihi RM1 bilion. Ini adalah satu kenyataan yang mengelirukan kerana selain daripada sumbangan yang telah diberikan oleh Kerajaan Pusat kepada Kerajaan Negeri di bawah Perlembagaan, Kerajaan Pusat juga telah banyak membelanjakan peruntukan. Sebagai misalan, Kementerian Pendidikan membelanjakan tidak kurang RM1 bilion di Sabah untuk membayar gaji dan pembangunan Jabatan Pendidikan. Ini tidak

termasuk jabatan-jabatan Persekutuan yang lain seperti Polis, Tentera, Kesihatan, Imigresen, Buruh dan sebagainya. Kenyataan-kenyataan ini perlu diperbetulkan dan memang kenyataan ini sengaja dikeluarkan oleh pihak-pihak tertentu di Sabah khususnya untuk mengelirukan fakta-fakta bagi...

Dr. Osman Minudin: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, Kota Kinabalu bangun.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Nanti, biar saya habiskan ini dahulu.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Dia belum beri lagi, Yang Berhormat. Sabarlah.

Tuan Osu bin Haji Sukam: ...supaya rakyat di Sabah bersatu menyokong Kerajaan Negeri dan membenci kepada Kerajaan Persekutuan. Dan kenyataan-kenyataan yang tidak berasas inilah harus diperbetulkan dan tidak seharusnya dikeluarkan oleh pemimpin-pemimpin yang bertanggungjawab untuk memimpin sebuah negeri di dalam Persekutuan Malaysia.

Dr. Osman Minudin: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, hendak beri jalan atau tidak?

Tuan Osu bin Haji Sukam: Sebentar ya, saya selesaikan ini dahulu. Begitu juga apabila berlaku banjir di Kota Kinabalu pada pertengahan tahun ini, Yang Berhormat dari Tanjong Aru telah mengatakan banjir itu kononnya disebabkan Kerajaan Persekutuan telah tidak mengeluarkan peruntukan kepada Jabatan Saliran dan Pengaliran bagi membesarkan Sungai Petagas. Sedangkan apa yang berlaku kita semua sedia maklum, pentadbiran Kerajaan Negeri telah tidak melaksanakan program, dengan izin, "Flood Mitigation System" yang dirancang oleh Kerajaan Negeri bagi seluruh kawasan

Majlis Perbandaran Kota Kinabalu. Saya tidak tahu apa sebabnya mereka tidak melaksanakan program ini. Mungkin Kerajaan Negeri telah tidak mempunyai kewangan yang mencukupi bagi melaksanakan program ini. Tetapi apa yang telah disuarakan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat telah menyalahkan, kononnya Kerajaan Pusatlah yang bertanggungjawab di atas kejadian banjir yang berlaku di Sabah dan Kota Kinabalu baru-baru ini.

Dr. Osman Minudin: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, Kota Kinabalu bangun lagi.

Dr. Osman Minudin: Tuan Pengerusi, saya rasa tidak begitu tepat penjelasan Yang Berhormat Timbalan Menteri, kerana mengikut ucapan-ucapan yang kami tiga orang buat semalam sama sekali tidak menyentuh perkara ini bahkan kami menyokong penuh dengan pengwujudan Kementerian itu dan meminta supaya ditambahkan lagi peruntukan demi untuk kebaikan rakyat Malaysia yang tinggal di negeri Sabah. Tidak ada kena-mengena dengan ini. Saya minta Yang Berhormat perbetulkan supaya apabila menjawab hujah-hujah yang kami keluarkan biarlah jawab apa yang kami hujahkan. Jangan yang sudah sedia ditulis. Itu sudah tidak begitu betul, Tuan Pengerusi.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tuan Pengerusi, saya tidak tulis tetapi cuma ambil nota sahaja semalam.

Tuan Pengerusi, Yang Berhormat dari Padas menanyakan mengapa Kementerian Hal Ehwal Sabah ini diwujudkan semula? Maka itulah sebabnya saya terpaksa memberi penjelasan. Saya kata, tanggungjawab Kementerian ini antara lain adalah untuk bertindak sebagai penyelarasan kepada semua agensi-agensi Kerajaan Pusat yang terdapat di Sabah. Itulah saya katakan, sejak setahun setengah kebelakangan ini banyak tohmahan-tohmahan yang telah dilemparkan kepada Kerajaan Persekutuan.

Oleh kerana Kerajaan Persekutuan tidak ada satu Kementerian yang khusus yang boleh memberi jawapan kepada perkara-perkara yang ditimbulkan di Sabah itu sendiri, kerana apa juga yang dilemparkan cuma dikeluarkan oleh surat khabar-surat khabar tempatan dan tidak oleh surat khabar-surat khabar yang beribu pejabat di Kuala Lumpur, maka sudah tentulah kesempatan untuk Kerajaan Persekutuan memberikan penjelasan yang sejelas-jelasnya kepada rakyat tidak begitu tepat walaupun kadangkadang terdapat juga Menteri-menteri yang melawat ke Sabah membuat penjelasan yang sebenarnya. Tetapi oleh kerana perkara ini selalu bahkan setiap hari diungkit-ungkitkan oleh pemimpin-pemimpin Kerajaan Negeri, maka sudah tentulah apa juga penjelasan yang dibuat oleh pemimpin-pemimpin Kerajaan Persekutuan tidak akan dapat diketahui umum oleh rakyat Sabah. Itulah makanya mengapa Kementerian ini di antara lain perlu diwujudkan semula.

Saya juga ingin menyatakan di dalam keputusan Sijil Pelajaran Malaysia, di mana Negeri Sabah telah mencatat keputusan yang terendah sekali jika dibandingkan dengan negeri-negeri lain di Malaysia. Pemimpin-pemimpin Negeri telah mengambil kesempatan ini mengatakan bahawa Kerajaan Pusat telah mengabaikan tanggungjawab mereka untuk mendidik rakyat Sabah. Itulah sebabnya apabila PBS keluar daripada Barisan Nasional, antara lain mereka mengatakan bahawa mereka mahu supaya ditubuhkan satu universiti di Sabah. Kalau ini semua dibaca oleh rakyat Sabah, nampaknya ada betulannya. Maka sebab itulah satu penjelasan yang jelas perlu diberikan kepada rakyat Sabah supaya apa juga permainan yang dibuat oleh Kerajaan Negeri akan dapat diperbetulkan supaya rakyat di Sabah akan dapat menilai sama ada dakwaan-dakwaan bahawa mereka ini dianak-tirikan oleh Kerajaan Pusat betul atau tidak.

Datuk Nurnikman bin Abdullah:
(Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, Kimanis bangun.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Nanti sebentar, saya habiskan soal pendidikan ini dahulu.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat dan Dewan yang mulia ini, saya dimaklumkan bahawa peruntukan bagi Pendidikan di Sabah adalah merupakan satu peruntukan yang tertinggi di antara negeri-negeri di Malaysia. Di manakah salah silapnya kelemahan ini? Seperti kita semua sedia maklum, soal pendidikan ini melibatkan tiga parties iaitu guru, ibu bapa dan murid sekolah. Saya dimaklumkan ada ibu bapa, oleh kerana bencikan kepada Kerajaan Persekutuan sengaja memulau atau enggan memberikan kerjasama kepada guru-guru khususnya di kawasan luar bandar. Ini sedikit-sebanyak akan menjejaskan prestasi murid-murid sekolah. Jadi, apa juga percentage yang kita berikan kepada guru, katalah kalau 45% baki 55% masih juga kepada murid dan ibu bapa.

Jadi, kalaulah apa juga yang kita buat bagi pihak Kerajaan Persekutuan, jika sekiranya tidak mendapat kerjasama sepenuhnya daripada rakyat dan ibu bapa seterusnya Kerajaan Negeri juga perlu memainkan peranan, maka sudah tentulah ianya sedikit-sebanyak akan menjejaskan prestasi anak-anak kita di dalam menghadapi peperiksaan sama ada SPM ataupun STPM.

Begitu juga baru-baru ini apabila salah seorang Timbalan Ketua Menteri membuat jawapan di dalam Dewan Undangan Negeri Sabah, beliau mengatakan Kerajaan Persekutuan sepatutnya memberi peruntukan beberapa ratus ribu ringgit untuk projek perpustakaan, tetapi telah tidak melaksanakannya, makanya prestasi anak-anak kita itu untuk membaca atau untuk mendapatkan bahan-bahan bacaan di Perpustakaan Awam telah tergendala dan sebagainya, sedangkan yang kita sedia maklum bahawa perpustakaan adalah di bawah tanggungjawab Kerajaan Negeri.

Dan walaupun Kerajaan Persekutuan mengambil berat tentang masalah ini dan sanggup memberi sumbangan di mana yang difikirkan perlu, tetapi tidaklah seharusnya Kerajaan Persekutuan dibebankan kepada masalah-masalah yang timbul disebabkan kelemahan pemerintahan Kerajaan Negeri itu sendiri.

Tuan Pengerusi, jadi berdasarkan kepada perkara-perkara inilah maka perlu satu Kementerian iaitu Kementerian Hal Ehwal Sabah diwujudkan semula bagi memberi penjelasan dan bagi memberi jawapan on the spot kepada apa juga tohmahan kepada apa juga dakwaan yang Kerajaan Persekutuan tidak mengambil berat atau menganaktirikan rakyat Sabah.

Ketiga-tiga Ahli Yang Berhormat telah bangun untuk mempersoalkan peruntukan.

Tuan Pengerusi, peruntukan yang ada di bawah Perkara B. 48 sebanyak RM2 juta adalah di bawah peruntukan Belanja Mengurus dan RM2 juta ini akan digunakan untuk membayar gaji kakitangan seramai 21 orang dan juga untuk membeli alat-alat seperti meja, kerusi dan sebagainya. Dan bagi perkhidmatan dan bekalan untuk membayar perbelanjaan perjalanan, telefon, bil elektrik dan sebagainya. Ini tidak termasuk belanja pembangunan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat seperti yang telah saya nyatakan semalam dan awal-awal tadi, bahawa tujuan Kementerian ini untuk menyelaras aktiviti-aktiviti yang dijalankan oleh agensi Kerajaan Persekutuan khususnya 19 Kementerian yang diperuntukkan perbelanjaan untuk melaksanakan berbagai-bagai projek untuk bukan sahaja di Sabah tetapi juga di seluruh negara.

Maka tanggungjawab Kementerian ialah untuk menyelaras. Walau bagaimanapun, saya penuh yakin perbelanjaan jika perlu untuk pembangunan akan dapat diagihkan kepada Kementerian ini jika difikirkan perlu.

Ahli Yang Berhormat dari Padas ada mengatakan bahawa peruntukan untuk setiap Ahli Dewan Undangan Negeri akan diberikan peruntukan RM1 juta. Saya tidak tahu duit dari mana? Setahu saya Kerajaan Persekutuan tidak pernah pun memberi peruntukan kepada Ahli Dewan Rakyat sendiri. Ahli-ahli Dewan Rakyat daripada Kerajaan Barisan Nasional akan hanya boleh memperakui untuk sebarang permohonan yang dikemukakan untuk disampaikan kepada pegawai-pegawai yang dipertanggungjawabkan untuk melaksanakan projek-projek pembangunan dan terserahlah kepada budi bicara pegawai itu sama ada untuk meluluskan atau sebaliknya permohonan yang dikemukakan oleh atau melalui Wakil-wakil Rakyat tadi.

Jadi, saya tidak tahulah apakah asas Kerajaan Negeri memberi peruntukan RM1 juta kepada setiap Ahli Dewan Undangan Negeri. Kemungkinan Kerajaan Negeri mempunyai alasannya tersendiri, mungkin Dewan Undangan Negeri akan dibubarkan dan mungkin wang ini akan digunakan untuk kepentingan mereka—saya tidak tahu.

Soal kemiskinan juga telah ditimbulkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat dari Padas dan Bandau. Saya ingat apa yang telah dilaksanakan dan Program untuk Membasmi Kemiskinan yang dirancang oleh Kerajaan Persekutuan, yang bukan sahaja dirancang, yang sedang dilaksanakan oleh Kerajaan Persekutuan pada masa ini begitu mendapat sambutan dan begitu berjaya sekali, sehinggakan negara kita telah mencapai pertumbuhan ekonomi yang begitu pesat kecuali Sabah dan Kelantan.

Walaupun bagaimanapun, kadar kemiskinan di Sabah adalah yang paling tinggi sekali, jika dibandingkan dengan negeri-negeri lain di Malaysia. dan rakyat di negeri Sabah harus mengambil tindakan kepada Kerajaan Negeri kerana menyebabkan ramai rakyat di negeri Sabah yang telah tersisih daripada arus pembangunan ekonomi yang begitu pesat, yang sedang dilaksanakan oleh Kerajaan Barisan Nasional di seluruh negara.

Dr. Osman Minudin: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, Kinabalu bangun.

Dr. Osman Minudin: Terima kasih, Tuan Pengerusi. Ini pertanyaan—adakah Yang Berhormat berfikir ataupun berpendapat sesudah PBS keluar daripada Barisan Nasional selama baru tiga tahun. Sebelum PBS keluar daripada Barisan Nasional, kita telah bersama-sama dalam Barisan Nasional selama lebih daripada 30 tahun. Jadi, pada masa itu adakah kita memikirkan bahawa rakyat Sabah semua itu kaya-kaya? Dan sesudah kita keluar daripada Barisan Nasional hanya baru tiga tahun tiba-tibapula miskin. (*Ketawa*) Minta penjelasan.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tuan Pengerusi, kalau dilihat daripada apa yang berlaku di seluruh negara, memang kita di Semenanjung Malaysia pun suatu masa tidaklah begitu kaya jika dibandingkan pada hari ini. Tetapi oleh kerana perancangan ekonomi yang telah dibuat begitu rupa, sehinggakan negeri Melaka yang tidak punya apa-apa pun boleh maju. Jadi, yang menghairankan kita di Sabah, kita mempunyai banyak sumber asli, kita ada minyak, kita ada kayu balak, kita ada tembaga tetapi kenapakah sehingga hari ini negeri Sabah adalah satu-satu negeri yang paling mundur dan yang paling termiskin di seluruh Malaysia? Jawabnya tidak lain Kerajaan Negeri telah tidak dapat merencanakan ekonominya untuk membantu rakyatnya. Apa yang telah dibuat oleh Kerajaan Negeri selama lebih kurang lapan tahun untuk membasmi kemiskinan? Saya lihat, tidak ada. Sehingga pada hari ini apabila kita sampai ke Kota Kinabalu setelah pukul 10.30 malam, lampu jalan raya pun sudah dimatikan.

Dr. Osman Minudin: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Dia bangun, Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tidak pernah berlaku perkara ini sebelum ini. Saya tidak beri jalan.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Dia tidak beri.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tidak pernah berlaku, tetapi kenapa sekarang baru berlaku? Yang saya lihat di bandar Kota Kinabalu itu, jalan rayanya diturap, diturap dan diturap. Tetapi perancangan ekonomi yang membawa kebaikan kepada negeri Sabah yang boleh mewujudkan pekerjaan kepada rakyat Sabah tidak dapat dilaksanakan oleh Kerajaan Negeri.

Sebab itu saya mengatakan bahawa seharusnya pada hari ini Kerajaan Negeri minta maaf kepada rakyat Sabah kerana telah menyebabkan rakyat Sabah tertinggal di dalam arus pembangunan yang begitu pesat yang sedang berlaku di negara kita pada hari ini.

Dr. Osman Minudin: (*Bangun*)

Tuan Radin Maleh: (*Bangun*)

Tuan George Sangkin: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Saya tidak akan beri jalan.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Ketiga-tiga sekali tak beri jalan. Dia tidak beri jalan, Yang Berhormat. Sila duduk.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Soal perlantikan Timbalan Menteri juga ditimbulkan. Ini adalah bidang kuasa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri. Kalau saya mahu jawab boleh juga saya jawab. Tetapi saya masih ingat lagi suatu masa dahulu apabila belum lagi Kerajaan PBS mewujudkan Kerajaan campuran dengan USNO dahulu. Mereka pernah menyatakan siapa ini USNO, sedangkan Wakil Rakyat USNO yang menyatakan sesuatu kepada

Kerajaan Negeri. Mereka mengatakan, “Siapa ini Wakil Rakyat USNO—kami yang telah dipilih, kami tahulah apa yang kami buat”. Jikalau begitu, saya kembalikan balik perkataan itu kepada Ahli-ahli Wakil Rakyat PBS.

Tuan Radin Maleh: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Padas bangun, Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Saya beri sekali pada Padas.

Tuan Radin Maleh: Terima kasih, Tuan Pengerusi. Sebelum saya buat pertanyaan, nampaknya jawapan-jawapan yang dibuat oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri adalah satu jawapan politik semata-mata. Kita mahu di sini jawapan—seperti yang dikatakan oleh Yang Berhormat dari Kinabalu bahawa hujah-hujah ataupun fakta-fakta yang kita bawa semalam bukan berpolitik pula di Dewan yang mulia ini.

Sepertimana yang dikatakan oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri bahawa bila datang ke Kota Kinabalu pada pukul 10.30 malam, dia tidak nampak lampu-lampu. Mungkin beliau tidak nampak—rabun matanya. Sebab lampu-lampu di Kota Kinabalu sampai siang pun ada—ini tidak betul. Jadi, kita harap Timbalan Menteri memberi jawapan yang betul, fakta-fakta yang sebenarnya.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tuan Pengerusi, kalau Yang Berhormat boleh ikut sama saya selepas pukul 10.30, kita boleh lalu daripada Kota Kinabalu melalui Telok Likas ke Jalan Tuaran, kita boleh lihat di mana lampu-lampu jalan raya sudah tidak ada lagi.

Kita berjanji kepada rakyat Sabah bahawa kita akan hidupkan lampu itu semula.

Dr. Osman Minudin: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Hendak beri jalankah, Yang Berhormat, Kinabalu?

Tuan Osu bin Haji Sukam: Okay.

Dr. Osman Minudin: Terima kasih, Tuan Pengerusi. Sebenarnya mengenai dengan lampu ini, memang kita ada lampu, semuanya berjalan apabila SEB itu tidak.....

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, nanti dahulu. Yang Berhormat hendak beri penjelasankah atau hendak minta jalan?

Dr. Osman Minudin: Sebelum saya tanya, Tuan Pengerusi, saya tegaskan bahawa.....

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat bukan pihak yang menjawab, faham.

Dr. Osman Minudin: Okaylah, yang mati lampu itu kerana SEB sahaja. Yang rosak enjinnya tidak pandai beli baru atau perbaiki ataupun tambah generator yang lebih baik. Ada Menteri di sini, mudah-mudahan dapat perhatian.

Satu lagi minta penerangan. Dalam pendapat Yang Berhormat, satu-satu kemajuan itu apa yang ada? Ini pertanyaan saya. Bagi saya kita ada jalan raya yang baik, kita ada tenaga yang cukup, electricity yang cukup, asas-asas yang perlu seperti bekalan elektrik, jalan raya dan sebagainya. Tetapi bila kita hendak datang ke Sabah, seperti Yang Berhormat sendiri mengatakan lampu pun tidak ada. Lampu ini tanggungjawab siapa? Bila kita jalan di jalan raya di Kota Kinabalu, baru dari Kota Kinabalu ke Tuaran sahaja pun sudah sakit punggung. Apa lagi kalau sampai ke Sandakan. Ini baru siap dibina—belum sampai ke sana sudah pening kepala. Kalau Yang Berhormat pergi ikutlah jalan raya itu.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat. Yang Berhormat diingatkan jangan berucap.

Dr. Osman Minudin: Bukan ucapan, Tuan Pengerusi, hanya minta penerangan.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Ini bukan cara hendak minta.

Dr. Osman Minudin: Apakah yang dimaksudkan pembangunan. Pembangunan bagi saya, itulah dia. Jadi, siapa yang bertanggungjawab ini? Bukankah Kerajaan Pusat yang bertanggungjawab? Jadi, kalau ada kasihan dari Kerajaan Pusat, berilah pembaikan lampu-lampu, berilah pembaikan jalan raya, berilah pembaikan sekolah-sekolah, tambahan sekolah-sekolah, rumah sakit dan sebagainya.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tuan Pengerusi, lampu sebenarnya bukan fasal tidak ada electricity supply. Soalnya sengaja dipadamkan, kononnya bagi menjimatkan perbelanjaan. Jadi, bukan ada masalah yang sebaliknya.

Dato' Mohd. Tajol Rosli bin Mohd. Ghazali: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, Grik bangun.

Dato' Mohd. Tajol Rosli bin Mohd. Ghazali: Tuan Pengerusi, saya ingin minta penjelasan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri, sama ada beliau sedar atau tidak bahawa di bawah Kerajaan USNO dan di bawah Kerajaan BERJAYA, Lembaga Letrik Sabah tidak pernah minta Kerajaan Pusat untuk mengambil alih Lembaga Letrik Sabah. Tetapi di bawah Kerajaan PBS, Kerajaan ini minta tolong pada Kerajaan Pusat untuk mengambil alih Lembaga Letrik Sabah. Kalau tidak, kemungkinan Lembaga Lektrik Sabah menghadapi kebankrapan!

Yang kedua, saya ingin bertanya Yang Berhormat Timbalan Menteri sama ada beliau masih ingat bahawa semalam ketiga-tiga Ahli Parlimen dari Sabah minta penjelasan kepada beliau kenapa Kementerian ini diwujudkan kembali, dan

kenapa peruntukan RM2 juta. Hari ini bila Yang Berhormat Timbalan Menteri menjawab, mereka kata mereka tidak soal pun perkara ini. Saya ingin bertanya Timbalan Menteri sama ada beliau bersetuju bahawa kewujudan kembali Kementerian ini di Sabah kerana Kerajaan Pusat tidak mahu lagi peruntukan-peruntukan yang diberi oleh Kerajaan Pusat ke Sabah disalahmengertikan oleh Kerajaan Negeri Sabah kepada rakyat. Kerajaan Negeri Sabah beritahu pada rakyat bahawa Kerajaan Pusat tidak pernah beri peruntukan kepadapembangunan Sabah. Saya berharap dengan adanya Kementerian ini di Sabah, Yang Berhormat Timbalan Menteri, Kementerian ini boleh membuktikan kepada rakyat Sabah bahawa Kerajaan Pusat tidak pernah menganaktirikan rakyat Negeri Sabah.

Tuan Radin Maleh: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Ada yang bangun lagi. Beri Yang Berhormat Timbalan Menteri jawab dahulu.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tuan Pengerusi, memanglah kalau sekiranya Kerajaan Persekutuan tidak mengambil alih Lembaga Lektrik Sabah, maka sudah tentulah akibatnya satu malapetaka yang besar akan menimpa rakyat Negeri Sabah. Bukan sahaja itu, Tuan Pengerusi, malahan banyak lagi yang terpaksa Kerajaan Persekutuan bantu untuk menolong Kerajaan Negeri supaya, sebagai misalan, Sabah Forest Industry (SFI) yang diperuntukkan begitu besar—hutan negeri Sabah, tetapi telah mengalami begitu banyak kerugian dan menanggung banyak bebanan hutang.

Bukan sahaja itu, tetapi royalti yang seharusnya diberikan dan dibayar oleh SFI kepada Kerajaan Negeri hasil daripada penjualan balaknya juga telah tidak dapat dibayar oleh SFI dan Kerajaan Negeri terpaksa mengeluarkan peruntukan. Dalam satu mesyuarat, Dewan Undangan Negeri telah meluluskan peruntukan Supplementary Budget untuk sebanyak,

kalau tidak silap saya, lebih kurang RM80 juta bagi membayar royalti kepada Jabatan Hutan. Itu untuk tahun 1992. Untuk tahun 1993, saya tidak tahu berapa banyaknya.

Tuan Pengerusi, pengurusan yang dijalankan pada hari ini oleh Kerajaan Negeri.....

Datuk Nurnikman bin Abdullah:
(Bangun)

Dr. Osman Minudin: (Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: kalau tanpa sokongan, tanpa bantuan daripada Kerajaan Persekutuan, maka sudah tentulah banyak agensi-agensinya akan menjadi bankrap.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, Kimanis bangun.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Okey, beri Kimanis.

Datuk Nurnikman bin Abdullah: Saya janji, terima kasih. Tuan Pengerusi, susah sedikit, tetapi saya ingin bertanya sedikit. Adakah Yang Berhormat Timbalan Menteri sedar bahawa kewujudan Sabah Forest Industries adalah sewaktu pemerintahan Kerajaan BERJAYA. Adakah Yang Berhormat sedar bahawa hutang piutang yang setakat RM2 bilion adalah datangnya daripada commercial loan. Ini adalah terbit daripada kesusutan nilai ringgit jika dibandingkan dengan Deutchemarks, Japanese Yen, Canadian dollar dan sebagainya. Di samping itu juga, prestasi kertas, dari segi nilai harga dan kemelesetan ekonomi dunia, di mana Asia menjadi dumping ground. Adakah Timbalan Menteri sedar bahawa seharusnya Sabah Forest Industry, sebagai satu pulp and paper making industry, sepatutnya mempunyai taraf pioneer status dan ini juga kita ketahui? Adakah Timbalan Menteri sedar bahawa pada ketika dahulu Pengerusinya adalah

Tan Sri Zain Azraai, yang datang dari Perbendaharaan yang menguasai kewangan? SFI pernah meminta perlindungan tarif dan inipun tidak diberikan.

Selain daripada itu.....

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, saya rasa panjang sangat ini.

Datuk Nurnikman bin Abdullah:
Tidak saya tanya sekali sahaja. Kerana saya tunggu lama, Tuan Pengerusi, jadi saya ambil peluang untuk terus bertanya.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Cukuplah dengan apa yang telah diberi.

Datuk Nurnikman bin Abdullah: Satu lagi.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Saya ingat tidak payah, kita tidak akan dapat menyelesaikan masalah.

Datuk Nurnikman bin Abdullah:
Timbalan Menteri, kita kawan, satu lagi. One last question, okay?

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tuan Pengerusi, saya ingin memberi penjelasan.....

Datuk Nurnikman bin Abdullah:
(Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Kimanis, nanti minta lagi. Sabar.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Cukuplah Yang Berhormat dari Kimanis.

Datuk Nurnikman bin Abdullah: Ya, kita selesailah dekat luar. (Ketawa)

Tuan Osu bin Haji Sukam: Kita akui bahawa penubuhan SFI telah diwujudkan semasa Kerajaan BERJAYA. Waktu itu saya tidak tahu apakah financial year adakah 1985 atau 1986. Saya tidak tahu kedudukan sebenarnya. Tetapi setelah 7 tahun Kerajaan Negeri mentadbir, sedangkan kalau

syarikat-syarikat ditadbir tanpa bantuan dari Kerajaan, boleh dari yang rugi menjadi untung, dan SFI mempunyai peruntukan yang tidak ada hadnya dari Kerajaan Negeri, khasnya daripada pemberian konsesi kawasan balak. Saya hairan kalau setelah ditadbirkan selama 7 tahun oleh Kerajaan Negeri dan Kerajaan Negeri masih menyatakan bahawa.....

Datuk Nurnikman bin Abdullah:
(Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Saya tidak beri jalan. Biar saya selesaikan. masih juga mengalami kerugian. Memang tidak dapat dinafikan bahawa Pengerusi pada masa dahulu adalah Ketua Setiausaha Kementerian Kewangan dan cara untuk melucutkan jawatan pun dipersoalkan satu masa dahulu kerana telah tidak dibincang dengan Kerajaan Persekutuan, sedangkan Kerajaan Persekutuan adalah sebagai "guarantor" kepada segala hutang-piutang yang dibuat oleh SFI. Jadi, Kerajaan Persekutuan juga mempunyai "interest" di dalam SFI ini, tetapi oleh kerana mereka memikirkan untuk kepentingan politik PBS.....

Tuan Sim Kwang Yang: (Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Bandar Kuching bangun.

Tuan Osu bin Haji Sukam: maka Pengerusi waktu itu telah dilucutkan jawatan dan digantikan oleh ahli politik dari Kerajaan Negeri.

Tuan Sim Kwang Yang: (Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Bandar Kuching bangun, Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Saya ingat tidak ada kena-mengena dengan Kuching, jadi, saya tidak beri jalanlah.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Teruskan.

Beberapa Ahli: (Menyampuk)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Jangan tawar-menawar Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tidak payahlah, saya ingat saya pun sudah mahu habis. Tuan Pengerusi.....

Tuan Michael Asang: (Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Jambongan bangun, Yang Berhormat.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Tidak payahlah, saya sudah mahu selesai.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Dia tidak beri jalan.

Tuan Osu bin Haji Sukam: Pejabat Kementerian ini juga telah ditimbulkan, dan untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, pejabat tetap Kementerian ini akan berada di Kota Kinabalu Sabah, bagi membolehkan pelaksanaan kerja-kerja yang dipertanggungjawabkan kepada Kementerian ini dapat dijalankan dengan berkesan sekali.

Akhir sekali, saya ingin menyatakan di sini bahawa Yang Berhormat dari Padas, ada menyatakan semalam, dengan izin, we are not out to quarrel with the people forever and never. The best of friend can become enemies, the worst of enemies can become friends at the next moment. You see this things happening all around the world all the time. Saya bersetuju dengan pandangan Yang Berhormat dari Padas dan juga persoalan yang ditimbulkan oleh Yang Berhormat dari Kinabalu, jika sekiranya PBS diterima semula menyertai Barisan Nasional, kerana tujuan ungkapan atau ucapan yang disampaikan oleh Yang Berhormat dari Padas juga bertujuan supaya PBS diterima semula oleh anggota-anggota dan rakan-rakan Barisan Nasional.

Tetapi saya ingin menyatakan di sini, bagi UMNO dan Barisan Nasional Sabah, kita tidak ada halangan untuk PBS memohon

semula menyertai Barisan Nasional, cuma kita mengharapkan kalau betul PBS ingin memohon semula menjadi anggota kerabat Barisan Nasional, PBS mestilah sanggup menyatakan kepada rakyat di Sabah bahawa apa-apa dakwaan yang telah mereka buat tentang alasan mereka keluar dari Barisan Nasional dalam tahun 1990, iaitu antara lain, Perkara-perkara 20, soal Sabah dianaktirikan, soal stesen TV dan soal Universiti—kalaulah mereka sanggup menarik balik, sanggup menyatakan bahawa dakwaan mereka pada tahun 1990 itu tidak betul sama sekali, maka saya percaya bahawa Barisan Nasional akan bersedia menerima PBS untuk menyertai Barisan Nasional. Tetapi selagi mereka tidak berbuat sedemikian, selagi itulah.....

Dr. Osman Minudin: *(Bangun)*

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, Kinabalu bangun.

Tuan Osu bin Haji Sukam: rakyat dan parti-parti komponen Barisan Nasional tidak mempunyai keyakinan di atas kejujuran PBS terhadap keinginannya untuk menyertai semula Barisan Nasional. Sekian, terima kasih.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Ahli-ahli Yang Berhormat, masalah ialah bahawa sejumlah RM2,000,000 untuk Maksud B. 48 jadi sebahagian daripada Jadual di bawah Kementerian Hal Ehwal Sabah hendaklah disetujui.

Masalah dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Wang sebanyak RM2,000,000 untuk Maksud B. 48 diperintahkan jadi sebahagian daripada Jadual.

Maksud B. 49 (Jadual)—

Maksud P. 49 (Anggaran Pembangunan, 1994)—

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Kepala Bekalan B. 49 dan Kepala Pembangunan P. 49 di bawah Kementerian

Tenaga, Telekom dan Pos terbuka untuk dibahas. Rompin.

4.41 ptg.

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis (Rompin): Tuan Pengerusi, saya ingin menyertai perbincangan Maksud Bekalan B. 49 dalam Butiran 010000, Program/Aktiviti 010200—Perancangan dan Dasar, Butiran 020000—Kawalselia Elektrik, Butiran 030000—Kawalselia Telekom, Program/Aktiviti 050100—Kerjasama Antarabangsa, 050400—Minggu Penjimatan Tenaga Negara dan 00100—Audit Tenaga Dalam Sektor Industri.

Sebelum saya memulakan, saya mengucapkan syabas dan tahniah kepada Kerajaan di mana kita lihat sebentar tadi, Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan telah mengambil kesempatan untuk memberi penerangan dan penjelasan kepada kita tentang insiden atau tragedi di Hulu Kelang dan kita bangga, dan kita mengucapkan syabas kepada Kerajaan, kepada semua agensi-agensi Kerajaan dan swasta dan termasuk juga dari segi.....

Tuan Sim Kwang Yang: Tidak ada kaitan!

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Ada—Kawalselia.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, jangan layan dia.
(Ketawa)

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Tetapi yang menyedihkan saya mengenai DAP ini, dalam suasana yang begini, kita sepatutnya merasakan sedih. Kita sepatutnya tafakur tetapi bila Menteri memberikan penjelasan, memberikan kedudukan masa kini, depa ini mengacau. Elok ditukarkan nama kepada parti "DAP Pengacau". Tidak ada kerja lain lagikah? Kalau dalam suasana tragedi begini masih lagi tidak bertukar kaedah sebagai seorang manusia biasa, saya ingat saya setuju dengan

Menteri tadi, anggapkan mereka ini bukan manusia tetapi makhluk dari Stars dan Mars, saya kira.

Tuan Pengerusi, saya ingin menyentuh tentang Butiran 020000—Kawalselia. Kalau kita lihat dari segi kawalselia, semua bangunan-bangunan Kerajaan khususnya di bawah Kementerian ini dari segi pembekalan elektrik, telefon dan services yang lain, adalah di bawah penyeliaan Kementerian. Kalau kita lihat dari segi aspek pembangunan dan aspek binaan, Yang Berhormat Menteri dan Timbalannya, ia bermula dari segi reka-bentuk, binaan dan penyelenggaraan (maintenance).

Persoalan yang saya ingin kemukakan, adakah Uniform Building Bylaws yang diwujudkan 30 tahun dahulu, kira-kira tahun 1976 dan dilaksanakan pada tahun 1984, sekarang ini iaitu 30 years later, dengan izin, adakah adequate atau mencukupi berhadapan dengan bangunan yang tinggi, bangunan yang canggih, kemudahan-kemudahan yang canggih. Adakah peruntukan dalam Building Bylaws kita ini mencukupi untuk menghadapi cabaran-cabaran ini?

Cadangan saya yang khusus ialah bahawa Lembaga Jurutera yang mengawasi dari segi reka-bentuk atau kerja-kerja perunding hendaklah kita ubahkan dari segi terms of reference dan skopnya. Skop yang kita ada sekarang ini, seseorang jurutera yang ada di negara ini hanya dua kali sahaja dia menulis surat kepada Lembaga Jurutera. Yang pertama sebagai engineering student, keluar universiti dia tulis surat bahawa dia berdaftar. Yang kedua, dua tahun kemudian selepas dia mengambil peperiksaan I.E.M, dia hendak mendapatkan professional engineering dia, lepas itu tidak ada lagi. Yang ada tiap-tiap tahun, dia bayar yuran sahaja. Persoalan saya, mereka mungkin ditauliahkan 30 tahun dahulu untuk bangunan dua tingkat, untuk melukiskan atau mengesahkan drawing designs untuk bangunan dua tingkat 30 tahun dahulu.

Saya hendak merangkum sekali kemasukan elektrik, kemasukan telefon atau structure. Adakah tauliah yang diberi itu perlu direview dari setahun ke setahun? Saya hendak mengambil kesempatan ini untuk mencadangkan bukan sekadar Lembaga Jurutera diberikan untuk menauliahkan seorang jurutera itu berhak untuk mengesahkan reka-bentuk tetapi saya juga mencadangkan pada hari ini dalam Dewan yang mulia ini, bahawa design untuk bangunan-bangunan yang tinggi mencakar langit, ukuran yang digunakan, asas yang dibuat untuk designs bangunan-bangunan yang tinggi juga mesti ada pengesahan daripada Board of Engineers untuk mengawasi sama ada design yang digunakan atau yang dikemukakan itu boleh menghadapi cabaran-cabaran bangunan yang tinggi. Contoh, katalah ada kebakaran di tingkat 30 di sebuah bangunan 60 tingkat. Kalau kita andaikan bahawa kuasa itu ataupun Bomba atau bekalan air untuk memadamkan api hanya padam daripada bawah, sudah tidak valid lagi sebab dia akan putus semua services dari tingkat 30. Bagaimana kita hendak menyelamatkan tingkat 40 dan tingkat 60?

Saya tidak mahulah hendak mengingatkan kepada satu kebakaran dalam filem apa itu.....

Beberapa Ahli: Towering Inferno.

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Towering Inferno.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Towering Inferno.

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Towering Inferno, minta maaf. Saya dikacau oleh DAP. Persoalannya, perlukah kita pertingkatkan taraf Lembaga Jurutera itu sendiri, bukan sekadar hanya mendaftar engineers' society tetapi juga sebagai satu badan mengesahkan reka-bentuk bangunan-bangunan yang tinggi. Itu yang pertama.

Yang kedua, ...Tuan Pengerusi, masa 10 minit ya?

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Ya.

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Yang kedua, dari segi binaan, Yang Berhormat Menteri dan Timbalan. Sekarang ini yang kita sahkan hanya drawings dan reka-bentuk sahaja tetapi yang membina, yang membuat installations, yang membuat bekalan, yang mengesahkan binaan tidak ada satu badan yang mengesahkan sama ada yang dilaksanakan bangunan itu baik dan selamat mengikut apa yang diukirkan, yang direka-bentukkan.

Yang kedua pula, bagaimana pula yang mengeluarkan kerja itu—the sub-trademen, the sub-professional, mereka tidak berdaftar dengan mana-mana. Yang ada daftarnya mungkin elektrik sahaja tetapi kadang-kadang seorang sahaja yang mendaftar. Kadang-kadang yang berdaftar nama sahaja tetapi dia tidak ada dalam site. Dia pakai lesen sahaja, Yang Berhormat. Chargeman ini dia pakai lesen, nama pun tidak ada tetapi dia mungkin tidak ada dalam site. Siapa hendak mengesahkan bahawa bahan binaan yang dibuat itu menepati apa reka-bentuk, apa asas yang patut dibuat?

Cadangan saya ialah bahawa kita perlu wujudkan satu badan yang kita panggil Lembaga Industri Binaan. Saya ingin mengesyorkan satu Lembaga di panggil Lembaga Industri Binaan ataupun Construction Industry Board diwujudkan dan Construction Industry Board ini dua perkara. Pertama, mendaftarkan semua sub-professionals, sub-trademen. Hanya apabila mereka berdaftar sahaja, mereka boleh masuk dalam construction site untuk melaksanakan kerja-kerja binaan sama ada electrical, plumbing, structure, formworks, steelworks and the lots. Kita belum ada.

Saya rasa sudah sampai masanya kita adakan satu badan ini seperti kita ada Exchange Commission yang memastikan semua stockbrokers main mengikut undang-undang yang ada. Mengapa tidak kita adakan juga satu Badan yang kita panggil Lembaga Industri Binaan ataupun Construction

Industry Board. Kalau ini berlaku, kalau ini kita wujudkan, tidak timbul lagi orang yang melaksanakan kerja-kerja plumbing, kerja-kerja elektrik, telekom, formworks, steelworks yang tidak berdaftar atau mereka datang dari luar negeri atau yang datang itu bukan merupakan tenaga kerja yang diiktiraf dari segi bangsa negara kita ataupun diiktiraf dari segi kemahirannya. Itu dari segi binaan.

Yang kedua pula, dari segi tugas CIB atau Construction Industry Board ini. Kadangkala, mungkin kita bangunkan dengan baik, tetapi kita biarkan hanya begitu, tidak ada satu penyelenggaraan yang baik. Saya difahamkan bahawa insiden water tank yang jatuh dan insiden kebakaran yang berlaku, kadangkala oleh kerana wiring kita tidak kita semak dan tidak diselenggarakan dengan baik. Mengapa tidak juga Construction Industry Board ini juga, lima tahun sekali check all the wiring, iaitu pastikan, check semua Telekom lines bahawa mereka menepati dan masih lagi dalam kualiti yang baik, saluran current boleh berjalan dengan baik, saluran Telekom berjalan dengan baik, tangki air masih selamat dan structure masih lagi kukuh.

Saya rasa kalau ada Construction Industry Board yang membuat begini, kemungkinan kita dapat mengelakkan banyak malapetaka yang didapati di mana baru-baru ini kita sedari berlaku di Ulu Kelang dan juga insiden-insiden yang lain.

Akhirnya dari segi dasar, Butiran 020000 dan 010000—Perancangan dan Dasar. Yang Berhormat Menteri baru-baru ini ada mengumumkan hendak membuat satu projek Bakun yang besar. Syabas untuk membawakan talian kabel ke Peninsular Malaysia, saya rasa, tak perlulah Ahli daripada Petaling Jaya merasa bimbang tentang talian.

Dr. Kua Kia Soong: (Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat.....

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Saya tak beri, tak ada masa.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Point of order, Yang Berhormat.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Yang di-Pertua, 35(6), saya hendak membuat satu point of order. Ahli dari Rompin.....

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Sekejap....35?

Dr. Kua Kia Soong: 35(6).

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Sebutkan.

Dr. Kua Kia Soong: Saya mahu Ahli dari Rompin declare pecuniary interest beliau dalam contract ini, jika ada.

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Tidak ada. Adakah Menteri terima surat saya untuk minta projek apa-apa? Tidak ada? Tidak ada pecuniary interest. Tetapi saya hendak menjawab sedikit sebab semalam Yang Berhormat ada menerangkan kepada saya tentang kebimbangan Yang Berhormat tentang talian kabel kuasa bawah tanah, bukannya dalam air sahaja, tetapi ditanam dalam tanah tetapi di bawah dataran laut. (*Disampuk*) Lebih dahsyat dia itu, tetapi saya tidak ada masa.

Soalan saya Yang Berhormat Menteri dan Kerajaan, it is a RM20 billion project, Yang Berhormat—kos yang besar. Tetapi syabas kepada Kementerian Yang Berhormat. Ada dua aset yang besar—STM dan TNB. Saya kira-kira, baca *Business Times* mengatakan bahawa RM80 billion worth. Adakah Kementerian dan Kerajaan bercadang to sell down or divest down saham-saham ini untuk membiayai projek yang besar dan baik? Kosnya amat rendah—pembangunan tenaga melalui hidro ini. Adakah Kementerian bercadang untuk ke arah ini?

Yang terakhir, dari segi pembangunan industri tempatan. Di bawah Kementerian Yang Berhormat, saya kira punya kira, cotua

punya cotua, lima tahun akan datang, sebanyak RM120 bilion. Adakah Kementerian bercadang dari segi dasar dan peranan menggunakan pasaran pembelian yang besar ini untuk meningkatkan keupayaan industri tempatan melalui proses perolehan ataupun melalui type approver. Salah satu alat itu mesti ada type approval atau type test, baru boleh dibekalkan dan digunakan di negara kita.

Adakah Yang Berhormat bercadang, pada peringkat yang pertama, fasa yang pertama dibenarkan joint-venture dengan luar negara; fasa yang kedua, mesti pihak tempatan yang take the lead; dan fasa yang ketiga, kita sendiri mesti buat? Force them—paksa dia. Pada ketika itu, saya nampak, barulah kita boleh wujudkan industri kita sendiri—the indigenous industri kita. Kalau kita masih lagi menerima cadangan, proposal dari luar negara, dia tidak akan berikan teknologi kepada kita. Saya rasa, mereka tidak akan beri teknologi kepada kita. Transfer of technology pada diri saya, is only a means, not an end. Transfer of technology, akan hanya berlaku jika 5-10 tahun akan datang, kita ada pengwujudan satu produk kita yang tersendiri, barulah ada technology transfer—pada pandangan saya.

Kalau tidak ada pengwujudan produk kita yang baru yang indigenous yang kita buat sendiri, bermakna tidak ada transfer of technology. Adakah Yang Berhormat merancangkan itu? Ten years from now, telefon, alhamdulillah, Sapura buat sendiri. Syabas kepada mereka. bagaimana pula dengan alat-alat yang lain?

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, sila gulung.

Dato' Dr. Haji Jamaluddin bin Haji Jarjis: Oleh kerana itu, saya nampak bahawa Kerajaan janganlah melepaskan peluang ini: RM120 bilion perolehan pembelian. Saya rasa 70% atau 80% daripada luar negara. Kalau ini kita jadikan sebagai modal kita, untuk leverage kita mendapatkan teknologi, membangunkan

produk kita, saya rasa Wawasan dan impian Perdana Menteri kita untuk menjadikan satu negara yang maju dan pada ketika itu yang paling penting ialah industri telekomunikasi dan kuasa.

Saya rasa, di bawah Kementerian ini, adalah peluang yang amat baik untuk mengarah kepada satu future atau satu impian yang kita semua harapkan di masa akan datang. Saya menyokong, terimakasih.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Bandar Kuching.

4.56 ptg.

Tuan Sim Kwang Yang (Bandar Kuching): Tuan Pengerusi, saya ingin menumpukan ucapan kepada isu Bakun. Saya tidak dapat mencari sesuatu maksud yang memberi peruntukan untuk Bakun. Kalau boleh, biarkan saya masuk ke Butiran 010200—Perancangan dan Dasar.

Tuan Pengerusi, patutlah saya memohon Dewan ini untuk memotong gaji Yang Berhormat sendiri sebanyak RM10. Sekarang, ekonomi meleset dan ini boleh tunggu sehingga tahun hadapan. Dia pun rajin kerja, selalu datang ke Parlimen menjawab soalan.

Tetapi, masih ada satu hal yang dilakukan Yang Berhormat Menteri sendiri yang perlu dibangkitkan dalam Dewan yang mulia ini. Berapa minit had masa sekarang?

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
10 minit.

Tuan Sim Kwang Yang: Terima kasih. Pada satu atau dua bulan yang lepas ini, kami duduk di negeri Sarawak, kami membaca suratkhbar bahawa Yang Berhormat Menteri sendiri sudah menyatakan dalam suratkhbar bahawa Bakun akan dilaksanakan tahun hadapan, iaitu tahun 1994. Ianya akan memakan perbelanjaan sebanyak RM30 juta dan ianya akan mengeluarkan tenaga elektrik sebanyak 16,000 megawatt dan sebagainya.

Di samping itu, Yang Berhormat Menteri juga menyatakan dalam suratkhbar juga bahawa tidak ada apa-apa hal untuk rakyat Sarawak ataupun di mana-mana sahaja takutkan, oleh sebab dia sudah mendapat jaminan daripada pakar bahawa dari segi semua aspek, khususnya dari segi ekologi dan environment, ianya suatu environment, ianya suatu environment-friendly project. Saya paling dikelirukan, sebab saya tahu sedikit-sebanyak tentang projek ini sebab dari awal tahun 1980-an, saya pernah terlibat dalam menyiasat dan membincang projek Bakun asal yang cuma mengeluarkan 2,400 megawatt yang pada ketika itu cuma akan memakan perbelanjaan sebanyak RM8 juta.

Kenapa sekarang Yang Berhormat Menteri sendiri cakap begini? Saya bertanya-tanya, ada kawan-kawan di sini dan di sana atau di agensi Kerajaan ataupun, tidak dapat maklumat. Sehingga saya sendiri pernah telefon Yang Berhormat Timbalan Menteri minta naskah feasibility study yang baru dibuat, sebab saya tahu di bawah EPU, penyiasatan lanjutan sudah dijalankan. Maka, ini paling susah untuk kita mahu melibatkan diri dalam memberi teguran constructive ataupun perbincangan awam sebab maklumat tidak teratur.

Maka, saya buat satu soalan kepada Parlimen minta Yang Berhormat Menteri memberi maklumat tepat dengan details berkenaan, kecuali Yang Berhormat Menteri mungkin keluar ke seberang laut dan Timbalan Menteri menjawab. Dia mengumumkan dalam Dewan yang mulia ini bahawa projek ini serupa projek yang dicadangkan pada zaman awal 1980-an, bahawa ia akan mengeluarkan elektrik sebanyak 2,400 megawatt sahaja dan bahawa ia akan memakan perbelanjaan, mungkin sekarang RM13 bilion atau RM15 bilion dan rakyat yang terlibat yang perlu dipindahkan yang menduduki kawasan Bakun ini seramai 6,000 atau 7,000. Asalnya 4,500, tetapi oleh sebab sekarang orang melahirkan anak baru, mungkin kampung dahulu tidak diambil kira, tetapi sekarang

diambil kira. Dahulu, cuma 18 kampung, tetapi sekarang saya difahamkan bahawa masih ada masyarakat asli yang memasuki kawasan ini.

Siapakah akan kita percayai? Kita akan percaya dengan Yang Berhormat Menteri sendiri ataupun kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri? Dalam sesuatu Kementerian, memang Menteri yang besarlah, dia boss dan Timbalan Menteri, penolongnya. Tetapi, di mana yang saya boleh percaya lebih? Suratkebaharkah ataupun Parlimen? Memang saya percaya kepada Parlimen.

Memanglah saya terpaksa untuk percaya kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri. Tetapi jika begini maksud kenyataan akhbar, pengumuman awam yang dibuat oleh Yang Berhormat Menteri Tenaga, Telekom dan Pos tidak tetap, sebenarnya silap sama sekali. Khasnya apabila Yang Berhormat Menteri sendiri bercakap dalam surat khabar dengan menyatakan bahawa, "Empangan Bakun ini konsep baru, serupa Rhine ataupun Danube concept. Ada satu siri terdiri daripada empat "dam" kecil supaya dia tidak akan merubuhkan paras air di hilir ataupun di hulu sungai. Saya datang ke sini, Yang Berhormat Timbalan Menteri kata, "Bukan, satu "dam" sahaja—700 kaki tinggi". Maka siapakah betul? Bagaimana boleh seorang Menteri sendiri

Dato' Mohd. Tajol bin Mohd. Ghazali: Tuan Pengerusi, sebenarnya saya tidak suka hendak bangun tetapi oleh kerana ucapan daripada Ahli Yang Berhormat tadi berasaskan kepada satu fakta yang mungkin keliru, maka saya terpaksa memberi penjelasan. Sebenarnya di Sungai Rajang ini akan ada beberapa buah projek dan salah satu daripada projek ini ialah Projek Empangan Bakun yang mana megawattnya ialah 2,400 dan sebagaimana yang disebutkan tadi projek ini mungkin memakan belanja sekian-sekian bilion ringgit, yang saya pun sudah lupa angkanya—mungkin RM8 bilion. Tetapi keseluruhan projek ini, itu akan diterangkan oleh Yang Berhormat Menteri sekejap lagi—tetapi Projek Bakun—2,400 megawatt.

Tuan Sim Kwang Yang: Okaylah. Ada beberapa projek lain lagi di antaranya Projek Murun, Projek Pelagus dan ada satu lagi saya tidak ingat namanya. Kalau begini saya tanya sekali lagi, berapa empangan mahu dibuat oleh Kerajaan Persekutuan dan kali ini jangan buat yang melanggar di antara satu sama lain. Satu jawapan! Sebab ramai orang yang terlibat. Sebab ia akan melibatkan untung nasib 6,000 atau 7,000 orang yang terdiri daripada ramai bangsa-bangsa indigenous di negeri Sarawak—Bukit ada, Penan ada, Kayan ada, Kenyah ada; mereka akan dipindahkan.

Memandangkan berlakunya tragedi keruntuhan kondominium di Ulu Kelang maka kami lagi takut sebab "dam" ini jika pecah akan membanjiri satu kawasan yang sebesar pulau Singapura. Kuasa airnya begitu besar dan nampaknya kita pun tidak tahu apakah yang akan berlaku sebab "dam technology" adalah teknologi yang baru. Satu sains yang baru. Saya boleh ceritakan sampai setengah jam, Tuan Pengerusi, tetapi saya tidak mahu buang masa. Ada berapa banyak dalam dunia ini "dam" besar runtuh dengan kehilangan nyawa dan harta benda di mana-mana juga. Di negeri China baru-baru ini dan di Aswan Dam kah atau di mana-mana. Kesan buruk dari segi alam sekitar adalah nyata untuk semua saksikan. Maka saya rasa sebenarnya sebelum empangan ini dibuat tidak boleh memberi alasan bahawa pakar semua jaga. Memang pakar-pakar perunding (consultant) memberi satu jaminan bahawa Highland Towers memang dari segi sturkturnya, dari segi "design"nya memang baik. Sekarang runtuh. Ini keputusan tidak boleh terletak di dalam tangan pakar-pakar sahaja. Pakar-pakar hanya boleh memberi nasihat dari segi teknikal. Ini satu keputusan politik sama ada kita memerlukan tenaga begini, adakah ia akan membanjirkan kuasa elektrik yang dikeluarkan. Berapa peratuskah yang akan hilang dalam proses transmission khasnya melalui submarine cable—15%. Berapakah internal economic return? Hari itu Yang Berhormat Timbalan Menteri kata 12%—paling rendah dan di manakah kita akan dapat duit? Adakah konsortium yang

akan memberi semua wang tunai sebagai modal ataupun ia akan melibatkan pinjaman? Kalau pinjaman dari mana? Dari luar negerikah ataupun dari pasaran wang tempatan? Ini semua ada kaitan dengan keadaan kewangan Malaysia ini. Tetapi dari segi keselamatan.....

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, sila gulung.

Tuan Sim Kwang Yang: ...dari segi keselamatan kita tidak mahu tengok Empangan Bakunkah, Empangan Pelaguskah atau lain-lain runtuh. Sebab itu 17 laporan yang telah dibuat dan berada dalam tangan Kerajaan Persekutuan perlulah diumumkan, tidak boleh dirahsiakan di bawah OSA. Kalau ianya dirahsiakan maka saya tidak menyalahkan rakyat tempatan yang akan marah sebab ini hal mereka, nyawa mereka, harta benda, tanah dan adat mereka tidak boleh dikorbankan cuma sebab pihak Kerajaan dengan Kementerian yang ada merasakan bahawa ia perlu dirahsiakan.

Saya mahu bertanya siapakah yang ada kuasa ke atas 17 feasibility studies ini, Kementerian Tenaga, Telekom dan Poskah atau EPU? Kalau EPU, tutup pintu Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos. Kalau Kementerian atau Yang Berhormat Menteri ada kuasa untuk memberi saya dan seseorang rakyat yang merasa dia risau dan dia kasih sayang kepada negeri kita ini memberi kepada kami semua laporan feasibility studies yang ada supaya kami pun boleh memberi sumbangan. Sekian.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Bagan Serai.

5.07 ptg.

Dato' Haji Qamaruz Zaman bin Haji Ismail (Bagan Serai): Terima kasih, Tuan Pengerusi. Saya turut sama mengucapkan rasa sedih di atas bencana tragedi Highland Towers yang berlaku. Semoganya pihak-pihak yang berkenaan terus bekerja bersungguh-sungguh dan bertungkus-lumus untuk menyelamatkan mereka yang terperangkap dalam tragedi itu.

Saya mengambil kesempatan di sini untuk berucap di dalam Maksud Bekalan 49—Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos dalam Butiran 040000—Kawalselia Pos.

Sekarang ini kita lihat banyak usaha telah dibuat untuk meningkatkan lagi kecekapan Perkhidmatan Pos dan juga sealiran dengan apa yang dibuat oleh Kerajaan dengan memperbaiki jalan-jalan dengan adanya lebuh raya yang merintang negara kita, maka dengan kemudahan itu maka perkhidmatan pos juga bertambah baik. Dan sekarang ini kalau kita berjalan daripada Ipoh untuk ke Kuala Lumpur memakan masa tiga jam sahaja.

Seterusnya ada juga ditambah lagi dengan alat-alat yang canggih untuk menyampaikan bahan-bahan kiriman ini kepada penerimanya. Saya ingin bertanya kepada Menteri yang berkenaan, baru-baru ini satu peristiwa yang saya rasa sangat kecewa iaitu satu surat yang dihantar melalui Pos Laju telah menjadi "Pos Lambat" iaitu memakan masa tiga hari dari Ipoh untuk sampai ke destinasi di Kuala Lumpur. Sedangkan pilihan rakyat untuk menggunakan Pos Laju ini ialah dengan harapan supaya mereka dapat kepastian surat yang diposkan itu sampai dalam masa satu hari. Tetapi pos yang berkenaan telah dihantar pada 8hb. Disember, 1993 waktunya pukul 11.55 pagi dan sampai ke destinasi pada pukul 8.45 pagi 10hb. Disember, 1993. Ini memakan masa tiga hari. Jadi ini satu perkara yang saya rasa sangat mengecewakan dan saya harap Pos Malaysia Bhd. memperbaiki khidmatnya, kerana destinasi yang dituju itu memanglah alamatnya sangat tepat dan tidak ada lagi alamat yang lain, oleh kerana cukup dengan poskodnya dan juga orang yang tinggal di rumah itu sudah beribu surat selama dia duduk di situ tidak pernah ada kesilapan. Tetapi apabila pos ini sampai lambat maka pihak yang menghantar dan menerima telah menghubungi pihak Pos Malaysia Bhd. dengan cara menelefon. Maka berbagailah jawapannya, yang saya rasa jawapannya memanglah sudah disediakan. Katanya,

alamat tidak tepatlah ataupun jalannya tidak betul, kemudian ceritanya ada orang sedang membaiki jalan dan "signboard" hilang. Jadi, saya rasa ini adalah satu alasan yang sangat lemah dan alasan yang sudah disediakan senarai alasan seperti ini. Ini adalah satu kelemahan yang menjejaskan keyakinan orang ramai, dan saya rasa bukanlah satu orang yang terkena seperti ini, mungkin ramai lagi.

Saya pun hairan, mengapa bila menghantar surat menggunakan Pos Laju ini tidak sampai, maka pihak Penyelia yang sepatutnya menerima balik surat daripada postman berkenaan tidak menghubungi rumah si penghantar yang telah memberi telefon dengan jelasnya kepada pembawa surat itu. Sekiranya dia mempunyai satu sikap yang bertanggungjawab, maka dia seharusnya menelefon kepada tuan rumah ataupun kepada rumah si penghantar supaya dia dapat instruction ataupun cara mana dia boleh menghantar surat; kalau dia tidak yakin tentang alamat pos ini. Jadi, ini saya rasa mereka belum lah mempunyai satu sikap yang betul.

Saya hendak bertanya kepada Yang Berhormat Menteri, adakah mereka diberikan kursus untuk menjalankan satu khidmat yang diamanahkan oleh orang ramai, yang mana amanah itu mestilah disampaikan. Kalau mengikut cara ajaran kita orang Islam, barang siapa yang telah menyampaikan hajat seseorang sahabatnya ataupun kawannya, maka Tuhan menjanjikan "Syurga". Adakah orang yang menjadi posman ini mempunyai sikap ataupun diberi pengajaran yang seperti ini supaya dia bersungguh-sungguh mencari alamat ini. Kerana saya percaya, yang menghantar surat ini bukanlah main-main, mungkin mengandungi dokumen yang penting, yang minta tandatangan pada seseorang dan perlu disampaikan dalam masa yang singkat.

Kalau mengikut Pos Laju dia mesti sampai dalam masa satu hari, kalau sekiranya tidak sampai dalam masa satu hari, maka dia akan refund, dengan izin,

iaitu kena ganti balik wang si penghantar. Tetapi dalam hal ini, saya rasa bukanlah kerana wang, penghantaran itu yang penting, dan kepercayaan orang kepada sistem ini mestilah dipertahankan. Kalau hendak dikirakan, orang yang menghantar itu kalau dia datang sendiri ke Kuala Lumpur lebih cepat. Tetapi oleh kerana yakin dengan Pos Laju, maka digunakan Pos Laju.

Sepertimana saya kata tadi perjalanan ke Kuala Lumpur—3 jam sahaja dan belanja kalau dia menggunakan telefon ke sana ke mari untuk menyusul balik ke mana surat dia itu pergi sudah memakan belanja berapa ringgit, saya pun tidak tahu. Itu menunggu bil telefonlah untuk menentukan berapa belanjanya kelak. Dan juga orang yang seharusnya menerima telefon ini telah berulang kali, tidak kurang 3 kali ke rumah orang yang sepatutnya menerima surat ini, jadi berapa pula belanja minyak dan sebagainya dari satu tempat ke tempat yang lain. Jadi, berbagai-bagai lagi masalah atau bertali-tali timbul, oleh kerana sikap seorang pekerja yang menjalankan tugas. Kita hairan juga, pada akhirnya dia dapat menyampaikan surat itu kepada alamat yang dikehendaki itu. Saya rasa, ini terpulanglah kepada pegawai itu sejauh mana dedikasinya terhadap tugasnya itu.

Saya juga ingin menyentuh sedikit berkenaan dengan Butiran 030000—Kawalselia Telekom. Kita juga mengucapkan terima kasih kepada Kementerian ini yang telah mempunyai pandangan dan juga sikap yang baik, meletakkan telefon-telefon di merata kawasan-kawasan yang diperlukan lebih-lebih lagi di luar bandar di mana setengah-setengah tempat itu belum boleh lagi dimasuki oleh motokar ataupun kenderaan yang baik, tetapi telefon sudah ada di situ. Dan mudahlah bagi penduduk-penduduk di dalam kawasan luar bandar yang terpencil untuk menghubungi keluarga-keluarga mereka yang sekarang ini sudahpun berpindah merata-rata dalam rancangan pembangunan negara seperti FELDA, yang bekerja di kilang-kilang dan berbagai lagi telah disebar, penduduk-penduduk dari

kampung masuk ke pekan, dan dari pekan pergi ke merata-rata. Jadi, dalam hal ini apa yang saya ingin persoalkan ialah apabila telefon itu rosak.

Di dalam bandar kita lihat, apabila telefon rosak segera dibaiki, tetapi di kawasan luar bandar apabila rosak, memakan masa 6-7 bulan dan ada yang memakan masa sampai setahun. Jadi, saya mintalah Yang Berhormat Menteri menyiasat apa yang berlaku di dalam kawasan Parlimen Bagan Serai, berapa buah telefon yang rosak, yang tidak diperbaiki, diangkat kotak telefon awam itu, tetapi tidak dipulangkan balik. Ada juga yang berkata “ini memanglah orang kampung tidak boleh pakai telefon agaknya”. Jadi, saya rasa itu satu anggapan yang kurang menyenangkan, sebab kita rasa semua orang keperluannya adalah serupa juga. Yang kita harapkan ialah di kawasan yang terpencil ini, kita perlukan telefon yang lebih efficient, yang sentiasa diperiksa, diuji supaya penduduk-penduduk yang berkenaan itu dapat merasai, menikmati pembangunan negara kita ini keseluruhannya.

Saya merasakan seolah-olah pihak pegawai di dalam Telekom ini ada berperasaan untuk menghukum penduduk-penduduk kampung yang mempunyai telefon, tetapi apabila rosak diangkat pergi. Adakah ini cara untuk menyedarkan ataupun menghukum supaya mereka akan terasa yang mereka ini macam orang tidak pernah tengok telefon ataupun tidak layak menggunakan telefon?

(Tuan Yang di-Pertua
mempengerusikan Jawatankuasa)

Pada pandangan saya, sepatutnya kita mempunyai satu hubungan rapat di antara masyarakat kampung dengan pihak Telekom. Saya membuat satu cadangan pada Kementerian, kalau kita hendak memasang satu telefon itu jangan terus pasang dan tinggal sahaja. Di masa pasang itu kita isytiharlah, kita panggil, bukan ramai penduduk-penduduk kampung itu, pemuda-pemudanya, wanita, ibu dan bapanya

berkumpul, belanjalah RM50-RM60 beri minum teh, selepas itu serahkan telefon itu—ini hak tuan-tuan, jagalah dengan baik. Saya rasa, ini akan memperbaiki keadaan daripada kita pergi memasang telefon kemudian tinggal begitu sahaja, datang budak-budak yang tidak bertanggungjawab ini memanglah, dalam pekan pun dia rosakkan, dalam kampung pun dia rosakkan. Tetapi kalau kita ada mempunyai muhibah dengan cara menyerahkan tanggungjawab itu kepada mereka, saya rasa lain perasaan mereka, mereka terasa dihormati, diberi tanggungjawab di atas barang-barang Kerajaan, begitu jugalah alat-alat lain.

Saya rasa dua perkara sahaja dalam hal ini untuk mendapat respon daripada pihak Kementerian, dan juga saya rasa apa yang saya sebutkan ini, bukan sahaja mengenai kampung saya atau kawasan Parlimen saya, bukan merata-rata juga dalam Malaysia ini masalah yang serupa juga ada.

Jadi, dengan itu saya memohon menyokong. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Ya, Jerai.

5.19 ptg.

Tuan Haji Badruddin bin Amiruldin (Jerai): Tuan Pengerusi, terlebih dahulu, saya mengucapkan “syabas” kepada Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos yang telah memberi perkhidmatan yang begitu cemerlang dan baik kepada rakyat Malaysia dan juga kepada pelabur-pelabur luar yang datang melabur di tanahair kita.

Walaupun di akhir ini ada sedikit kerosakan di Bangsar, tetapi itu maklumlah kita manusia dapat berikhtiar, tetapi yang menentukan ialah Tuhan, kadang-kadang kesilapan sedikit itu janganlah kita besar-besarkan dan kita beri mereka pertolongan supaya mereka ini dapat meneruskan prestasi khidmat mereka untuk masyarakat Malaysia pada hari ini.

Tuan Pengerusi, kita sedia maklum bahawa Kementerian Tenaga, Telekom dan

Pos telah berjaya setelah di“privatise”kan dan telah memberi keuntungan yang begitu menggalakkan sehingga pada hari ini sahamnya telah naik ke RM16 lebih, mudah-mudahan, Insya -Allah, akan naik lebih lagi dan dapatlah rakyat Malaysia yang baru belajar cara-cara main saham ini mendapat faedah keuntungan sedikit. Tetapi saya kira keuntungan ini juga apalah salahnya kalau kita manfaatkan kepada pekerja-pekerja itu sendiri, kalau kita ingin menjadi seorang taukeh yang baik dan bertimbangrasa dan ingin melihat syarikat ini terus teguh dan menjadi sebuah syarikat yang begitu kuat tenaganya. Dan kita pun sedia maklum bahawa Menterinya pun mempunyai tenaga yang cukup kuat walaupun umurnya saya ingat sudah melebihi 50 tahun lebih, tetapi tenaga kuat; cuma suara sahaja kadang-kadang parau sedikit. Walau bagaimanapun, pekerja-pekerja juga patut kita beri vitamin untuk kuat, semangat yang tinggi supaya mereka ini berasa, “Ini dia Tenaga Nasional, Menteri kuat, Timbalan Menteri pun kuat dan pekerja-pekerja dia kuat”. Kalau hendak bagi kuat terpaksa beri mereka senang. Kesenangan ini perlu kita beri dari banyak segi. Gaji mereka perlu kita review dari masa ke semasa mengikut pertumbuhan ekonomi dan mengikut keadaan kos sara hidup pada hari ini. Begitu juga keadaan hidup mereka.

Kita faham, kalau seorang itu sebagai pekerja biasa di Tenaga Nasional, Pos Malaysia Bhd. ataupun Telekom, bayangkanlah kalau mereka ini hidup di Kuala Lumpur dengan pendapatan yang agak rendah, dalam keadaan sederhana, dengan keadaan rumah mereka itu sendiri tidak begitu selesa, maka apabila mereka membaca report hujung tahun mengatakan syarikat mendapat keuntungan yang begitu banyak, maka mereka akan merasai bahawa keuntungan yang dinikmati oleh syarikat itu adalah hasil dari titik-peluh mereka. Kalau boleh, berilah mereka ini bonus yang bersesuaian dengan keuntungan yang dinikmati. Saya difahamkan sekarang ini memang ada tetapi boleh dipertingkatkan sedikit lagi. Juga berikan mereka ini tempat tinggal yang agak sesuai sebagai seorang pekerja di sebuah syarikat gergasi di Malaysia ini.

Kita tidak suka melihat adanya pekerja-pekerja yang memakai uniform Tenaga Nasional atau uniform Pos tetapi duduk di tempat yang tidak sesuai seperti di kawasan-kawasan setinggan. Kalau kita lihat syarikat-syarikat di Jepun, kita pun bukanlah hendak ambil contoh syarikat di Jepun; tetapi mereka ini begitu taat dan setia kepada syarikat sehingga tarikh mereka mula bekerja sehinggalah mereka tamat perkhidmatan, mereka bersama dengan syarikat itu kerana mereka mempercayai bahawa syarikat ini akan melihat dan menjaga mereka, macam itulah juga mereka akan menjaga dan memelihara syarikat tersebut.

Saya mengucapkan terima kasih kepada Syarikat Perwaja yang baru ini turned around balik. Di Gurun sendiri syarikat tersebut membina quaters untuk pekerja-pekerjanya. Quaters ini diberi kepada pekerja-pekerja dan dibayar balik secara ansuran tiap-tiap bulan kepada Syarikat Perwaja. Jadi, di akhir perkhidmatan, mereka ini akan memiliki sebuah rumah sendiri. Bermakna, bagi mereka setelah mereka berhenti ataupun ditimpa kemalangan, suami meninggal, anak isteri mereka sudah ada bumbung untuk berteduh. Begitu juga gratuiti, saham dan sebagainya adalah sebagai sumbangan untuk membela anak-anak sehingga mereka bekerja. Ini yang kita mahu. Tenaga Nasional dengan keuntungan yang besar dan pekerjaanya seronok, “Tenaga Nasional untung, kita dapat nikmat”. Jadi mereka tidak curi tulang. Curi tulang, maknanya dia tidak pergi duduk di bawah pokok hisap rokok. Patut boleh pasang wire dalam masa setengah jam, dia duduk sejam. Kita lalu, “Hai, rehat nampak!” “Tak, Yang Berhormat. Saya sudah panjat tinggi sekejap tadi”. Pada hal sudah sejam dia duduk di bawah pokok itu menghisap rokok. Di kampung saya, dia gulung rokok daun, dia duduk, “puh! puh!” keluar asap.

Tuan Pengerusi, di kawasan saya, saya hendak cerita sedikit. Bilangan tiang patah disebabkan reput sebanyak 192 batang jumlah keseluruhan. 473 kali “black-out”.

Itu daripada tarikh 1-1-92 hingga 31-8-93 —473 kali api padam! Sebab itulah budak-budak di kawasan saya banyak yang fail, tidak dapat markah yang baik. Tengah membaca, “loop” padam. Itu anak. Mengenai bapak dan emak, saya malas hendak cerita—mereka bebal macam itu sahaja lampu itu padam. Kelmarin bila saya datang ke sini, mereka telepon, “Bila Kementerian Tenaga dan Pos hendak dibahaskan?” Saya kata besok. “Tolong bangkit cakap”, kata mereka. “Beritahu, malam kelmarin dua hari padam”. Mereka pun hendak tahu juga berita “Kondominium runtuh” tetapi hendak tengok tidak boleh sebab “black-out”. Saya kata jangan susah hati sebab Menterinya bagus. Kadang-kadang sahaja dia naik angin tetapi bagus. Insya Allah, dia akan tolong kawasan Yan dalam Parlimen Jerai ini—473 kali! Bilangan talian putus disebabkan lain-lain 640 kali. Wire boleh putus! Hendak dikatakan tikus gerit, ini wire elektrik. Putus, Tuan Pengerusi. Jadi tolonglah. Kasihanlah kepada orang kampung. Orang kampung ini bukan hendak apa sangat, ada api, air dan jalan elok sedikit, alhamdulillah. Macam di Kepong dia semua hendak. Hendak makan epal, hendak makan grapes yang tidak ada biji. Di sebelah Kedah, buah anggur Siam yang ada biji pun mereka telan! (*Ketawa*) Kepong, dia hendak jaga kulit, jadi bila orang jumpa, dia kata makan epal, makan itu, makan ini, lepas itu dia beri “Panadol”, dia caj RM15, RM20. Itulah cara dia.

Tuan Pengerusi, saya mengucapkan terima kasih kepada Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos ini kerana di kawasan saya, alhamdulillah, boleh dikatakan 95% sudah ada. Cuma yang tinggal 5% itu bagi siaplah. Buatlah, bukan banyak, sedikit sahaja lagi. Jadi, bolehlah saya kata kawasan saya 100% ada api dan saya pun berasa seronok. Tetapi kalau 100% ada api, 475 kali padam, macam tidak ada api jugalah! (*Ketawa*) Yang saya takut ialah rumah terbakar.

Saya hendak cerita kepada Menteri, bila api tidak ada, orang kampung pakai lampu minyak gas untuk tidur. Sekolah yang PAS

tadbir di kawasan saya, terbakar sebab itulah. Mereka buat sekolah ikut suka sahaja, tidak buat elok-elok. Kerajaan tidak lulus, mereka buat juga. Hendak roboh, mereka kata Kerajaan zalim. Tak roboh, itulah jadinya. Terbakar, habis mati! Sebab mereka pakai lampu minyak gas. Lampu minyak gas, tidur malam, kalau kita mamai atau mimpi, mungkin terajang lampu itu, habis terbakar kelambu dengan rumah-rumah sekali. Banyak kes di kampung terbakar sebab itu sahaja. Bangkit esok, dia jumpa Wakil Rakyat, “Inilah Yang Berhormat, api tak ada semalam, kami gagah juga hendak baca buku, bubuh dekat sini terlupa hendak padam. Tersepak api, terbakar kelambu dengan rumah-rumah sekali”. Jadi tolonglah. Kerajaan beri PPRT, tetapi kita tidak bagi api, jadi inilah yang menjadi masalah. Tetapi Menteri bagus, hari ini anginnya pun baik, dia senyum sahaja. Yang dok kacau DAP sahaja. Saya pun tidak tahu bagaimana cara hendak ubat DAP dengan Menteri ini.....

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, masa sudah cukup.

Tuan Haji Badruddin bin Amiruldin: Sedikit sahaja lagi, saya hendak gulung sahaja.

Tuan Pengerusi: Ya, gulung.

Tuan Haji Badruddin bin Amiruldin: Lagi satu berkenaan dengan telefon. Saya tidak berapa mengerti dan tidak berapa faham. Pasal apa “public phone” ini ia ada macam-macam jenis kad. Yang Telekom itu tak apalah, kemudian datang pula “Uniphone” dan syarikat-syarikat lain. Kalau kita pakai standard, tak bolehkah? Perkara ini bukan susah sangat. Tak apalah Uniphone pun pakai kad itu dan Telekom pun pakai kad itu kemudian mereka bahagi-bahagilah semasa mereka keuntungan itu. Mereka ada “computer system”, buatlah cara moden sekarang ini seperti Singapore. Singapore buat macam itu.

Hari itu ada “emergency”, saya hendak bubuh kad, rupa-rupanya “Uniphone” punya. Yang saya bawa Telekom punya.

Jadi, saya ambil telepon saya ini. Saya telepon tak boleh. Hari itu saya telefon hampir 30 kali tak dapat line. Maka saya tanyalah mengapa line tidak dapat? Mereka kata, "Kami jual telefon banyak tetapi line tidak ada". Jadi mereka kira jual telefon sahaja tetapi line mereka tidak kira. (*Ketawa*) Jadi saya dok usung telefon ini sahajalah, pasal di zaman moden, zaman korporat, kita yang datang dari kampung ini hendak masuk korporat juga maka bubuh telefon dalam poket. Boleh pakai, tidak boleh pakai, lain cerita. Sekejap-sekejap saya pergi keluar telefon di luar, tetapi yang ini ada di dalam poket. Jadi saya pun tidak tahu hendak fikir.

Kalau boleh mintalah Kementerian, kalau jual satu telefon dia mesti ada line, jangan jual telefon tetapi tidak ada line. Macam kita beli motokar tidak beri tayar—suruh dia bawa. (*Ketawa*) Susahlah dia hendak bawa. Jadi, saya pun tidak mahu panjang cerita Tuan Pengerusi. Tetapi walau bagaimanapun, saya mengucapkan tahniah kepada Kementerian, jika tidak ada Kementerian ini masyarakat Malaysia susah.

Jadi, terima kasih banyak dan saya menyokong 100% Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos.

Tuan Pengerusi: Petaling Jaya.

5.31 ptg.

Dr. Kua Kia Soong (Petaling Jaya): Terima kasih, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi, saya merujuk kepada Butiran 01400, 02400 di bawah Maksud B. 49.

Tuan Pengerusi, ada beberapa perkara yang saya ingin bangkitkan di dalam perbahasan ini kerana semasa menggulung ucapannya di perbahasan Belanjawan 1994 peringkat dasar, Menteri gagal menjawab pertanyaan saya mengenai persoalan-

persoalan yang serius, sebabnya mengalihkan tajuk asal dengan mengatakan I was confused, dengan izin, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi, pada masa itu saya tidak sempat hadir di dalam Dewan ini kerana saya terpaksa pergi ke luar negeri, tetapi saya akan menunjukkan kepada Dewan ini siapa sebenarnya yang confused, dengan izin.

Yang pertama, saya telah mengatakan bahawa menurut Diary LLN tahun 1992, sistem penjanaan yang ada mempunyai kapasiti terpasang sebanyak 7,000 megawatt tetapi Menteri pula berkata sepatutnya pada tahun 1992, tiada LLN lagi, ada TNB sahaja.

Tuan Pengerusi, demi mengingatkan Menteri dari LLN dimulakan pada bulan Januari 1992 di mana belum wujudnya TNB, dan TNB hanya wujud pada bulan September 1992. Maka Menteri haruslah memeriksa fakta yang ada padanya dengan lebih berhati-hati lain kali sebelum beliau cuba memungut kemenangan mudah, tetapi ini fakta yang bukan kukuh hanya dipilih oleh Menteri untuk hijack dakwaan saya.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, dia bangun.

Dr. Kua Kia Soong: Tiada masa, Tuan Pengerusi. Nanti ada peluang.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Ahli Yang Berhormat tidak mengikut dengan Peraturan-peraturan Mesyuarat. Beliau suka juga berucap dalam dasar. Dasar sudah diucap dan jawapan sudah diberi oleh Menteri. Ahli Yang Berhormat itu tidak pernah datang—takut datang pada hari itu, kata dia sudah pergi ke luar negeri—malulah.

Dr. Kua Kia Soong: Ada! Tengok passport saya. Takkan saya sengaja hendak berbelanja berapa ribu ringgit untuk pergi ke luar negeri. Tetapi sekarang, pada hari ini saya berada di sini.

Tuan Pengerusi: Cukuplah, Yang Berhormat.

Dr. Kua Kia Soong: Hari ini saya ada di sini, tetapi biar pun Menteri tidak menerima angka-angka kami dengan mengikut angka-angka yang diberikan oleh Menteri sendiri pun, jumlah kapasiti terpasang sepatutnya adalah 5,689.9 megawatt. Bekalan tenaga yang cukup sekali memandangkan permintaan pada bulan September 1992 hanya sebanyak 4,498 megawatt.

Tuan Pengerusi, jadi mengapa pula masih sering berlaku keadaan di mana tenaga elektrik terputus ataupun tidak cukup memandangkan kita mempunyai kapasiti tenaga terpasang yang lebih dari diperlukan. Itu mengikut angka-angka yang diberi oleh Menteri sendiri. Sekiranya kita mengikut logik Menteri yang mengatakan bahawa semua turbine beroperasi dengan lancarnya, mengapakah masih sering berlaku pemutusan tenaga elektrik di sana sini?

Tuan Pengerusi, bukan sahaja "black-out" tetapi "brown-out".

Yang kedua, saya juga telah mengatakan bahawa mesin ABB yang baru telah gagal dan bahawa wujudnya satu laporan dalaman rahsia tentang turbine-turbine gas ini yang kini

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi: Tidak ada masa. Saya telah merujuk kepada Butiran yang tertentu—jangan ganggu.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat!

Dr. Kua Kia Soong: Jangan takut! Nanti ada banyak masa untuk menjawab.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, sila.

Dr. Kua Kia Soong: Terima kasih, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Nanti sekejap. Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Dr. Kua Kia Soong: Jangan kacau Menteri, ada banyak peluang.

Tuan Pengerusi: Sekejap, Petaling Jaya, saya hendak menerangkan sedikit berkenaan dengan cara-cara hendak berbahas dalam perkara ini.

Dr. Kua Kia Soong: Saya telah merujuk kepada perkara-perkara di bawah Butiran 01.

Tuan Pengerusi: Saya tahu, bolehkah kita merujuk kepada Peraturan 66. Saya hendak membaca Peraturan Mesyuarat.

Dr. Kua Kia Soong: Kalau apa yang saya katakan tidak boleh diucapkan di dalam Dewan

Tuan Pengerusi: Petaling Jaya, nanti sekejap.

Dr. Kua Kia Soong: Menteri takut sangat!

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Dr. Kua Kia Soong: Bukan! Hari ini saya berada di sini.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, jangan.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Dr. Kua Kia Soong: Kalau saya takut hari ini saya tidak datang ke sini—betul atau tidak?

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, kalau perkara ini tidak boleh diucap pada hari ini, apa guna Dewan yang mulia ini?

Tuan Pengerusi: Sekejap, Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya. Takkanlah tidak boleh hendak berfikir sekejap.

Yang Berhormat, bersangkutan dengan perkara ini adalah jatuh kepada

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, ada banyak mengenai Emolumen, mengenai kenapa tidak boleh?

Tuan Pengerusi: Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya nanti sekejaplah. Tidakkah boleh tunggu sekejap?

Dr. Kua Kia Soong: Saya harap ini diberi "injury time".

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, perkataannya ialah:

"That the sum of \$... for head ... stand part of the schedule; debate—iaitu perbahasan—shall be confined to the policy of the service."

Yang Berhormat Menteri, perkataannya ialah "policy of the service". Itu dia peraturan-peraturan.....

Dr. Kua Kia Soong: Ah! Ahli baru pun tahu.

Tuan Pengerusi: Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya, alahai issyy! Biarlah saya bercakap sebentar!

Dr. Kua Kia Soong: Minta maaf, Tuan Pengerusi.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Tuan Pengerusi: Biarlah dia bercakap, Yang Berhormat. Di dalam ucapan bersangkutan dengan Budget iaitu Anggaran Perbelanjaan, semasa dalam Jawatankuasa dibenarkan "policy of the

service". Iaitu "policy" dibenarkan melainkan kepada Supplementary Budget sahaja tidak boleh. Itulah perbezaannya.

Dr. Kua Kia Soong: Ah! shamelah. Ahli yang lama pun tidak tahu.

Tuan Pengerusi: Petaling Jaya, berucaplah.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Dr. Kua Kia Soong: Lagi mahu mengganggu, apa ini? Jangan takut!

Dato' Seri S. Samy Vellu: Saya telah menjadi Ahli di dalam Dewan ini, sebelum Ahli Yang Berhormat itu.....

Dr. Kua Kia Soong: Okay, tetapi pada hari ini sudah silap.

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Tuan Pengerusi: Sudahlah Yang Berhormat! Sila. Ahli Yang Berhormat Petaling Jaya.

Dr. Kua Kia Soong: Silap! Tuan Pengerusi sudah buat ruling. Saya harap semua ini pun 'injury time'. Terima kasih, Tuan Pengerusi. Sedikit pengajaran kepada Menteri itu. (*Ketawa*)

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*) (*Ketawa*)

Dr. Kua Kia Soong: Any time! Tuan Pengerusi, mengenai laporan rahsia itu, itu tidak terbabit dalam jawapan Menteri pada hari itu. Adakah Menteri cuba menafikan bahawa laporan berkenaan memang wujud?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi,.....

Dr. Kua Kia Soong: Tidak ada masa, Tuan Pengerusi.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Laporan tender adakah masuk dalam polisi? Polisi ini berkenaan dengan kepentingan negara, bukan laporan tender masuk dalam polisi.

Dr. Kua Kia Soong: Jangan takut! Jangan ganggu!

Dato' Seri S. Samy Vellu: Mengertilah Yang Berhormat, apa ini baru-baru jadi Ahli Yang Berhormat.....

Dr. Kua Kia Soong: Satu Ahli yang baru pun takut, apa ini? Jangan takut!

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya minta penjelasan dari Tuan Pengerusi, sedarkanlah, pemberian tender tidak masuk dalam polisi.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat,.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: Polisi itu umum, bukan pemberian tender.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi sudah buat satu keputusan, you faham atau tidak?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya minta.

Tuan Pengerusi: Bukankah saya telah beri ruling tadi Yang Berhormat?

Dr. Kua Kia Soong: What is this? Shame on you!

Tuan Pengerusi: Sudahlah Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, bolehkah kita bincang berkenaan dengan pemberian tender, harga dan lain-lain?

Dr. Kua Kia Soong: Boleh!

Dato' Seri S. Samy Vellu: Jadi, ini bukan di peringkat Jawatankuasa lagi, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Itulah perbezaan yang saya telah katakan tadi. Dalam Budget dibenarkan. Tetapi di dalam Supplementary Budget tidak, jikalau sekiranya kita bandingkan perbezaan di antara kedua-dua peraturannya iaitu 66 dan juga 67—cubalah baca tengok.

Dr. Kua Kia Soong: Terima kasih, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Itulah sebabnya saya membenarkan.....

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, dia tiada decorum!

Tuan Pengerusi: Ahli Yang Berhormat Petaling Jaya!

Dr. Kua Kia Soong: Saya hairanlah, Tuan Pengerusi, mengapa satu.....

Tuan Pengerusi: Tidakkah boleh menahankan diri sedikit? Tidakkah boleh buat begitu?

Seorang Ahli: Shame on you!

Dr. Kua Kia Soong: That is right! That is why I said "shame on you". (*Ketawa*)

Terima kasih, Tuan Pengerusi. Saya hendak bertanya adakah Menteri cuba menafikan laporan berkenaan memang wujud. Sekali lagi saya menyeru bukan kepada Menteri Tenaga, Telekom dan Pos tetapi kepada Menteri Kewangan, mendapatkan laporan ini dari Tan Sri Ani. Dan di dalam ucapan saya yang lepas, saya juga telah meminta Menteri menyatakan siapakah yang membayar kos ketiadaan bekalan tenaga elektrik ataupun non-availability of energy semasa turbine-turbine berkenaan tidak beroperasi?

Yang ketiga, Tuan Pengerusi, berkenaan dengan 12 turbine yang seharusnya diperbaiki oleh BHEL dalam tahun 1992. Menteri berkata bahawa antara 6 telah disiapkan, manakala 6 lagi masih dipulihbaiki mengikut jadual. Tetapi

bukankah benar bahawa sehingga akhir tahun 1993, turbine-turbine berkenaan masih belum lagi siap dipulihbaiki walaupun, mengikut kontrak, kerja-kerja ini harus disiapkan pada akhir tahun 1992.

Tuan Pengerusi, daripada sumber maklumat saya sendiri, 8 mesin masih belum disentuh apabila kontrak BHEL ditamatkan pada bulan.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Dr. Kua Kia Soong: This is a disgraceful.

Dato' Seri S. Samy Vellu: jadi detail, bukan polisi. Kalau dia boleh bincang dengan 8 buah mesin, siapa general manager, siapa kena buang kerja, berapakah harga, bilakah tender, itu sudah jadi bukan polisi—itu detail.

Dr. Kua Kia Soong: Very bad show!

Dato' Seri S. Samy Vellu: Saya minta ruling daripada Tuan Pengerusi.

Dr. Kua Kia Soong: Ruling, sudah.....

Tuan Pengerusi: Nanti sekejap, Petaling Jaya.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Kalau kita membenarkan ini, di masa akan datang kita tidak ada dasar, kita jawatankuasa seperti itu.

Dr. Kua Kia Soong: Good try, good try, terima kasih. Tuan Yang di-Pertua, saya telah kata, tetapi bukan untuknya satu fasal denda ataupun penalty clause yang mewajibkan BHEL menghabiskan kerja pada akhir tahun 1992. Mengapa pihak berkenaan membentuk satu standard khas kepada para pengguna yang gagal membayar bill telefon selama dua minggu dikenakan penalty clause. Tetapi.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: (*Menyampuk*)

Dr. Kua Kia Soong: Bukan-bukan, saya tak beri, Tuan Pengerusi. Saya tak beri.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Mana Butiran?

Dr. Kua Kia Soong: Tak beri. Saya tak beri jalan, duduk!

Dato' Seri S. Samy Vellu: Mana Butiran?

Dr. Kua Kia Soong: Saya tak beri, duduk! Nanti ada banyak peluang. Kenapa.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: Saya ada hak untuk meminta, mana Butiran.

Dr. Kua Kia Soong: Behave yourself, for goodness sake!

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, kalau on a point of order, Yang Berhormat boleh bangun, ya.

Dr. Kua Kia Soong: Apa ini!

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, sila teruskan.

Dr. Kua Kia Soong: Kenapa untuk pengguna-pengguna biasa ada penalty clause—kalau tak bayar telefon dua minggu, kena putuskan telefonnya. Tetapi untuk BHEL, rakan rapat Menteri, selama satu tahun tak ada penalty clause, walaupun.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya minta dia tarik balik “rakan rapat”.

Dr. Kua Kia Soong: Kalau saya sebut rakan rapat, apa salahnya? Jangan ganggu saya.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, perkataan.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: Apa ertinya.....

Dr. Kua Kia Soong: Jangan ganggu saya. Tuan Pengerusi, dia berdiri ke atas.....

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, Yang Berhormat.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: *(Menyampuk)*

Dr. Kua Kia Soong: Peraturan apa? Apa nombor?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Dia minta peraturan.....

Dr. Kua Kia Soong: Standing Order nombor apa?

Dato' Seri S. Samy Vellu: berkenaan dengan BHEL kontrak, tidak ada kontrak.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, ini ucapan saya.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Dia tidak tahu, dia tidak tahu undang-undang, tidak tahu macam mana mahu bahas!

Dr. Kua Kia Soong: Menteri ada banyak masa untuk jawab.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: My goodness, you are a very confused person!

Dr. Kua Kia Soong: Kenapa sangat takut, ada banyak peluang untuk jawab.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Apa takut?

Dr. Kua Kia Soong: Jangan ganggu kalau tak takut. Ada banyak peluang. Tak ada demokrasi, ini bukan MIC; ini Dewan yang mulia, bukan MIC.

Dato' Seri S. Samy Vellu: *(Menyampuk)*

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, nanti kita.....

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, saya lanjutkan.

Yang keempat, Menteri telah gagal menjawab kenyataan-kenyataan yang dibangkit oleh laporan National Audit

Office Britain, tetapi hanya mengheboh-hebuhkan kadar bunga pinjaman British yang rendah mendakwa bahawa kita pernah.....

Dato' Seri S. Samy Vellu: Kalau beliau berani, kalau beliau seorang gentleman you jawab kepada saya.

Dr. Kua Kia Soong: You ada banyak peluang nanti.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Kalau awak jadi gentleman, sila jawab kepada saya.

Dr. Kua Kia Soong: Saya ada cuma 10 minit, you ada 1 jam.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, soalan-soalan yang telah ditimbul oleh Audit Office negara UK, adakah hubungan dengan saya?

Dr. Kua Kia Soong: Ada banyak.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Saya tidak ada hubungan.

Tuan Pengerusi: Baiklah, Yang Berhormat boleh jawab nanti.

Dr. Kua Kia Soong: Itulah sikap insolence, bukan sahaja kepada saya, tetapi kepada Dewan yang mulia—insolence.

Dato' Seri S. Samy Vellu: *(Menyampuk)*

Dr. Kua Kia Soong: Insolence. Complete insolence. Tuan Pengerusi, skandal Pergau adalah bahawa kos asal yang disebut harga oleh konsultan iaitu Snowy Mountain Engineering Corporation untuk station kuasa 600 megawatt adalah di antara £140 hingga £150 juta pada tahun 1989. Ini adalah selepas pengumuman laporan LLN pada tahun 1974 oleh konsultan yang sama, yang pada masa dahulu mengatakan kos memasang kapasiti 100 megawatt yang berupaya mengeluarkan jumlah output tahunan purata tahunan sebanyak 537 gigawatt per hour, adalah

hanya memakan kos sebanyak RM300 juta sahaja. Empangan Pergau yang dikerjakan oleh kontraktor Balfour Beatty Cementation hari ini pula dijangka akan memakan belanja sebanyak RM1,800 juta.

Tuan Pengerusi, kita mesti ingat bahawa selama 20 tahun kebelakangan ini tidak pernah berlaku sebarang perubahan geophysical di kawasan sekitar Pergau. Tetapi mengapakah kapasiti terpasang kena ditambahkan dari 100 megawatt ke 600 megawatt, walaupun jumlah keluaran tahunan masih sebanyak 520 kilowatt per hour. Ini menunjukkan yang kita tidak boleh percaya 100% apa yang dikatakan oleh konsultan asing. Untuk menyelamatkan nama baik mereka, saya harap Snowy Mountain sendiri boleh berikan satu penerangan umum atas isu ini. Saya harap Menteri akan berikan kepada Dewan yang mulia ini jawapan Snowy Mountain sendiri pada masa depan.

Apabila Balfour Beatty Cementation International muncul selepas Dr. Mahathir dipaksa memberhentikan kempen "Buy British Last" disebabkan oleh pihak berkuasa British memperolehi dokumen sensitive atas isu BMF pada bulan Februari, 1990 selepas penilaian semula, pihak pengurusan British memutuskan bahawa Pergau pada harga tertingginya £397 merupakan satu urusan yang buruk dan membebankan para pengguna Malaysia—ini ada dalam NAO, muka surat 5.

Pada bulan Disember, 1990 pengurusan British mengarahkan konsultan untuk mengkaji aspek persekitaran Pergau. Konsultan tersebut mengambil berat tentang kehausan sumber-sumber hutan, pelanggaran kawasan-kawasan surged ecology dan risiko penyebaran penyakit yang mungkin akan disebabkan oleh projek berkenaan. Pada bulan Januari, 1991 Balfour Beatty Cementation International telah dikurniakan kontrak bernilai RM1.8 bilion ataupun £417 juta. Tetapi pada harga tawaran ini, "pihak pengurusan mendapati projek ini tidak economical." Conclusion mereka mengesahkan pandangan awal iaitu

ia akan menyebabkan pengguna-pengguna Malaysia membayar lebih £100 juta atas belanja kos elektrik selama 35 tahun bila dibandingkan dengan pelaburan wang yang sama-banyakan di bidang-bidang alternatif.

Tuan Pengerusi, maka Menteri telah gagal dan sengaja mengelakkan dari menjawab isu asas yang telah dibangkitkan itu, dan cuba mengalihkan perhatian kita ke atas kebaikan soft loan, dengan izin, yang sebenarnya bukan tajuk utama. Yang lebih penting adalah bahawa kontrak Balfour Beatty Cementation International pada harga £417 juta adalah dua kali lebih tinggi dari kos yang disebutkan harga oleh konsultan, iaitu Snowy Mountain. Sebanyak £150 juta ialah lebih daripada RM600 juta.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, minta gulung.

Dr. Kua Kia Soong: Okay. Kita kini terpaksa membayar harga stesen kuasa 600 megawatt, walaupun pada tahun 1974 perlukan stesen 100 megawatt sahaja.

Akhirnya, Tuan Pengerusi, berkenaan dengan Projek Bakun, adakah Menteri cuba meyakinkan kita bahawa projek ini adalah selamat sekali?. Sudah pasti di dunia hari ini di mana ekonomi semua negara maju sedang menghadapi cabaran sukar, tentu akan wujud konsultan-konsultan asing yang cuba menakutkan kita bahawa stesen kuasa 16,000 megawatt adalah mungkin dibina, dan submarine cable, dengan izin, sepanjang 800 kilometer ataupun 560 kilometer untuk membawa voltage tinggi luar biasa ke kawasan seismic juga adalah mungkin wujud. Tetapi bolehkah Menteri memberitahu kita negara manakah di dunia ini pada hari ini berani untuk menjalankan submarine cable sepanjang ini. High voltage cable, Tuan Pengerusi, sedemikian yang paling panjang mungkin adalah yang menghubungkan Copenhagen dengan Hamburg di Laut Baltic yang panjangnya hanya 100 kilometer melalui Baltic Sea

yang tenang dan cetek. Yang lain adalah kabel yang menghubungkan Norway dan Denmark, tetapi panjangnya hanya 60 kilometer dan berada di kawasan yang non-seismic, Tuan Pengerusi. Terima kasih.

5.50 ptg.

Dr. Nawawi bin Mat Awin (Tambun): Tuan Pengerusi, saya mengucapkan terima kasih dan saya tidak ingin mengambil masa yang panjang dan saya harap suasana emosi tidak wujud selepas ini.

Tuan Pengerusi, saya merujuk kepada Butiran 020000—Kawalselia Elektrik. Saya yakin bahawa Yang Berhormat Menteri tidak lupa satu insiden yang berlaku dalam kawasan saya, hampir setahun yang lalu iaitu kebocoran elektrik yang melibatkan beratus-ratus buah rumah di Kampung Manjoi dan sekitarnya. Sebabnya berlaku kebocoran ini adalah dikatakan kerana kehilangan alat-alat tertentu di dua pencawang yang membekalkan elektrik ke kawasan itu dan kononnya kehilangan alat-alat itu adalah dicuri oleh pihak tertentu.

Akibatnya beratus-ratus keluarga, yang kebanyakannya keluarga miskin dan berpendapatan rendah telah mengalami kerosakan harta benda yang dianggarkan berjumlah setengah juta ringgit—televisyen terbakar, lampu terbakar, peti ais terbakar, malahan “orang kampung pun terbakar”, (*Ketawa*) kerana sampai sekarang, telah hampir setahun, TNB tidak membuat apa-apa langsung mengenai tuntutan mereka supaya dibayar ganti-rugi. Malahan, pada mulanya, pihak TNB langsung tidak mengakui bahawa mereka ada sebarang tanggungjawab dalam hal ini. Tetapi saya mengucapkan berbanyak terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri, kerana setelah saya merayu kepada beliau bagi pihak orang-orang kampung, beliau sendiri telah mengeluarkan kenyataan secara terbuka bahawa TNB memang bertanggungjawab untuk memberi ganti-rugi kepada orang-orang yang terlibat.

Maka, orang kampung pun disuruh untuk menghantar bil-bil untuk mereka membaik-pulih alat-alat mereka dan telah pun dihantar

kepada pihak TNB. Malangnya sampai sekarang dan pada tiap-tiap ada mesyuarat Jawatankuasa Pembangunan Daerah yang saya hadiri, saya telah memperingatkan wakil-wakil dari TNB mengenai tuntutan ini, tetapi jawapannya serupa bahawa ibu pejabat TNB belum membuat sebarang keputusan. Baru-baru ini dan terakhir ini jawapannya ialah ibu pejabat TNB sedang menuntut dari insurans.

Tuan Pengerusi, ini tidak ada kena-mengena dengan orang kampung yang mengalami kerugian ini. Mungkin ada kaitan TNB dengan insurans, tetapi orang kampung hendak minta kepada siapa mengenai ganti-rugi sebanyak setengah juta ringgit?

Tuan Pengerusi, saya tidak menyalahkan Yang Berhormat Menteri, kerana beliau telah membuat kenyataan secara terbuka bahawa seharusnya TNB membayar ganti-rugi kepada orang kampung ini. Tetapi seolah-olah TNB langsung tidak menghormati Menterinya sendiri. Apabila Menterinya sendiri berkata bahawa TNB harus membayar, tetapi TNB tidak membuat apa-apa langsung malahan senyap sunyi sampai sekarang. Saya tidak setuju dengan pihak yang memperkecilkan Menteri, tambahan pula lagi agensi itu adalah terletak di bawah Kementerian beliau sendiri. Dengan itu saya mohon dalam masa yang pendek ini untuk meminta Yang Berhormat Menteri menentukan bahawa orang-orang kampung ini, yang telah mengalami kerugian yang bukan kerana salah mereka sendiri.....

Dato' Haji Mohd. Zihin bin Haji Mohd. Hassan: (Bangun)

Tuan Pengerusi: Ada yang bangun.

Dr. Nawawi bin Mat Awin: untuk diberi ganti-rugi dengan seberapa segera. Terima kasih. (*Ketawa*)

Tuan Pengerusi: Ya, last.

5.54 ptg.

Tuan Robert Lau Hoi Chew (Sibu): Terima kasih, Tuan Pengerusi. Saya hanya ingin berucap mengenai satu atau dua perkara sahaja.

Yang pertama, saya ingin merujuk kepada P. 49; Butiran 02700, iaitu Bekalan Elektrik di Rumah-rumah Panjang.

Tuan Pengerusi, di Sarawak banyak kawasan luar bandar yang masih belum mendapat bekalan elektrik. Tetapi saya bagi pihak rakyat dari Sarawak ingin mengucap terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri kerana sekarang peruntukan kepada RES telah dinaikkan. Tetapi saya difahamkan bahawa untuk melaksanakan RES, kadang-kadang ia mempunyai satu package untuk mendaftar orang yang mahu memohon kepada SESCO, dan beberapa keluarga memerlukan bantuan dari RES. Itu ialah satu package yang perlu didaftarkan nama mereka. Tetapi di dalam masa membina bekalan electricity, kadang-kadang ada orang yang hendak membina rumah baru dan pada awalnya mereka tidak mendaftar nama mereka kepada SESCO di bawah sistem RES. Ini bermakna mereka tidak menurut peraturan RES (Rural Electricity Scheme), di mana mereka tidak boleh enjoy dia punya benefit dari RES.

Saya mahu mencadangkan di sini supaya diadakan satu fund untuk RES, tetapi jangan dihadkan masa kerana sekarang di dalam negeri Sarawak, rumah-rumah yang baru dibina di kawasan luar bandar adalah "all the time", maka adalah susah jika pada awal-awalnya mereka tidak mendaftar nama mereka dengan SESCO untuk RES dan mereka adalah di "missed" out, dengan izin. Itulah sebabnya saya ingin merayu kepada Yang Berhormat Menteri untuk mengkaji semula, apakah boleh diberi satu "fund", supaya sesiapa yang membina rumah baru di luar bandar, tanpa mengira masa, semua boleh "enjoy" faedah dari RES.

Kedua, saya ingin merujuk kepada Butiran 02500—Perbadanan Perbekalan Elektrik Sarawak; Miri Haidro. Di Dewan yang mulia ini, saya telah beberapa kali

menyebutkan mengenai orang yang tinggal di Rajang basin, di mana mereka sangat takut (worry) kerana Kerajaan Persekutuan hendak membina sebuah Empangan Haidro Elektrik Bakun yang terbesar di Ulu Rajang. Yang Berhormat telah menyebutkan perkara itu dan saya ingin menambah di sini bahawa saya ingin merayu bagi pihak semua rakyat yang tinggal di Rajang basin supaya laporan EIA dan lain-lainnya dari Paka perlu diumumkan dan diberitahu kepada semua orang, kerana, kalau tidak, saya takut nanti di dalam Pilihanraya Besar akan datang tentulah parti Pembangkang akan mengeksploitasi isu itu.

Saya berharaplah Yang Berhormat Menteri akan mengkaji semula sama ada maklumat tersebut boleh diumumkan kepada semua rakyat, khasnya kepada rakyat yang tinggal di Rajang basin. Sekian, terima kasih.

USUL

WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN YANG DIBEBASKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT DAN PENANGGUHAN

Timbalan Menteri Tenaga, Telekom dan Pos (Dato' Mohd. Tajol Rosli bin Mohd. Ghazali): Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan:

Bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 12(1) Dewan ini tidak akan ditangguhkan hari ini sehingga pukul 8.45 malam dan selepas itu Dewan ini hendaklah ditangguhkan sehingga pukul 2.30 petang hari Rabu, 15hb. Disember, 1993.

Timbalan Menteri Perusahaan Awam (Dato' Dr. Siti Zaharah binti Haji Sulaiman): Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, ada Usul yang memohon supaya Dewan ini tidak akan ditangguhkan pada hari ini sehingga pukul 8.45 malam.

Usul dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Diputuskan,

Bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 12(1) Dewan ini tidak akan ditangguhkan hari ini sehingga pukul 8.45 malam dan selepas itu Dewan ini hendaklah ditangguhkan sehingga pukul 2.30 petang hari Rabu, 15hb. Disember, 1993.

RANG UNDANG-UNDANG PERBEKALAN, 1994

DAN

ANGGARAN PEMBANGUNAN, 1994

Jawatankuasa

Majlis bersidang dalam Jawatankuasa.

(Tuan Yang di-Pertua
mempengerusikan Jawatankuasa)

Perbahasan disambung semula.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat Menteri, sila menjawab.

6.01 ptg.

Menteri Tenaga, Telekom dan Pos (Dato' Seri S. Samy Vellu): Tuan Pengerusi, beberapa Ahli Yang Berhormat telah menyentuh perkara-perkara berkaitan dengan Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos. Saya mengucapkan terimakasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat termasuk Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya. (*Ketawa*) Saya suka juga mengucapkan terima kasih oleh kerana cadangan-cadangan yang bernas dan constructive dan saya akan menjawab sejauh mana yang saya boleh perkara-perkara yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat tersebut.

Ahli Yang Berhormat dari Rompin telah membangkitkan isu berkenaan dengan apa yang berlaku di Ukay Heights baru-baru ini dan juga bagaimanakah kita akan bersiap-sedia, jurutera-jurutera dan juga ahli-ahli profesional lebih cekap dari apa yang ada sekarang dan beliau juga telah mencadangkan iaitu tiap-tiap Lembaga-lembaga yang menjaga kepentingan ahli-ahli profesional mesti menyiasat berkenaan dengan kebolehan mereka selepas mereka ditauliahkan sebagai jurutera-jurutera.

Untuk menjawab teguran Ahli Yang Berhormat, walaupun tidak ada mana-mana satu Lembaga dalam kuasa Kementerian saya, tetapi suka juga saya menjelaskan ramai di antara ahli-ahli dalam Lembaga Jurutera Malaysia menjadi jurutera di dalam Jabatan Bekalan Elektrik, Tenaga Nasional dan di Telekom. Di Tenaga Nasional, saya suka juga menjamin kepada Ahli Yang Berhormat, bahawa tiap-tiap jurutera yang bekerja di situ dan juga tiap-tiap sub-profesional atau separa-profesional telah diberi certificate oleh Jabatan Bekalan Elektrik apabila mereka menjalankan kerja-kerja mereka. Sama ada mereka dari peringkat jurutera atau dari peringkat profesional atau separa-profesional atau ada juga sesiapa yang menjaga mesin-mesin elektrik pun telah diberi kebenaran oleh Jabatan Bekalan Elektrik.

Jadi, selain dari itu, Yang Berhormat telah mencadangkan untuk mengadakan satu badan untuk menjaga kepentingan semua pekerja-pekerja dari beberapa sektor yang bekerja sebagai separa-profesional. Saya percaya perkara itu saya boleh timbulkan kepada Jemaah Menteri untuk mendapatkan kelulusan dari mereka. Walau bagaimanapun, saya tidak tahu Lembaga-lembaga yang sedia ada boleh menerima cadangan itu atau tidak, oleh kerana mereka fikir mereka berkuasa untuk menjaga kepentingan profesional tiap-tiap jurutera atau profesional yang lain.

Berkenaan dengan syarikat-syarikat tempatan dan juga pembuatan peralatan telekomunikasi dan elektrik, saya suka

menjelaskan kepada Ahli Yang Berhormat, misalnya Syarikat Sapura merupakan sebuah syarikat tempatan yang berupaya membuat serta menjual hand-phone di negara ini. Begitu juga Syarikat Malaysia Transformer Manufacturing yang berupaya membuat beberapa jenis transformers dan switch-caps untuk dijual di negara ini. Kementerian saya terus peka dalam perkara ini dan berharap rakyat tempatan dapat menyerap teknologi baru telekomunikasi dan kuasa untuk meningkatkan keupayaan dari segi pembuatan peralatan yang berkenaan.

Tuan Pengerusi, Ahli Yang Berhormat dari Bagan Serai telah menyentuh mengenai kelewatan perkhidmatan Pos Laju yang telah menjadi "Pos Lewat". Saya bersetuju dengan Ahli Yang Berhormat. Saya pun bersimpati juga. Saya sendiri pun ada juga pengalaman seperti itu. Walau bagaimanapun, saya akan minta atau mengarah Jabatan Pos di Kementerian saya untuk siasat dengan lebih rapi kerana sepatutnya surat Pos Laju dari Ipoh ke Kuala Lumpur boleh diserahkan keesokkan harinya. Dalam kes ini mungkin ada sebab-sebab tertentu yang tidak dapat diserahkan mengikut jadual. Saya bersetuju dengan Ahli Yang Berhormat, dengan adanya lebih lebuhraya sekarang, kelewatan itu tidak seharusnya berlaku. Jika maklumat lengkap tidak diberi, sukar bagi Pos Malaysia Berhad untuk melicinkan tahap perkhidmatan.

Tuan Pengerusi, mengenai teguran Ahli Yang Berhormat dari Bandar Kuching, saya suka Ahli Yang Berhormat itu. Bila-bila pun beliau membangkitkan isu-isu yang lebih baik, isu minta lebih keterangan dan juga lebih bertanggungjawab....

Dato' Haji Qamaruz Zaman bin Haji Ismail: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi: Ya, ada yang bangun, Yang Berhormat.

Dato' Haji Qamaruz Zaman bin Haji Ismail: Bagan Serai.

Tuan Pengerusi: Ya, Bagan Serai.

Dato' Haji Qamaruz Zaman bin Haji Ismail: Saya boleh beri maklumat yang tepat berkenaan dengan isu "Pos Lewat" tadi. Jadi, kalau sekiranya perlu, saya boleh beri detail berkenaan dengan perkara ini.

Tuan Pengerusi: Beri melalui surat, ya.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Kalau Yang Berhormat hantar surat kepada saya, dengan serta-merta saya akan mengambil tindakan.

Ahli Yang Berhormat dari Bandar Kuching telah membangkitkan soal ketidaktepatan data mengenai Projek Bakun. Saya suka menerangkan bahawa angka-angka awal yang saya terang atau sebut ialah bersabit dengan potensi projek di Lembah Sungai Rajang yang mana potensi kuasa yang boleh diperolehi ialah sebanyak 20,000 megawatt seperti apa disiasat oleh pakar-pakar perunding yang telah dilantik oleh Kerajaan kita.

Jadi, Projek Bakun ialah satu daripada beberapa projek. Projek pertama iaitu Bakun akan dilaksanakan mulai dari tahun 1994, Jawatankuasa di Kementerian telah ditetapkan iaitu kita akan mengadakan satu rancangan di mana kita akan menubuhkan tiga Jawatankuasa. Satu Jawatankuasa berkenaan dengan penswastan di bawah EPU dan satu di bawah Kementerian Kewangan dan satu lagi di bawah Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos.

Projek ini akan bermula dan kerja-kerja persiapan akan bermula pada tahun akan datang dan akan menjanakuasa sebanyak 2,400 megawatt yang berharga RM9 bilion atau RM9,000 juta.

Berhubung dengan peruntukan supaya laporan-laporan yang berhubung dengan projek Bakun diumumkan dan tidak disulitkan lagi. Kerajaan tidak dapat mengumumkan perkara ini kerana setengah-setengah kajian kini masih belum selesai seperti kajian impact alam sekitar pada masa-masa hadapan. Apabila semua kajian

selesai, mungkin Kerajaan akan mengumumkannya dan membuat penjelasan lebih lanjut tentang projek ini. Selain daripada Bakun, terdapat 30 kawasan-kawasan lain yang boleh dibangunkan berjumlah sebanyak 13,600 megawatt.

Tuan Pengerusi, saya suka juga menjawab berkenaan dengan.....

Dr. Kua Kia Soong: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi: Petaling Jaya bangun, Yang Berhormat, Hendak beri jalan kepada dia?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Boleh. Saya beri jalan. Sila, sila, sila! (*Ketawa*)

Dr. Kua Kia Soong: He is very excited, Tuan Pengerusi. Yang pertama, Tuan Pengerusi, saya ingatkan rakyat Malaysia yang prihatin dan juga tahu pada masa tahun 1980-an — pada masa projek-projek Bakun di “abandoned”, dengan izin, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri mengatakan bahawa pada masa itu, bukan sahaja kemelesetan ekonomi, tetapi Kerajaan telah “ban to the opinion” mengenai alam sekitar. Itulah sebab yang penting mengapa projek Bakun pada masa tahun 1980-an di “abandoned”. Saya hendak tahu bagaimana projek itu sekarang boleh diambil semula.

Yang kedua, saya ingin tahu—Menteri telah mengatakan bahawa kerja akan bermula pada tahun hadapan, tetapi sampai hari ini kalau saya tidak silap, feasibility study, EIA semua belum buat lagi. Dalam projek seperti Bukit Nanas, sampai hari ini, walaupun EIA disiapkan, saya rasa pada tahun hadapan pun kerja tidak akan bermula. Bagaimana unholy haste, dengan izin, projek Bakun akan bermula pada tahun hadapan?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Yang di-Pertua, untuk menjelaskan kepada Ahli Yang Berhormat, saya bersetuju pada masa yang lalu, Kerajaan telah membatalkan projek Bakun. Projek Bakun dan rekabentuk

di masa itu ialah untuk mengadakan satu empangan yang terbesar seperti Tiapur di Brazil. Jadi, ini tidak boleh dijalankan oleh kerana kita menghadapi banyak masalah seperti apa yang dikatakan oleh Ahli Yang Berhormat tadi. Selepas itu, kita telah membelanjakan lebih dari RM14 juta sekarang dengan mengadakan beberapa banyak projek. Jadi, melalui projek itu kita tidak menjejaskan environment.

Kerajaan telah menetapkan untuk memulakan projek. Memulakan bererti:

- (i) mengadakan Jawatankuasa berkenaan dengan Environmental Impact Assessment (EIA);
- (ii) mengadakan kajian berkenaan dengan adakah kawasan-kawasan yang telah dipilih itu sesuai seperti apa yang disyorkan oleh jurutera-jurutera perunding;
- (iii) menubuhkan sebuah syarikat melalui Kementerian Kewangan;
- (iv) mengadakan lebih kajian mengenai “under-sea cable”.

Jadi, ini semua merupakan satu kerja yang akan dimulakan daripada 1hb. Januari 1994. Selepas itu baru kita tetapkan sama ada kita mahu teruskan dengan projek atau tidak. Jadi, itulah penjelasan kepada Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya.

Satu lagi soalan daripada Ahli Yang Berhormat, iaitu..... bolehkah Yang Berhormat sebutkan sekali lagi, soalan yang kedua?

Tuan Pengerusi: Yang kedua ya.

Dr. Kua Kia Soong: Soalan yang pertama dahulu. Walaupun Yang Berhormat Menteri mengatakan bahawa Empangan Bakun tidak serupa dengan projek 1980-an, tetapi saiz janakuasa atau hydro-power ini adalah serupa, iaitu 2,400 megawatt, bukan? Maka, kalau ada perbezaan yang superficial, on the whole atau keseluruhannya projek hydro-electric power ini adalah *mutatis-mutandis* ataupun serupa.

Tuan Pengerusi: Bukan, soalan yang kedua itu tadi.

Dr. Kua Kia Soong: Nanti.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, susah menyelesaikan soalan Ahli Yang Berhormat oleh kerana beliau sebagai "burung kakak tua". (*Ketawa*) Tiap-tiap kali dia bangkit, perkara itu sahaja. Sekarang ini pun saya tak mahu gaduh dengan dia. Saya tahu dia orang yang baik.

Untuk penjelasan Ahli Yang Berhormat, semasa itu kita rujuk kepada laporan dahulu dan laporan yang diberi kepada syarikat perunding sekarang. Beberapa syarikat perunding bergabung untuk menghantarkan laporan itu. Kerajaan percaya, masa ini lebih sesuai untuk melaksanakan projek itu.

Yang kedua, pada satu masa yang lalu, apabila kita mengadakan projek Bakun yang terbesar, Kerajaan mencadangkan untuk menjana sekurang-kurangnya 10,000 megawatt pada masa itu yang ditetapkan pada masa itu berharga RM7 bilion, iaitu RM3 bilion untuk projek pertama. Jumlah projek itu bernilai sebanyak RM7 bilion. Sekarang saya percaya projek ini berharga lebih dari US\$16 bilion atau US\$17 bilion. Itu menjadi lebih kurang RM30 bilion atau RM35 bilion.

Jadi, berkenaan dengan alam sekitar. Saya sendiri suka juga mengadakan satu kajian yang mendalam dan lebih cepak sebelum kita menjalankan projek itu oleh kerana jikalau kita laksanakan projek itu tanpa apa-apa butir, akhir nanti saya sendiri kena menjawab berkenaan dengan tuduhan-tuduhan itu di dalam Dewan ini. Oleh kerana itu, kita ada juga satu jawatankuasa yang terbesar berkenaan dengan alam sekitar. Ini akan dijaga oleh Kementerian Sains, Teknologi dan Alam Sekitar sendiri. Jadi, saya percaya penjelasan itu sudah cukup kepada Ahli Yang Berhormat. Saya akan jawab untuk soalan-soalan yang lain tetapi belum sampai masa lagi.

Tuan Pengerusi, mengenai cadangan Yang Berhormat dari Sibul untuk mengadakan satu fund RES, dimaklumkan bahawa peruntukan ini adalah di bawah Kementerian Pembangunan Luar Bandar. Kepada penduduk Yang Berhormat yang tidak disenaraikan dalam skim RES semasa ini, mereka akan diletakkan di bawah senarai skim lanjutan supaya dapat juga kemudahan bekalan elektrik melalui projek RES.

Tuan Pengerusi, saya suka merujuk kepada perkara-perkara yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Tambun. Saya bersimpati bukan sahaja dengan penduduk-penduduk dan pengguna-pengguna, tetapi juga dengan Ahli Yang Berhormat sendiri. Saya sendiri menyual kepada TNB, mengapakah perkara ini belum dapat diselesaikan lagi? TNB telah jelaskan iaitu mereka merujuk perkara ini kepada syarikat insuran dan selepas sahaja syarikat insuran membuat keputusan, mereka akan bayar. Tetapi saya telah mengarahkan TNB seminggu yang lalu, iaitu TNB bertanggungjawab untuk membayar jikalau dapat apa-apa ganti rugikah atau bayaran daripada syarikat insuran, itu boleh jadi punca kepada TNB. Jadi tungguilah sehingga satu atau dua minggu lagi. Jikalau tidak, saya minta Jabatan Bekalan Elektrik untuk mengambil tindakan ke atas TNB. Walaupun jabatan Bekalan Elektrik satu jabatan yang paling kecil tetapi mereka mempunyai kuasa untuk mengambil tindakan ke atas TNB. TNB satu syarikat yang terbesar bernilai iaitu lebih dari RM13 bilion. Tetapi JBE ialah satu jabatan dengan 122 orang kakitangan tetapi mempunyai banyak kuasa. Saya minta Ahli Yang Berhormat bersabar sedikit, kita akan mengambil tindakan.

Tuan Pengerusi, Ahli Yang Berhormat dari Jerai telah membangkitkan dua isu iaitu terdapat telefon awam berlainan jenis. Kenapa lain kad yang digunakan? Kenapa jual set telefon tetapi tidak ada talian?

Tuan Pengerusi, set telefon ini dijual di kebanyakan kedai sekarang, sesiapa yang suka boleh membeli set itu, beliau mesti

mendapat tahu sama ada ada talian atau tidak. Banyak yang beli telefon, simpan di rumah sebagai suatu alat untuk “style” sahaja. Ada taliankah tidak, dia tidak peduli. Jikalau ada memohon untuk talian dan tidak dapat talian, saya percaya kita boleh menyiasat dan mengambil tindakan di atas itu.

Tuan Haji Badruddin bin Amiruldin:
(Bangun)

Tuan Pengerusi: Ya. Jerai bangun Yang Berhormat.

Tuan Haji Badruddin bin Amiruldin: Terima kasih, Tuan Pengerusi. Saya pergi ke kedai telefon Tuan Pengerusi, kemudian saya kata, “Saya hendak beli telefon”. Kalau tidak ada talian macam mana dia boleh beri nombor kepada saya. Jadi maknanya kalau saya hendak beli telefon, saya kena pergi “check” balik ada “line” kah atau tidak ada “line”. Jadi dia jadi peliklah sedikit. Jadi macam kita hendak jual barang, macam saya kata tadilah, kita jual kereta kita tidak beri tayar kepada dia. Tidak bolehlah. Jadi begitu juga “line” telefon ini. Bermaknanya bila saya bayar duit beli telefon, bermaknanya saya dengan penuh harapan telefon itu boleh digunakan dan sewaan nya sebulan RM60. Tidak pakai RM60. Bubuh dalam poket RM60, Tuan Pengerusi. Kalau di kampung RM60, anak tiga, dia belanja makan sebulan. Saya bubuh dalam poket RM60 sebulan—tidak patutlah. Jadi, bukan salah saya. Salah mana-mana pihaklah baik yang jual telefonkah atau siapakah. Jadi, kita tidak boleh salahkan pembeli. Ini Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna kena “check” ini, sebab mereka jual dengan tidak ada “line”. Jadi, berhubunglah Telekom dengan Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, sebab saya sudah beli dan saya tidak boleh pakai telefon ini. Bateri saya caj setiap hari.

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya akan menyiasat perkara itu. Berkenaan dengan telefon awam yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat, pada masa ini terdapat dua

syarikat yang mengendalikan telefon awam. Satu di kawasan bandar dan satu lagi di kawasan luar bandar. Kad yang digunakan adalah berlainan dan kedua-dua peralatan telefon adalah berlainan jenis. Kementerian sedang mengkaji perkara ini dan mengarah kepada kedua-dua syarikat supaya menggunakan peralatan yang sama yang dikeluarkan oleh syarikat tempatan. Jadi, dengan itu saya percaya mana-mana satu kad pun boleh digunakan di dalam satu telefon yang sedia ada.

Tuan Pengerusi, saya suka juga menjawab sedikit kepada beberapa perkara yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya. Semuanya saya telah jawab pada 16hb. November, 1993 iaitu berkenaan dengan kontrak telah diberi kepada BHEL. Sejumlah 12 turbin akan diperbaiki dan BHEL telah memperbaiki 6 daripada 12 buah turbin itu, 6 lagi ditangguhkan oleh kerana TNB telah mengarah jangan buat apa-apa kerja ke atas mesin itu oleh kerana kita mempunyai masalah sekarang. Jikalau kita memberhentikan mesin-mesin itu, saya percaya kita hilang lebih kurang 200 atau 300 megawatt daripada mesin-mesin itu. Kita memanjangkan kontrak, mereka akan menjalankan kontrak itu tidak lama lagi apabila TNB memutuskan untuk memberi tapak kerja kepada mereka.

Selain daripada itu, Ahli Yang Berhormat telah membangkitkan berkenaan dengan isu-isu iaitu apa yang dibangkitkan oleh Jawatankuasa Kira-kira di Great Britain. Saya telah jawab kepada Ahli Yang Berhormat.....

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, mengenai turbin yang dibaikpulih oleh BHEL, Yang Berhormat Menteri kata, “Kontrak mereka bukan diterminated pada Oktober, 1993”. Okay! Mengenai gas turbin ABB baru itu, adakah Yang Berhormat Menteri juga menafikan bahawa turbin itu ada masalah dan ada satu laporan rahsia dalam tangan Tan Sri Ani Arope ataupun Yang Berhormat Menteri tidak tahu. Kalau tidak tahu, kata tidak tahu.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, tidak ada rahsia di TNB. Semua "kaki-kaki" Ahli Yang Berhormat ambil semua rahsia! Kita mana ada rahsia lagi. (*Ketawa*) Mana ada rahsia? Saya telah bangkitkan isu ini kepada TNB. Kalau kita tulis "A-B-C", hari esoknya Ahli Yang Berhormat tahu. Jadi, TNB tidak ada rahsia. Saya sendiri pun tidak tahu, mana ada rahsia. Rahsia tidak boleh ditetapkan di TNB. Kita melantik juruperunding. Juruperunding menulis laporan, laporan itu belum sampai ke tangan TNB, "agen-agen" dia sudah dapat laporan. Macam mana Tuan Pengerusi, kita boleh menjalankan kuasa kita?

Jadi, kontrak-kontrak seperti apa yang dikatakan oleh Ahli Yang Berhormat, satu berkenaan dengan pemberian kontrak; kedua, berkenaan dengan mesin-mesin yang kita pasang melalui ABB sejumlah 8 mesin telah dipasang. Daripada 8 buah mesin itu, syarat-syarat yang dikenakan oleh syarikat MAI-ABB pada masa itu, tiap-tiap mesin boleh dijalankan untuk 2,000 jam sahaja, sebelum mesin itu diselenggarakan. Tetapi TNB menjalankan mesin itu 3,200 jam. Ini kerana kita tidak mempunyai mesin-mesin yang lain untuk mendapat bekalan elektrik. Jadilah oleh kerana itu, mesin rosak. Bukan dua mesin, empat mesin rosak dan mengambil masa lebih kurang 6 bulan untuk memperbaiki mesin itu. Jadi, sekarang seperti apa yang dituduhkan oleh Ahli Yang Berhormat, mesin itu bukan diberhentikan. Mereka terus menjalankan mesin itu lebih dari 3 atau 4 tahun, sekarang sudah selesai, tidak ada masalah lagi.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, apa yang dikatakan oleh "Alice in Wonderland", "curious, Sir dan curious, Sir". Itulah sebabnya pada jawapan yang diberi oleh Yang Berhormat Menteri pada awal tadi, bila saya tidak hadir, Yang Berhormat Menteri ada kata, "Lapan buah gas turbine itu, semua terpakai dengan licin dan baik, berapa megawatt dia beri berapa megawatt". Tetapi hari ini kita dengar Yang Berhormat Menteri kata ada beberapa buah pula yang rosak. Bolehkah jelaskan?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, selepas kita memasang mesin itu, dalam tempoh 1 1/2 tahun kita menghadapi masalah—bukan sekarang. Sekarang mesin itu lebih licin. Jawapan saya adalah berkenaan dengan apa yang berlaku sekarang. Tetapi tuduhan Ahli Yang Berhormat pada masa itu mengatakan, mesin itu tidak sesuai untuk digunakan sekarang. Oleh kerana itu, saya memberikan jawapan mesin ini dijalankan dengan lebih licin—itu jawapan daripada saya.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, saya harap Dewan yang mulia ini boleh bandingkan "logik Menteri" dan "logik saya". Logik saya pada.....

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat janganlah minta yang lain-lain kalau boleh.

Dr. Kua Kia Soong: Bukan.....

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat boleh minta penjelasan.

Dr. Kua Kia Soong: Minta penjelasan.

Tuan Pengerusi: Minta penjelasan, ya.

Dr. Kua Kia Soong: Ini saya hendak minta penjelasan, Tuan Pengerusi. Saya kata turbine-turbine itu ada masalah, oleh sebab itu ada "black-out" ada "brown-out", tetapi pada jawapan yang lalu Yang Berhormat Menteri kata—tidak ada, turbine-turbine semuanya berjalan dengan licin. Tetapi jawapan Menteri tidak boleh ber"cult" dengan realiti, kenapa ada "brown-out" dan "blackout"? Dan sekarang Menteri kata ada masalah?

(Timbalan Yang di-Pertua
mempengerusikan Jawatankuasa)

Dato' Seri S. Samy Vellu: Saya sudah jawab tadi. Pada hari yang mana Yang Berhormat dari Petaling Jaya bangun dan berucap, mesin itu berjalan dengan licin—tahukah? Tetapi apa yang saya rujuk ialah masalah yang dihadapi oleh mesin itu beberapa tahun dahulu, sekarang kita tidak

mempunyai apa-apa masalah. “Brown-out” dan “black-out” sudah dijawab di dalam Dewan ini beberapa hari yang lalu—tidak ada apa-apa untuk ditambah lagi.

Tuan Pengerusi, saya sudah jawab semua perkara-perkara yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat. Sekali lagi saya ucapkan terima kasih kepada mereka dan terima kasih juga kepada Ahli Yang Berhormat dari.....

Dato’ Haji Qamaruz Zaman bin Haji Ismail: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat Menteri, Yang Berhormat dari Bagan Serai bangun.

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Ya, sila.

Dato’ Haji Qamaruz Zaman bin Haji Ismail: Ada satu perkara Yang Berhormat tidak “response” atau tidak jawab, iaitu saya bangkitkan berkenaan dengan telefon-telefon awam di kawasan luar bandar yang rosak diambil dan dibawa balik oleh pihak Telekom dan disimpan begitu lama, tidak dibaiki dengan cepat, padahal di luar bandarlah tempatnya yang perlu telefon ini aktif dan segera dibaiki. Jadi, saya memberi cadangan tadi, oleh kerana kerosakan ini mungkin juga daripada “vandalism” dan sebagainya. Jadi, apabila ada satu pemasangan telefon baru. Kita buatlah satu majlis penyerahan telefon itu, beri minum tehkah, panggil Ketua Kampung dan sebagainya—serahkan telefon itu kepada penjagaan mereka. Dengan cara ini, kita rasa keselamatan telefon awam di kawasan luar bandar lebih terkawal. Itu belum lagi ada “response” dari pihak Yang Berhormat Menteri. Terima kasih.

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya menerima nasihat dari Ahli Yang Berhormat berkenaan dengan memperbaiki telefon-telefon yang telah rosak iaitu telefon awam.

Tuan Pengerusi, saya suka juga menjelaskan sedikit, kalau pada hari Isnin kita memasang satu telefon baru, hari Sabtu dia punya receiver sudah hilang, hari Isnin satu lagi dawai sudah hilang, sedikit masa lagi telefon hilang, dalam tempoh dua minggu pondok pun hilang. (*Ketawa*) Jadi, ini satu perkara yang biasa berlaku.

Saya tidak tahu macam mana kita akan memberi satu ajaran, satu kebudayaan baru untuk menggunakan telefon awam. Walau bagaimanapun, saya mengucapkan terima kasih kepada Ahli Yang Berhormat yang telah membangkitkan isu ini. Esok saya akan meminta Telekom Malaysia untuk mendapat tahu berapakah telefon-telefon awam yang telah dirosakkan di kawasan Bagan Serai, tindakan pertama yang akan diambil pada besok pagi.

Dato’ Haji Qamaruz Zaman bin Haji Ismail: Berapa lama boleh diperbaiki apabila sudah rosak?

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Tidak, saya minta berapakah jumlah telefon yang mereka ambil, berapa lama mereka memperbaiki telefon. Jikalau mereka tidak cekap, saya minta mereka ditukarkan ke tempat lain.

Wan Hanafiah bin Wan Mat Saman: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Kota Setar bangun Yang Berhormat.

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Ya, boleh.

Wan Hanafiah bin Wan Mat Saman: Tuan Pengerusi, saya harap Yang Berhormat Menteri jangan buat di Bagan Serai sahaja, kawasan-kawasan lain, kawasan saya pun macam itu juga. Bila rosak, Telekom ini macam denda orang kampung, kalau sudah ditarik keluar—tidak bagi dah! Perkara ini berlaku, semua di kawasan Kota Setar pun macam itu juga.

Dan lagi satu bila ada satu tempat yang minta telefon dia pergi ukur tempat itu sebanyak 9 kali, tetapi telefon tidak dipasang lagi, sampai orang kampung hendak tunggu dengan parang, kalau hendak pergi ukur lagi masuk yang ke-10, mereka hendak bagi dengan parang. Perkara ini berlaku, selepas itu apabila Wakil Rakyat pergi jumpa di Bahagian Telekom, dia mengatakan tidak ada kabel, sebab swasta sekarang dia tengok ada untung baru dia buat. Jadi, saya minta Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos ini supaya perkara-perkara macam ini, kalau di luar bandar itu jangan cari untung sangat, ambil untung di sebelah bandar sudahlah, sebab di luar bandar mustahak, dan kadang-kadang bila dia buat, bila rosak sedikit hendaklah diperbaiki. Sebab itulah cadangan Yang Berhormat dari Bagan Serai, bila buat, serah kepada Wakil Rakyatkah, Penghulukah atau JKK, buat satu perjumpaan, panggil semua orang di kawasan itu beritahu kata "telefon ini minta tolong jaga bersama". Ini tidak, Telekom buat dengan tidak diberitahu kepada sesiapa, apabila kita minta dia pergi buat dengan tidak diberitahu kepada Wakil Rakyat atau Penghulu ataupun JKK. Jadi, cadangan Yang Berhormat dari Bagan Serai itu saya sokong.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, selepas pengalaman yang kita terima daripada pemasangan telefon-telefon awam, banyak di antara telefon-telefon itu telah dipasang di hadapan rumah Penghulu, nasib telefon pun serupa juga, tidak boleh dipinda nasib. Walau bagaimanapun, saya ambil perhatian dan tindakan mengenai aduan-aduan daripada Yang Berhormat.

Dr. Tan Seng Giaw: (*Bangun*)

Dr. Kua Kia Soong: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat Petaling Jaya bangun.

Dato' Seri S. Samy Vellu: Kepong bangun dahulu.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Serentak juga.

Dr. Tan Seng Giaw: Tuan Pengerusi, saya hendak minta penjelasan sebelum Yang Berhormat undur diri.

Padatahun yang lepas, apabila saya tanya mengenai capacity bekalan elektrik sekarang, Yang Berhormat menjawab bahawa di waktu itu ada 5,689 megawatt dan maksimum yang digunakan ialah 4,758 megawatt dan reserve 16%. Dan selepas bulan September tahun lepas, apakah capacity sekarang dan maksimum penggunaannya serta rizab yang didapati sekarang, untuk mengelakkan "black September" lagi?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, seperti apa yang dalam jawapan saya pada 16hb. November, iaitu capacity 5,689 megawatt. Selepas 1hb. Januari, 1993 setakat ini kita telah memasang lebih dari 700 megawatt — pemasangan baru. Jadi, saya percaya pertengahan tahun 1994, TNB akan mendapat bekalan daripada dua mesin lagi, 200 megawatt.

Dr. Kua Kia Soong: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Ya, Petaling Jaya.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, sebelum Yang Berhormat Menteri mengundur diri, saya ada dua soalan yang belum lagi dijawab oleh Yang Berhormat Menteri.

Yang pertama, satu skandal besar dalam isu *Far Eastern Economic Review* yang terkini ada juga terbit mengenai skandal ini dan dalam isu ini ada mengatakan bahawa Kerajaan dan Menteri belum lagi menjawab tuduhan dalam laporan British National Audit Office itu. Bolehkah Yang Berhormat Menteri memberi jawapan?

Dato' Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya hairan apa yang ertinya "skandal" sekarang? Pergi minum kopi, bayar 1/2 sen kurang pun 'skandal, pergi duduk dalam tempat rehat, tidak balik dalam tempoh 20 minit pun jadi "skandal"

sekarang. “Skandal” yang dikatakan oleh Pejabat Audit Negara Britain itu tidak ada kaitan dengan kita, oleh kerana saya telah jawab pada 16hb. Sepertimana Ahli Yang Berhormat kata tadi, kos projek Pergau itu RM1,850 juta, ya?

Dr. Kua Kia Soong: Penjelasan daripada.....

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Tidak ada, Yang Berhormat kata tadi—bukan saya kata.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, penjelasan.

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Tidak, Yang Berhormat kata tadi, bukan saya kata.

Dr. Kua Kia Soong: Kalau ada kekeliruan, itu bukan hal orang lain tetapi hal Menteri. Dari mula-mulanya Menteri kata RM1.3 bilion dan beberapa bulan selepas itu Menteri kata RM1.8 bilion dan sekarang barangkali ada kurang sedikit. Tetapi sampai sekarang selepas saya berucap tadi, Menteri betul-betul tidak faham apakah skandal itu. Bukan skandal mengenai “rate of interest”, bukan mengenai “soft loan” yang diberi. Skandal itu adalah, pertama, Dairy LLN pada tahun 1974 kata negara ini perlukan janakuasa 100 megawatt sahaja. Pada masa itu konsultannya ialah Snowy Mountain, dan sampai sekarang pun konsultan yang sama juga iaitu Snowy Mountain. Okey? Tetapi dalam Rancangan Malaysia Keenam, tiba-tiba bukan 100 megawatt lagi tetapi 600 megawatt yang boleh melakukan “average annual output yang sama”—537 megawatt dan dalam Rancangan Malaysia Keenam 520 gigawatt per hour. Ini satu skandal.

Kedua, dalam tahun 70an, konsultan yang sama kata kosnya £150 milion. Tetapi akhirnya, selepas kos yang di “quoted” oleh kontraktor, bukan oleh konsultan, bagaimana kontraktor boleh tingkatan harga itu, sampai sekarang £400 milion. Satu jam, begitu besar. Itulah skandalnya. Tidakkah Kerajaan Malaysia mendapat “soft loan” yang begitu elok? Saya harap Menteri boleh jawab itu.

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, tahun 1974, ikan kembung di market 60 sen satu kati. Hari ini RM2.70. Ini pun satu skandal yang besar. Mengapa harga ini naik? Saya percaya Ahli Yang Berhormat mengerti apakah harga inflasi yang telah berlaku, and what is the consumers’ price index yang telah naik.

Tuan Pengerusi, seperti apa yang dikatakan oleh Ahli Yang Berhormat tadi, pada masa itu, Snowy Mountain telah mencadangkan 100 megawatts iaitu £150 juta. Tetapi pada akhirnya, dalam tahun 1988 kita bercadang untuk mengadakan 600 megawatts oleh kerana selepas lebih kurang 10-11 tahun keupayaan mesti naik dan permintaan pun sudah bertambah beberapa kali ganda. Oleh kerana itu “picking power” mesti ditambah daripada 100 megawatts ke 600 megawatt. Snowy Mountain bukan lari daripada tanah air ini. Hari ini pun Snowy Mountain juga yang menjadi pakar perunding yang menjaga kepentingan projek itu.

Dr. Kua Kia Soong: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, dia minta penjelasan lagi.

Dato’ Seri S. Samy Vellu: Yang Berhormat bangun berapa kali pun saya boleh beri tetapi awak takut beri saya peluang.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi, ada kesilapan sedikit dalam pemahaman Menteri. Saya ada 10 minit sahaja, Menteri ada 1 jam atau 2 jam tetapi Ahli-ahli Parlimen ada 10 minit sahaja. Jadi, itulah perbezaannya.

Tuan Pengerusi, nampaknya Arithmetic, Menteri tidak berapa peka. Barangkali oleh sebab sekolah rendahnya pun mesti diselamatkan oleh DAP pada masa itu di Batu 3. Apa yang saya kata bukan kos harga yang di “quoted” oleh Snowy Mountain, bukan 70an punya kos tetapi 1989—£150 juta. Kos yang di “quoted” oleh kontraktor, bukan konsultan, ini satu perbezaan yang penting. Pada tahun 1991 adalah £400 lebih—itu skandalnya. Kenapa ada satu perbezaan yang begitu besar.

Kedua, Menteri cuba kelirukan Dewan. Apa yang saya kata, mengikut laporan LLN pada tahun 70an, 100 megawatts boleh bekalkan "average annual output" 537 gigawatt per hour tetapi sampai Rancangan Malaysia Keenam walaupun "installed capacity" sudah meningkat sampai 600 megawatt tetapi "average annual output" sama—520 gigawatt sahaja. Sama. Average annual output sama, tetapi installed capacity berbeza. Bolehkah Menteri jawab?

Dato' S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya ingat Ahli Yang Berhormat dari Petaling Jaya lebih keliru. Apa yang dia bangkitkan dalam Dewan ini ada dalam nota. Saya telah jawab beberapa kali tetapi beliau tidak menerima oleh kerana beliau fikir beliau seorang sahaja yang betul, orang lain semuanya salah. Dia tanya saya dari sekolah mana saya lulus. Betulkah? Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan? Yang Berhormat tidak tahu?

Saya bukan sahaja daripada Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan, tetapi juga a qualified Chartered Architect. Do you know that? Saya ingat Yang Berhormat tidak tahu. Daripada mula saya kaji juga, saya bukannya belajar, masuk universiti dan keluar sahaja terus jadi Ahli Parlimen. Saya kerja dari bawah sampai ke atas. Saya minta kepada Ahli Yang Berhormat, kalau ada banyak pertanyaan, hantarkan surat dan saya boleh jelaskan kepada beliau.

Dengan kata-kata ini, Tuan Pengerusi, saya.....

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi,.....

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, dia bangun lagi.

Dato' S. Samy Vellu: Saya sudah beri peluang kepada beliau. Okaylah, saya sudah jawab.

Dr. Kua Kia Soong: Mana ada jawab!

Dato' S. Samy Vellu: Apa mahu jawab lagi. Saya sudah jawab beberapa kali.

Dr. Kua Kia Soong: Mana ada jawab. Tuan Pengerusi, ...

Dato' S. Samy Vellu: Ahli Yang Berhormat, janganlah bagi saya marah.

Dr. Kua Kia Soong: Menteri mana ada jawab?

Dato' S. Samy Vellu: Saya sudah jawab beberapa kali.

Dr. Kua Kia Soong: Tanya Tuan Pengerusi, adakah Menteri sudah menjawab soalan saya.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, sebelum Yang Berhormat Menteri duduk memberi jalan, janganlah Yang Berhormat mencelah. Sabar, Yang Berhormat.

Dr. Kua Kia Soong: Saya hendak tanya Tuan Pengerusi, adakah Menteri jawab soalan saya?

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, takkan Yang Berhormat tidak tahu sama ada soalan yang dibangkitkan itu akan dijawab atau pun tidak, itu terpulang kepada Menteri yang berkenaan.

Dr. Kua Kia Soong: Saya hendak tanya dia satu sahaja. Adakah dia telah jawab soalan saya?

Dato' S. Samy Vellu: Tuan Pengerusi, saya sudah jawab kepada Ahli Yang Berhormat. Dia bangkitkan isu tahun 70an. Tahun 70an apa permintaan, tahun 1975 apa permintaan, 1980 berapa, 1985 berapa dan 1990 berapa? Dia tidak tahu sebab dia bukan Engineer Elektrik. Dia seorang pakar di universiti tetapi teknologi dia bukan pandai. Kalau dia jadi Electrical Engineer, saya berani lawan sama dia.

Dr. Kua Kia Soong: Tuan Pengerusi,...

Dato' S. Samy Vellu: Saya sudah jelaskan ini. Semua informasi telah diberi kepada Ahli Yang Berhormat itu adalah palsu, bukan information yang betul. Yang Berhormat tahukah?

Tuan Pengerusi, hari ini Ahli Yang Berhormat bangkitkan berkenaan seorang dalam MINCO. Dia tidak suka MINCO. Dia kata Scapman punya anak kahwin sama.....

Dr. Kua Kia Soong: Itu bukan soalan saya.

Dato' S. Samy Vellu: Eh! awak bangkit, jangan lari! Oh! bila tidak betul mahu lari. (*Ketawa*) Tidak baguslah, Yang Berhormat, tidak betul.

Dr. Kua Kia Soong: (*Menyampuk*)

Dato' S. Samy Vellu: Itu tiada isu. Saya kata sekarang, (*Disampuk*) saya sudah jawab kepada Ahli Yang Berhormat. Saya sudah beri lebih peluang kepada Ahli Yang Berhormat, jadi saya tidak payah buang banyak masa oleh kerana harga tawaran akan berpinda, bertukar atau bertambah mengikut masa. Oleh kerana itu, saya percaya Ahli Yang Berhormat mengertilah.

Tuan Pengerusi, saya sekali lagi mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah membangkitkan beberapa isu.....

Dr. Kua Kia Soong: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Yang Berhormat, dia bangun.

Dato' S. Samy Vellu: Sudah! Saya sudah jawab, saya akan undur sekarang.

Dengan ini saya mengucapkan terima kasih. (*Tepuk*)

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Ahli-ahli Yang Berhormat, masalahnya ialah bahawa wang sejumlah RM22,185,600 untuk Maksud B. 49 di bawah Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos jadi sebahagian daripada Jadual hendaklah disetujui.

Masalah dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Wang sebanyak RM22,185,600 untuk Maksud B. 49 diperintahkan jadi sebahagian daripada Jadual.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Masalahnya ialah bahawa perbelanjaan sebanyak RM67,683,330 untuk Maksud P. 49 yang disebutkan dalam Anggaran Pembangunan bagi tahun 1994 hendaklah diluluskan.

Masalah dikemuka bagi diputuskan dan disetujui.

Wang sebanyak RM67,683,330 untuk Maksud P. 49 diluluskan jadi sebahagian daripada Anggaran Pembangunan, 1994.

Maksud B. 50 (Jadual)—

Maksud P. 50 (Anggaran Pembangunan, 1994)—

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat): Kepala Bekalan B. 50 dan Kepala Pembangunan P. 50 di bawah Kementerian Perusahaan Awam terbuka untuk dibahas sekarang. Kepong.

6.51 ptg.

Dr. Tan Seng Giaw (Kepong): Tuan Pengerusi, nampaknya tidak ada orang yang berminat di dalam.....

Seorang Ahli: (*Menyampuk*)

Dr. Tan Seng Giaw: Oh! Ada lagi daripada Ipoh hendak berucap, tetapi yang lain tidak berminat di dalam Kementerian yang meminta lebih daripada RM453 juta.

Tuan Pengerusi, mengenai Butiran 020000—Pelesenan terutamanya Butiran 020100.

Tuan Pengerusi, kita dapati bahawa di dalam beberapa tahun kebelakangan ini masalah mini bus terutamanya di Kuala Lumpur dan Petaling Jaya adalah sangat ketara kerana faktor-faktor yang tertentu termasuk kawalselia yang tidak begitu ketat ke atas kualiti pemandu-pemandu dan penyelenggaraan bas-bas mini.

Dan ada satu cadangan untuk mencantumkan semua syarikat bas mini. Dan pihak Menteri pun sudah bersetuju bahawa cadangan ini adalah baik dan boleh dilaksanakan.

Tetapi saya hendak mengetahui setakat ini apakah idea ini dapat direalisasikan untuk memperbaiki sistem bas mini yang terdapat di negara ini? Saya percaya kalau kita boleh mencantumkan sistem bas mini ini mungkin kita boleh mengadakan kawalan yang lebih ketat lagi terhadap penyelenggaraan bas mini dan juga kualiti pemandu-pemandu di dalam keadaan kesesakan lalu lintas di Kuala Lumpur dan Petaling Jaya sekarang.

Tuan Pengerusi, saya bangkitkan hal ini kerana saya sendiri menjadi mangsa kepada bas-bas mini ini di mana mereka tidak berdisiplin setakat sampai sekarang. Kita menggunakan kereta biasa yang kecil, tetapi bas mini lebih besar—dia tidak kiralah sama ada dia betul ataupun kita betul, dia mesti tampil ke hadapan seperti lembu—dia tidak kira. Dia berhenti begitu sahaja, sepertimana yang dibuatkan oleh teksi juga—berhenti begitu sahaja, dia lalu dengan tidak mengikut peraturan. Dan sebagai pemandu kereta yang kecil, kita tidak boleh lawan dengannya. Dan dengan percantuman dan peraturan yang lebih ketat dalam sistem kawalan yang lebih baik, yang dikemaskinikan, mungkin keadaan yang tidak baik ini dapat dielakkan pada masa yang akan datang.

Tuan Pengerusi, mengenai di bawah tajuk yang sama, kod yang sama, saya hendak menyentuh mengenai baru-baru ini HICOM telah memperkenalkan dua buah bas baru daripada German—bas besar yang senyap, nampaknya cantik, bas besar—bas moden. Adakah bas ini akan digunakan di negara ini dengan sepenuhnya ataupun ini satu langkah dalam tempoh percubaan sahaja dan pada satu masa kelak mungkin semua syarikat bas akan menggunakan bas yang senyap dan juga tidak mengeluarkan asap yang hitam.

Dan di sini saya hendak membangkitkan satu masalah lagi iaitu mengenai sistem pengangkutan bas terutamanya di Lembah Kelang. Adakah kemajuan yang dibuat untuk mencantumkan ataupun mengemaskinikan sistem pemilikan, sistem pengawalan dan sistem pemeriksaan ke atas bas-bas, ini termasuk bas mini supaya sebelum kita dapat bas-bas yang canggih, yang baik, yang moden—kita dapat mengelakkan pencemaran daripada ekzos dan bunyi bising daripada bas-bas yang tidak diselenggarakan dengan baik?

Kita tidak payah pergi jauh, pergi ke pusat bandar kita tengok. Setakat ini bagaimanakah Kementerian dapat mengawal bas-bas daripada Sri Jaya misalnya, kerana syarikat itu adalah syarikat pengangkutan yang besar? Mereka mempunyai hubungan yang baik dengan jabatan-jabatan termasuk RIMV dan satu kemungkinan pemeriksaan ke atas bas-bas ini tidak dibuat dengan baik sehingga ekzosnya dan enjinnya tidak diperiksa dengan baik dan bunyi bising dan pencemaran masih berlaku.

Bolehkah Yang Berhormat Timbalan Menteri memberi jawapan yang tepat mengenai masalah seperti ini, termasuklah bagaimana usaha yang telah dibuat untuk memastikan perkhidmatan pengangkutan awam di Kuala Lumpur dan Petaling Jaya dan juga di seluruh negara dapat dipertingkatkan untuk menyahut zaman moden ini?

Tuan Pengerusi, mengenai model teksi yang standard, yang telah pun kedengaran pada akhir-akhir ini dan apakah dasar pihak Kementerian mengenai model teksi yang bakal dipertimbangkan untuk menyelaraskan semua perkhidmatan teksi di ibu kota dan juga di seluruh negara?

Kita nampak teksi pelbagai warna warni di ibu kota sekarang. Dan ini bermakna syarikat yang banyak, jenis kereta pun selain daripada Proton Saga ada juga jenis yang lain. Adakah dasar Kementerian untuk menyeragamkan semua model teksi ini yang

digunakan di negara ini? Dan kalau ada saya berharap Yang Berhormat Timbalan Menteri dapat menjawab supaya kita sama-sama dapat menyaksikan bukan sahaja perkhidmatan teksi yang lebih baik bahkan model dan standard teksi yang lebih sempurna.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, sila gulung.

Dr. Tan Seng Giaw: Nak gulung sekarang. Akhirnya, mengenai permit lori. Sekarang ada dua kategori lori sahaja di negara ini. Bolehkah Yang Berhormat menerangkan setakat ini permit ataupun lesen telah pun dikeluarkan setakat ini untuk lori kategori A, dan juga untuk kategori C, kalau tak silap saya—sudah ada dua kategori sekarang. Adakah pihak Kementerianya hendak membekukan pengeluaran teksi, dan adakah cara-cara untuk mendapatkan teksi, permohonan dan pengurusan ini telah pun dikemaskinikan supaya tidak berlakunya penyelewengan? Sekian.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Padang Terap

7.01 mlm.

Dato' Dr. Affifudin bin Haji Omar (Padang Terap): Tuan Pengerusi, saya merujuk kepada mukasurat 312, Butiran 050000—Majlis Amanah Rakyat (MARA). Saya hendak bertanya Yang Berhormat Timbalan Menteri mengenai dengan projek-projek yang MARA jalankan. Di dalam pemeriksaan PAC tahun sudah, kita dapati bahawa MARA telah mengumpul banyak wang yang disimpan dalam fixed deposit sebanyak RM900 juta dan disimpan di merata-rata bank, dan pendapatan daripada faedahnya cukup banyak. Apabila diperiksa, wang ini disimpan untuk kebaikan MARA. Saya tidak mempunyai apa-apa bantahan mengenai usaha ini. Tetapi apabila wang ini banyak, projek-projek MARA masih lagi tergendala, dan projek yang sudah pun tidak dibayar ongkosnya.

Satu projek di kawasan saya iaitu pembinaan Kolej MSM, MARA Science College yang tergendala kerana kontraktornya tidak dibayar disebabkan oleh masalah birokrasi di antara MARA Proper dan Yayasan Pelajaran MARA. Saya tidak ada lagi interest di dalam MARA kerana saya telah pun letak jawatan lebih kurang dua tahun yang lalu. Tetapi apakah selepas projek ini telah diluluskan oleh Menteri, dan disokong oleh Menteri Kewangan, masih lagi berlaku masalah pengaliran wang daripada MARA ke Yayasan Pelajaran MARA.

Satu lagi projek di Kuantan yang mana melibatkan pembinaan asrama untuk Kolej Sains MARA di Kuantan. Pada hal projek ini telah pun siap, tetapi kontraktor datang pada saya—dia ingat saya masih lagi Pengerusi YPM, dan menuntut RM1 juta wang masih belum dibayar. Saya hairan mengapa ini berlaku? Mengapa ini berlaku dalam satu agensi yang mempunyai banyak wang yang disimpan di dalam fixed deposit. Wang yang diberi oleh Kerajaan kepada MARA adalah semata-mata untuk pembangunan bumiputera. Jikalau MARA mahu simpan dalam fixed deposit hanya untuk, to be on the safe side, tak mahu belanja, maka ini kelak menjejaskan ataupun tergelincir matlamat MARA untuk membangunkan bumiputera. Apabila wang itu disimpan, bermaksud bahawa kemungkinan pembangunan bumiputera tergendala. Wang diberi untuk pembiayaan recurrent, tetapi disimpan. Jadi, saya minta pihak Kementerian supaya bertegas di dalam bidang ini. Kalau perkara itu belum lagi dilulus, tidak dilulus, tidak mengapa. Tetapi perkara ini dalam pembikinan. Tergendalanya kerana tidak dapat pembayaran. Saya tidak tahulah apa masalah birokrasi di dalam MARA, tetapi saya fikir Menteri dan Timbalan Menteri mengambil tindakan ataupun campur tangan di dalam hal ini, kerana yang pentingnya ialah rakyat. Soal karenah birokrasi, percanggahan personality jangan sekali-kali melibatkan rakyat. Kita tak mahu perkara ini berlaku dalam mana-mana agensi Kerajaan.

Di dalam pemeriksaan PAC yang lalu pada tahun sudah, Tuan Pengerusi, saya telah membuat apa sahaja untuk membela MARA, apabila ditanya oleh Ahli-ahli lain. Tetapi nampaknya tidak ada improvement juga. Di kawasan saya itu, perkara yang sepatutnya siap, masih lagi tergendala. Dan kontraktor pun sudah hendak lari. Jadi, inilah perkara yang sungguh saya fikir yang sepatutnya saya cakap. Pada mulanya saya tak mahu bercakap, tetapi oleh sebab saya sebagai Wakil Rakyat perlu bercakap di sini kerana saya tidak mahu soal personality dalam MARA menjejaskan objektif Kerajaan untuk membela rakyat, khususnya rakyat bumiputera.

Perkara kedua yang saya hendak cakap, Tuan Pengerusi ialah mengenai dengan pelesenan—mukasurat 311, Butiran 020000—Pelesenan, khususnya kepada Program Lembaga Pelesenan Kenderaan Perdagangan Semenanjung dan juga pelesenan yang lain dalam kenderaan.

Tuan Pengerusi, dahulu dalam perbincangan yang lalu, selalu kita bangkitkan, dan pihak Kementerian telah berjanji kepada kita bahawa akan diberi kemudahan-kemudahan untuk membolehkan pengangkutan luar bandar diwujudkan dengan cukup. Tetapi masalahnya sekarang masih lagi wujud. Masa itu apabila Kementerian membuat satu peraturan untuk lesen teksi, kita faham bahawa di bandar, teksi mungkin sampai kepada satu ratio point, dengan izin. Masa itu kita minta supaya standard ataupun prosedur yang digunakan di bandar jangan digunakan di luar bandar mengenai dengan kereta sewa. Tetapi malangnya sehingga hari ini soal kelulusan kereta sewa masih lagi menjadi masalah. Hari ini saya baru tulis satu surat kepada Yang Berhormat Menteri ada orang di kawasan saya minta lesen kereta sewa sudah 4 kali isi borang, tidak ada jawapan. Yang Berhormat Menteri dan Yang Berhormat Timbalan Menteri pada masa itu setuju dengan saya bahawa kehendak perkhidmatan kereta sewa di kampung bukan setakat untuk membawa passenger, tetapi untuk membawa barang-barang

kampung—pucuk paku, cili hidup, pucuk putat, pucuk gajus untuk ke bandar, membawa getah keping. Tetapi sekarang ini masih lagi mempunyai masalah kerana—saya tak tahulah di mana. Saya minta dan merayu supaya Menteri menggunakan kuasa Menteri di dalam hal ini. Tentu sekali Menteri dan Timbalan Menteri mempunyai kuasa dalam hal ini. Saya tahu Lembaga Pelesenan ada, tetapi soal yang penting bukan untuk pembangunan sebagaimana pembangunan ekonomi kampung—ini mustahak.

Macam di kawasan saya, biarlah, jangan dikira terlalu banyak. Jangan diimplikasikan prinsip ekonomi terlalu sangat kepada masyarakat kampung. Saya tahu banyak hujah yang mengatakan kalau kita beri banyak, too much supply dan demand sedikit, akan rugi. Kerana orang mereka menggunakan teksi itu bukan untuk single usage, dengan izin, Tuan Pengerusi, tetapi multiple-usage. Soal mereka hendak saturated used tidak berbangkit. Mereka pakai tiga jam untuk bawa passenger, lepas itu mereka pakai untuk bawa pisang pergi ambil di kampung, untuk membawa ke Pekan Rabu di Alor Setar untuk dihantar ke Sungai Petani. Jadi, ini mesti difahami oleh Ahli-ahli Lembaga Pelesenan. Janganlah pakai prinsip ekonomi semata prinsip ekonomi. Kerana apa yang kita guna prinsip, kadangkala tidak berlaku di alam nyata. Kadangkala “curve” yang kita belajar di bilek kuliah itu, sebenarnya dalam alam nyata tak berlaku. Ianya hanya merupakan pedagogic instrument untuk mengajar. Tetapi dalam hal ini, Yang Berhormat Menteri tentu sekali faham apa yang saya kata di sini. The flexibility di dalam alam nyata ini ada. Kalau rakyat berani minta, dan berani melabur RM40 ribu dengan mencagar tanahnya, tentu ada sebab dia hendak buat begitu, sebab dia tengok ada benefit, ada profitabilitynya.

Jadi, di sinilah saya minta pihak Menteri menggunakan kuasa Menteri. Dahulu saya tahu bahawa pelesenan di kampung-kampung ini diberi oleh Menteri sahaja, iaitu bekas Menteri Perusahaan Awam dahulu menyerahkan semua kepada Lembaga Pelesenan.

Tuan Pengerusi, perkara semacam ini sepatutnya dipastikan oleh pihak Menteri sendiri kerana implikasi ekonomi dan implikasi politiknya cukup significant, dengan izin, kepada masyarakat kampung.

Tuan Pengerusi, perkara ketiga yang saya hendak sentuh ialah berbalik kepada mukasurat 312, Program/Aktiviti 030100—Perbadanan Kemajuan Ekonomi Negeri dan Anak-anak Syarikat. Baru-baru ini telah meletup di Dewan Undangan Negeri Kedah mengenai dengan fungsi dan keberkesanan PKNK. Saya bukan hendak membawa kontroversi negeri Kedah ke sini, tetapi saya hendak tanya apakah setakat ini PKNK, bukan sahaja di negeri Kedah, tetapi di seluruh negara, telah berjaya di dalam usaha mengagihkan anak-anak syarikat yang telah menunjukkan kemajuan kepada kaum bumiputera. Yang saya lihat ialah pengagihan ini bukannya pergi kepada kaum bumiputera, seperti mana objektif penubuhan dibuat. Itu satu.

Yang kedua, berlawanan dengan pengagihan itu, anak-anak syarikat ini menjadi pesaing kepada syarikat-syarikat bumiputera yang hidup berdikari. Tiap-tiap tahun kita bangkitkan masalah ini, tetapi masih lagi berlaku dan apakah kajian yang telah dijanjikan dahulu kepada Dewan ini telah siap, iaitu mengenai dengan kekesanan dan contribution, dengan izin, PKNK kepada pembangunan ekonomi kaum bumiputera.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Yang Berhormat, sila gulung.

Dato' Dr. Affifudin bin Haji Omar:
Dengan itu, terima kasih, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi (Tuan Ong Tee Keat):
Ipoh, selepas itu Yang Berhormat Timbalan Menteri diminta jawab.

7.13 mlm.

Tuan Lau Dak Kee (Ipoh): Tuan Pengerusi, saya ingin mengambil bahagian untuk berbahas dalam Jawatankuasa di bawah Kementerian Perusahaan Awam.

Tuan Pengerusi saya hendak merujuk kepada Maksud B. 50, Butiran 020000—Pelesenan dan di bawah Program/Aktiviti 020100—Lembaga Pelesenan Kenderaan Perdagangan Semenanjung dan juga saya hendak merujuk kepada Butiran 030100—Perbadanan Kemajuan Ekonomi Negeri dan Anak-anak Syarikat.

Tuan Pengerusi, saya ingin membahaskan kesemuanya sekaligus di atas rujukan itu dan juga termasuk Butiran 00600 di bawah Majlis Amanah Rakyat.

Tuan Pengerusi, saya difahamkan bahawa Menteri Perusahaan Awam telah mengeluarkan satu kenyataan pada 7hb. September tahun ini di Cameron Highlands bahawa beliau menyatakan satu kajian menyeluruh telah disiapkan bagi penyusunan semula struktur MARA bagi memastikan ia bergerak maju selaras dengan falsafah dan matlamat penubuhannya dan beliau juga berkata ia akan menentukan struktur yang baru ini dalam jangka masa satu bulan. Saya hendak minta penjelasan tentang struktur perubahan itu ataupun penyusunan semula struktur MARA itu, sudahkah berlaku dan apakah struktur baru yang telah ditentukan oleh Menteri, apa significantnya dan apa langkah-langkah yang boleh diambil agar struktur yang baru ini dapat mengatasi masalah-masalah yang dihadapi oleh pihak MARA.

Saya juga mendapati bahawa Menteri juga menyatakan bahawa banyak anak-anak syarikat di bawah MARA boleh membuat keuntungan yang besar, tetapi oleh kerana banyak kelemahan-kelemahan seperti kos pengendalian dan berbagai-bagai perkara yang sepatutnya boleh dielakkan, tetapi tidak mahu dielakkan, maka menyebabkan kerugian kepada anak-anak syarikat yang di bawah MARA ini. Di sini saya hendak minta penjelasan daripada Timbalan Menteri, apakah langkah-langkah yang telah diambil untuk mengatasi masalah ini? Berapakah anak-anak syarikat di bawah MARA ini dapat mengaut keuntungan setakat ini dan berapakah anak-anak syarikat yang masih mengalami kerugian yang berterusan?

Tuan Pengerusi, di sini saya juga hendak tahu apakah langkah-langkah yang telah diambil untuk membayangkan satu perubahan besar akan dilakukan terhadap struktur pengangkutan awam di Lembah Kelang seperti yang diumumkan oleh Menteri Perusahaan Awam pada 3hb. September tahun ini dan Menteri juga memberi satu jaminan bahawa perubahan besar itu akan dilakukan dalam satu bulan ini dan nampaknya sekarang ini sudah masuk bulan Disember, maka apakah perubahan yang besar yang telah ditentukan oleh Kementeriannya? Saya minta Menteri atau Timbalan Menteri dapat memberi satu penjelasan yang lebih jelas dan lebih teliti. Adakah perubahan besar ini boleh mengatasi masalah-masalah pengangkutan yang begitu rumit dan gagal, khasnya di dalam kawasan Lembah Kelang?

Tuan Pengerusi, di sini juga saya ingin tahu apakah perkembangan setakat ini ke atas satu cadangan yang dikeluarkan oleh Pengerusi MARA pada 31hb. April tahun ini yang menyatakan bahawa beliau akan serahkan kuasanya kepada Jawatankuasa Majlis MARA untuk menentukan urusan-urusan yang telah diberi kuasa dari Menteri untuk menentukan perkara-perkara ataupun urusan-urusan yang dikendalikan oleh Pengerusi, maknanya, Pengerusi boleh mengelak daripada Jawatankuasa MARA (Board of Director) untuk menentukan segala urusan kewangan dan urusan pembangunan, yang pada lazimnya, Pengerusi MARA boleh menentukan apa-apa sahaja, tetapi sekarang ini Pengerusi sendiri mencadangkan bahawa dia akan serahkan kuasa itu kepada MARA. Setakat ini apakah perkembangannya? Sama ada Pengerusi MARA itu telah menyerahkan kuasanya kepada MARA untuk satu collective decision dan bukan membuat decisionnya sendiri—yang telah diberi kuasa oleh Menteri untuk membuat keputusan sendiri. Saya hendak tahu apakah perkembangan dan keputusan setakat ini.

Tuan Pengerusi, di sini saya juga hendak merujuk kepada perkara teksi. Satu laporan telah dikeluarkan pada 17hb. Mei tahun ini dari Anti-Corruption Agency yang

menyatakan sekurang-kurangnya ada 500 permit palsu teksi yang dapat dikesan dan daripada laporan itu juga mengatakan bahawa satu permit palsu teksi itu boleh dijual dengan harga RM6 ribu. Didapati juga dalam satu operasi, 3 lelaki telah ditangkap dan 161 keping permit teksi telah dirampas dan didapati bahawa permit teksi ini bukan permit palsu. Permit ini adalah permit tulen tetapi dalam ruangnya tidak diisikan apa-apa—bermakna permit ini adalah permit tulen tetapi belum di “sign”, dicap atau diluluskan. Didapati juga permit palsu teksi ini bukan dicetak di luar dari Kementeriannya tetapi dicuri dari dalaman.

Maka, saya hendak tahu, setakat ini Kementerian Perusahaan Awam telah mengesan berapa permit palsu—tidak boleh kata permit palsu—permit tidak sah setakat ini dan apakah langkah-langkah yang telah diambil untuk memastikan perkara ini tidak berulang lagi?

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat, masa Yang Berhormat sudah cukup.

Tuan Lau Dak Kee: Sudah cukup? Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat Timbalan Menteri menjawab.

7.23 mlm.

Timbalan Menteri Perusahaan Awam (Dato' Dr. Siti Zaharah binti Haji Sulaiman) Tuan Pengerusi, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian dalam perbincangan Belanjawan ini. Ahli Yang Berhormat dari Kepong telah membangkitkan soal masalah pengangkutan khususnya berkenaan dengan bas mini dan ingin mendapat tahu apakah keadaan atau kedudukan tentang cadangan untuk mencantumkan pengurusan bas mini ini. Kedudukan pada ketika ini adalah rundingan di peringkat awalan iaitu di antara pihak Diversified Resources Berhad (DRB) dengan LKPK di Kementerian telah diadakan selama dua kali dan setakat ini, oleh kerana memandangkan DRB

mempunyai pengalaman dalam aspek pengangkutan seperti sebagai pembuat manufacturer kepada badan-badan kenderaan pengangkutan komersil dan juga mempunyai pengalaman dalam hal yang berkaitan dengan pengurusan, pihak DRB telah diminta untuk berusaha berhubung terus dengan pemegang-pemegang lesen bas mini untuk cuba mendapatkan satu cadangan secara "consensus" bagi mewujudkan konsortium ataupun syarikat cantuman. Jadi, sekarang ini masih di peringkat rundingan.

Mengenai tentang kualiti pemandu dan cara-cara untuk mencegah kemalangan dan juga bagaimana mengetatkan perangai atau sifat-sifat pemandu ini seperti yang pernah kita maklumkan bahawa pemandu-pemandu sentiasa diingatkan sama ada Kementerian Perusahaan Awam ataupun oleh Bahagian Penguatkuasaan, Kementerian Pengangkutan untuk memastikan supaya kualiti pemandu-pemandu ini ditingkatkan melalui kursus-kursus yang dijalankan ataupun dikemaskinikan kursus-kursus yang dijalankan oleh badan-badan yang mengendalikan latihan-latihan pemandu tetapi sebenarnya secara direct, untuk menguatkuasaan pelanggaran syarat ataupun apa-apa kesalahan yang dilakukan oleh pemandu adalah di bawah penguatkuasaan JPJ.

Mengenai dengan projek City Bus untuk memastikan bagaimanakah caranya nanti Kementerian akan dapat membantu untuk mengurangkan masalah-masalah yang berlaku di sekitar Lembah Kelang, satu projek City Bus yang sedang diusahakan melalui satu Jawatankuasa sedang dalam proses rundingan dan akan diperkenalkan sebaik cadangan percantuman syarikat ini dapat direalisasikan pada awal tahun 1994.

Sekali lagi, mengenai masalah pencemaran asap dan sebagainya yang telah menjadi satu masalah sekitaran, pihak Jabatan Alam Sekitar adalah menjadi badan yang menjalankan kuasa. Dari segi Kementerian Perusahaan Awam boleh

melakukannya hanya selepas dapat memastikan supaya senggaraan yang baik oleh pihak pemegang itu tidak dapat dilaksanakan mengikut Seksyen 20 Akta LPKP barulah boleh pihak Kementerian lakukan. Malah, dalam soal ini, memandangkan masalah yang sulit berlaku dalam soal untuk menguatkuasakan tindakan-tindakan penyalahan undang-undang dan sebagainya, pihak Kementerian juga sedang mengkaji beberapa seksyen dalam Akta Lembaga Pelesenan Kenderaan Perdagangan untuk membolehkan pihak Lembaga mendapat authority yang lebih direct bagi mengenakan tindakan-tindakan.

Mengenai model teksi baru yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Kepong, suka saya menyatakan bahawa teksi yang sedia ada di ibu kota, jenis Proton Saga adalah direka khas sebagai teksi kerana pintu belakang sebelah kirinya boleh dibuka dan ditutup oleh pemandu. Mengenai sama ada akan diseragamkan atau tidak, perkara ini diharapkan dapat diseragamkan apabila kerjasama dengan pihak HICOM dapat satu persetujuan dengan kaedah atau jenisnya.

Mengenai sama ada lesen teksi dibekukan, pengeluaran lesen teksi di Wilayah Persekutuan dan di sekitarnya telah dibekukan semenjak 1hb. Julai 1992 dan di kawasan-kawasan lain di Semenanjung masih lagi dibuka.

Yang Berhormat dari Kepong juga minta untuk mendapatkan maklumat mengenai jumlah lori "A" dan lori "C". Jumlah terkumpul lesen lori "A" dan lori "C" sehingga 13hb Disember 1992 ialah: bagi lori "A" ada sebanyak 56,416 dan bagi lori "C" adalah sebanyak 89,080 buah lesen.

Mengenai.....

Wan Hanafiah bin Wan Mat Saman:
(Bangun)

Tuan Pengerusi: Ya, Kota Setar bangun, Yang Berhormat. Di belakang itu. Hendak beri jalan atau tidak?

Dato' Dr. Siti Zaharah binti Haji Sulaiman: Boleh.

Wan Hanafiah bin Wan Mat Saman: Tuan Pengerusi, tadi saya tidak diberi peluang berucap. Jadi, saya hendak minta penjelasan sedikit daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri, adakah Yang Berhormat sedar bahawa di Kementerian Yang Berhormat, kalau kita hendak lesen lori, kalau kita hendak 10, kita kena minta 20. Kalau kita hendak 50, kita kena minta 100. Ia sudah tradisi di Kementerian itu, bila orang datang, dia minta recommendation kita, kita tanya, “kenapa banyak sangat ini?”. Dia kata, “memang Kementerian ini, kalau hendak 15, kena minta 30”. Sebab itu, bila Yang Berhormat dari Padang Terap bangkit minta satu teks, dia tak beri, sebab hendak potong tak boleh. (*Ketawa*)

Dato’ Dr. Siti Zaharah binti Haji Sulaiman: Yang Berhormat mesti ada pengalaman ini. (*Ketawa*) Dia sudah tahu, kalau minta jumlah yang diminta itu. Walau macam manapun, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, sebenarnya, proses atau polisi pemberian lesen itu adalah berasaskan kepada satu tapisan di peringkat Lembaga yang sekarang ini telah berusaha untuk meningkatkan lagi efficiency Lembaga membuat pertimbangan tentang sama ada keperluan lesen itu benar-benar diperlukan. Sebab itulah, di peringkat ibu pejabat sekarang ini, sudah diagihkan pejabatnya ke peringkat Wilayah. Jadi, bagi kawasan utara—di kawasan Sungai Petani, kita ada satu pejabat dan mereka mestilah menggunakan budi bicara untuk memastikan sama ada tidak meneruskan atau tidak memberi pertimbangan ataupun memberi jumlah yang diluluskan. Jadi, cukuplah, Yang Berhormat.

Jadi, berkenaan dengan pandangan Yang Berhormat dari Padang Terap mengenai perkara projek-projek MARA yang dikatakan berasaskan kepada laporan ataupun apa yang berlaku di peringkat Jawatankuasa PAC yang beliau sendiri menjadi Pengerusi, mengatakan bahawa simpanan tetap MARA itu masih sebanyak RM900 juta dan merasakan bahawa RM900 juta ini mungkin tidak patut disimpan.

Untuk makluman Yang Berhormat, sebenarnya peraturan telah dibuat oleh agensi Pusat bahawa semua kewangan yang ada pada MARA mestilah digunakan kesemuanya untuk membiayai pembangunan projek dalam Rancangan Malaysia Keenam. Jadi, baki yang tidak mencukupi itu barulah ditambah daripada Belanjawan tahunan. Jadi, agaknya, mungkinlah semasa disemak, Belanjawan itu belum dikeluarkan. Sementara hendak keluar itu, disimpanlah dahulu, rasa sayalah itu.

Dato’ Dr. Affifudin bin Haji Omar: Tuan Pengerusi, saya fikir central agency, iaitu Treasury, EPU membuat keputusan ini kerana MARA tidak belanja duit. Dia hendak beri tahun ini, duit banyak lagi. Dia kata, belanja duit itu dahulu baru dia tambah. Itu realitinya. (*Ketawa*)

Dato’ Dr. Siti Zaharah binti Haji Sulaiman: Walau bagaimanapun, perkara ini sebenarnya sudahpun dibereskan di peringkat MARA dan pengurusan MARA dan kedudukan kewangan yang tersimpan, saya berani mengatakan bahawa tidak wujud, malah kebanyakan kewangan itu telah pun terpakai. Sebab itulah, Belanjawan tahun ini kita lihat begitu banyak bagi MARA untuk merealisasikan projek-projek pada tahun ini.

Mengenai soal pelesenan yang juga dibangkitkan oleh Yang Berhormat dari Padang Terap yang mengatakan mengenai apakah polisi kemudahan pengangkutan luar bandar, sama ada ia mencukupi ataupun tidak, sebenarnya Yang Berhormat Menteri Perusahaan Awam telah pun mengarahkan LPKP supaya melonggarkan syarat pemberian lesen kereta sewa mulai 1hb. Januari 1994 dan permohonan untuk lesen kereta sewa ini akan diluluskan kepada pemohon yang memenuhi syarat yang paling minimum. Jadi, mungkinlah agaknya Yang Berhormat, syarat paling minimum itu tidak ada. Saya.....

Wan Hanafiah bin Wan Mat Saman: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi: Ya, Kota Setar bangun di belakang.

Wan Hanafiah bin Wan Mat Saman: Tuan Pengerusi, adakah syarat minimum itu, seseorang yang minta lesen teksi ini, dia mesti ada “capras” dua tiga tahun. Dia panggil “capras”, orang Kedah panggil. Dia mesti bawa teksi tiga tahun, baru dia dapat lesen teksi. Tetapi, kalau sudah tak beri dia lesen, dia hendak bawa teksi siapa? Jadi, syarat itu yang susah sangat. Kadang-kadang dia boleh bawa kereta. Jadi, dia kena ada tiga tahun pengalaman membawa teksi, baru dapat. Adakah itu minimum?

Dato’ Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Dia kena ada apa?

Tuan Pengerusi: Capras, capras. *(Disampuk)*

Dato’ Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Saya rasa, Kementerian ini tidak gunakan perkataan “capras”, Tuan Pengerusi. *(Ketawa)* Itu, orang Kedah sahaja dok gunakan itu! *(Ketawa)* Walau macam manapun, saya ingin memaklumkan bahawa syarat-syarat utama permohonan lesen-lesen mestilah pertamanya, dikeluarkan kepada orang perseorangan dan mestilah mempunyai PSB—apa yang dikatakan “capras” atau tak capras.

Walaupun bagaimanapun, saya ingat isunya yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat dari Padang Terap ini ialah, katakanlah syarat itu dipenuhi ataupun katakanlah syarat itu tidak dipenuhi, tetapi adakah polisi Kementerian itu mahu memberi kelonggaran? Saya ingat, itu isunya, Tuan Pengerusi.

Jadi, dalam hal ini, seperti telah saya katakan tadi, saya berani menyatakan bahawa, Yang Berhormat Menteri mengatakan bahawa, kalau keperluan itu benar-benar ternyata berasaskan kepada semakan dan penelitian pejabat kita. Kerana kita sekarang ini sudah ada pejabat utara. Kalau kita rasakan bahawa tindakan itu tidak diambil oleh pejabat kita di utara

untuk memberi tindakan kepada kedudukan permohonan itu, saya akan memberi jaminan kepada Yang Berhormat. Saya pun memberi.....

Dr. Tan Seng Giaw: *(Bangun)*

Dato’ Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Nanti dahulu Yang Berhormat ya, biar saya menjawab soalan dari Yang Berhormat dari Padang Terap ini.

Tuan Pengerusi: Ya.

Dato’ Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Saya juga akan memastikan supaya keadaan ataupun apakah status permohonan Yang Berhormat ini kerana Kementerian memang tidak berniat untuk menimbulkan kesusahan, khususnya kepada keperluan di peringkat pengangkutan di luar bandar. Jadi, saya harap perkara ini dapat kita selesaikan. Yang Berhormat Kepong.

Dr. Tan Seng Giaw: Tuan Pengerusi, nampaknya mengenai pelesenan ini, ada Lembaga Pelesenan untuk Semenanjung, Lembaga untuk Sabah, Lembaga untuk Sarawak dan juga ada Pusat Khidmat Kontraktor-kontraktor. Bolehkah Yang Berhormat menerangkan bagaimana Pusat Khidmat Kontraktor-kontraktor ada kena-mengena dengan pelesenan? Adajuga orang yang hendak mencadangkan bahawa Lembaga yang begitu rumit ini dihapuskan untuk dikemaskinikan. *(Disampuk)* Banyak, ini sangat rumit. Kerana rumit itulah kita takut birokrasi, takut penyelewengan, kecurangan dan sebagainya.

Dato’ Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Yang Berhormat, kalau tidak ada Lembaga-lembaga ini, lagilah berat kerana kita dapat menyelaraskan keperluan-keperluan, tidak dapat dicantumkan dengan keperluan industri dan juga dapat mengawalselia tentang soal pemberian-pemberian yang perlu distribution yang kena pada tempatnya dan juga dari segi soal lesen PKK itu perlu kerana, seperti yang

kita sedia maklum, PKK adalah satu Badan yang menyelaras pengendalian kelulusan lesen-lesen pembina, jurubina dan kontraktor di semua peringkat dan ini harus dilakukan untuk melihatkan kepada syarat-syarat yang dipenuhi, supaya mereka ini juga dapat kita pastikan mampu menjalankan tugas di samping kita menggalakkan peranan mereka dalam pembangunan ekonomi.

Jadi, saya rasa itu tidak betullah Yang Berhormat mengatakan bahawa tak perlu ada kerana birokrasi. Birokrasi ini kita boleh mengatasi dengan mewujudkan sistem dan saya yakin PKK mempunyai satu sistem yang baik — sistem monitoring dan sistem mengikuti updated information kepada pemegang-pemegang lesen kontraktor ini. Kalau tidak percaya, Yang Berhormat boleh trylah, kalau hendak main-main dengan mereka boleh gantung, boleh suspend, boleh ambil balik dan sebagainya. Mengenai.....saya sudah habis mengenai Yang Berhormat Padang Terap ini.

Dato' Affifudin bin Haji Omar:
(Bangun)

Tuan Pengerusi: Ya, dia bangun pula.

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Dia bangun pula, Yang Berhormat dari Padang Terap ini. PKENkah?

Dato' Affifudin bin Haji Omar: Tuan Pengerusi, tadi Yang Berhormat Timbalan Menteri mungkin lupa, saya tanya mengenai dua projek iaitu projek di Kuala Nerang dan projek di Kuantan yang ada kaitan dengan simpanan wang dalam "fixed deposit" dan kalau Yang Berhormat boleh beri jawapan kepada saya, kalau tidak ada di dalam Dewan, di luar Dewan pun boleh bagi jawapan kepada saya nanti.

Satu lagi saya ingin tanya mengenai dengan wang RM21 juta yang sepatutnya dibayar oleh MARA kepada Yayasan Pelajaran MARA yang diarahkan oleh bekas Pengerusi MARA yang sekarang adalah

Timbalan Menteri Tenaga, Telekom dan Pos yang duduk di tepi Yang Berhormat. Dulu telah diarah tetapi sehingga sekarang, tujuh tahun tidak dihiraukan arahan beliau itu. Apakah jadi kepada wang RM21 juta yang berkenaan dengan pembayaran balik biasiswa ataupun pembayaran balik "loan" MARA kepada YPM?

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Tuan Pengerusi, mengenai penyaluran wang MARA kepada YPM bagi membiayai projek MSM di Kuala Nerang dan di Kuantan, peraturan dan rundingan sedang dibuat oleh MARA dan YPM dan saya yakin perkara ini dapat diselesaikan.

Mengenai RM21 juta itu dikatakan pernah diluluskan oleh sahabat saya, tetapi dia sudah tidak ingat. Tidak apalah, perkara ini perlu disemak kembali sama ada betul atau tidak dan sebagainya. Walau macam manapun, kedudukan keperluan bagi anak-anak syarikat atau badan-badan institusi di bawah MARA itu akan dipastikan supaya tidak terkandas. Saya ingat tidak logiklah kalau kewangan itu ada dan kewangan itu boleh diminta tambahan, perkara itu tidak dapat diselesaikan. Jadi, saya yakin perkara ini adalah merupakan perkara birokratik ataupun teknikallah.

Mengenai perkara yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat mengenai apakah peranan yang telah dimainkan kerana rasanya kata Yang Berhormat tidak dapat merasakan peranan yang begitu berkesan dimainkan oleh PKEN. Saya rasa Yang Berhormat kenalah tengok dari segi sejarah sejak PKEN itu diwujudkan merupakan agensi tunggal atau pun menjadi agensi penggerak, agensi amanah yang asasnyanya adalah untuk memulakan sesuatu atau menggerakkan usaha perindustrian atau memberi peluang yang ada elemen sosial selain daripada ekonomik. Jadi, dalam konteks di mana kita juga memainkan peranan bukan hanya memberikan kemudahan sosial tetapi juga memainkan peranan untuk membantu melahirkan usahawan-usahawan bumiputera, jadi peranan PKEN melalui gabungan anak-

anak syarikatnya atau apa-apa juga usaha yang dilakukan itu tidak dapat kita pertikaikan. Seperti dalam program-program infrastruktur kawasan-kawasan perindustrian, program-program pembangunan perumahan, perniagaan, penglibatan dalam sektor-sektor ekonomi dan perdagangan melalui aktiviti pelaburan dan sebagainya. Malah sekarang ini PKEN telah juga.....

Tuan Shahidan bin Kassim: (*Bangun*)

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Yang Berhormat, nanti sekejap Yang Berhormat, saya habiskan ini. PKEN kini telah juga diminta untuk diversify daripada aktiviti-aktiviti tradisional, mana yang agak stereotype itu untuk dilepaskan di mana yang boleh dan perlu dilepaskan selepas dikaji teliti kedudukan (status) anak-anak syarikat ini dan mara kepada kegiatan atau aktiviti-aktiviti yang lebih mempunyai daya saing, lebih setanding dalam keadaan competitive economic growth, dengan izin Tuan Pengerusi, dan juga kepada aktiviti perdagangan yang lebih baru yang seperti kita maklum telah pun dilibatkan dan ditunjuk prestasinya oleh sebahagian PKEN-PKEN. Yang Berhormat memang sedia maklumlah. Ya, Yang Berhormat.

Tuan Shahidan bin Kassim: Maaf Tuan Pengerusi, sebab dia orang kata Parlimen tidak disambung. Saya datang balik hendak ambil beg—sambung. Tuan Pengerusi, saya hendak tanya soalan tentang PKEN tadi, yang pertama sekali saya hendak ucap tahniah. Memang ini satu kejayaan yang tidak dapat dinafikan. Cukup berjaya iaitu dalam melahirkan usahawan dan juga menolong PKEN sendirilah. Jadi soalan saya sekarang ini, apabila Kerajaan beruraura untuk menjual anak syarikat dan di antara caranya ialah melalui MBO.

Melalui MBO kita lihat hampir semua sekali anak-anak syarikat SEDC ini bila ia cadangkan MBO, cadangan MBO secara total iaitu semua sekali dibeli oleh pengurusan yang ada sekarang. Padahal

peraturan MBO, cuma 30%—70% lagi mesti diberi tawaran kepada orang luar. Jadi, bila terjadi MBO ini masing-masing orang dalam proses untuk membuat kertas kerja dan sebagainya, berlakulah cerita-cerita penilaian yang dibuat tidak sampai ke tahapnya. Sebab yang buat penilaian ini ialah pihak pengurusan sendiri dan juga pihak konsultan.

Jadi, saya hendak tanya Yang Berhormat, yang pertamanya apakah boleh apabila MBO ini disyaratkan ke tahap mana supaya mereka ini tidak berbuat sesuatu yang membuat penilaian yang tidak sampai ke tahap yang boleh merugikan. Apakah boleh MBO dan juga penswastan atau pun penjualan anak syarikat ini diperlahankan sedikit sebab kita lihat apabila terjadi perkara-perkara ini, kita lihat pihak pengurusan dan semua pihak dia hanya beri perhatian untuk macam mana hendak buat, hendak beli syarikat itu balik. Jadi kerja-kerja hendak menolong bumiputera sudah tidak ada.

Akhir sekali, kita bersetuju dengan kata Yang Berhormat iaitu untuk melahirkan usahawan bumiputera. Apakah Yang Berhormat sedar, saya rasa Yang Berhormat sedar tetapi Yang Berhormat akan menjawab kata, "Tidak timbul". Tetapi saya rasa memang timbul, bahawa sebenarnya SEDC sekarang ini bertanding dengan usahawan. Ini bercakap sebagai orang Dewan Perniagaan Melayu Malaysia. Dia menandingi apa sahaja yang kita buat, dulu kita kata dia "complement". Dia bukan bertanding yang mana kita tidak boleh buat, dia buat. Sekarang ini "travel agent" pun dia buat. Padahal "travel agent" kita sudah ada melambak. Tidak ada SEDC dalam Malaysia yang tidak ada Kelas A. Semua kelas ada—sampai Kelas F pun ada. Jadi, dia bertanding daripada Kelas F sampai Kelas A. Jadi, melahirkan satu; bila lahir dia berlawan. Sekarang ini saya ingat tidak ada SEDC yang boleh kita kata yang dia sekarang ini sudah hendak melahirkan. Sekarang ini dia terpaksa mengembangkan sayapnya. Saya ingat kita setuju untuk tujuan "growth"—kita setuju. Tetapi kena ubahlah

matlamat asal SEDC itu. Kita ubah balik. SEDC sekarang ini perlu berniaga untuk memastikan semua pelaburannya tidak rugi dan sebagainya. Tetapi tidak payahlah disebut yang membantu. Kita sebut “bertanding secara sihat”—lebih tepat. Sebab kalau kata “membantu” saya ingat tidak betul. Sebab kita sekarang ini tidak pergi lagi ke SEDC minta tolong, kita terpaksa pergi kepada MARA minta tolong. SEDC terpaksa berlawan. Banyak negeri-negeri yang anak syarikat SEDC bertanding dengan usahawan untuk mengambil projek termasuk projek SEDC. Pada hal peraturan Treasury mengatakan, “Semua anak syarikat SEDC tidak boleh masuk tender—semua anak syarikat MARA tidak boleh masuk tender MARA”. Tetapi terjadi projek-projek itu diberi kepada anak syarikat.

Dato’ Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Yang Berhormat, saya ingin “respond” kepada soalan Yang Berhormat berkenaan dengan MBO. Sebenarnya dalam “exercise” penswastaaan yang telah diisytiharkan oleh Kerajaan sejak 1983 itu, MBO bukanlah satu pendekatan sahaja. Ia banyak pendekatan, terpulang Tuan Pengerusi, kepada jenis cadangan yang dikemukakan seperti penjualan syarikat-syarikat secara terus ataupun pengurusan sebahagian aktiviti “as an entity” kepada pihak-pihak yang berminat untuk mendapatkan cara penswastaaan ataupun perlaksanaan penswastaaan secara usahasama dengan mendapat satu rakan kongsi yang baik dan sebagainya.

Jadi, soalan Yang Berhormat tadi adalah mengenai cadangan MBO yang dikatakan harus dikenakan 30% kepada internal management dan 70%, sebenarnya tidak semestinya. Malah di peringkat Kementerian, satu jawatankuasa telah pun dibentuk oleh Yang Berhormat Menteri, walaupun kita menyedari bahawa satu committee juga berada di EPU, diselaraskan dengan pihak EPU—siapa lagi. Adalah committee yang menapis projek penswastaaan ini tetapi pihak Kementerian juga bertanggungjawab untuk menerima cadangan-cadangan penswastaaan termasuk MBO dan setakat sebenarnya kita tidak

syaratkan, kecuali disyaratkan untuk tujuan memastikan kekuatan management team yang harus menggerakkan ataupun menjalankan atau meneruskan perusahaan itu secara swasta dalam konteks MBO approach, dengan izin. Kalau dikatakan bahawa mengikut MBO approach ini, ekuiti internal management participants itu terpaksa 30% atau lebih atau kurang, berasaskan kepada formula yang digunakan, itu terpulang kepada kekuatan dan viability proposal itu. Jadi, saya ingat ini prinsip utama.

Kedua, ialah untuk memastikan bagi Kementerian, di dalam mesyuarat yang telah dipengerusikan oleh Yang Berhormat Menteri, satu indikatornya ialah di mana yang boleh kita hendak mengelak daripada menswastakan dalam apa jua bentuk syarikat holdings. Kerana dalam syarikat holdings di bawah badan amanah, kita banyak ada anak-anak syarikat, kita lebih suka kalau didatangkan “proposal” kepada anak-anak syarikat, tidak “the whole lump sum” dalam bentuk “holdings”.

Ketiga, kita hendak juga memastikan supaya dalam privatisation exercise, mengikut apa juga approach, kita hendak pastikan supaya element kawalan, kontrol dan penyertaan (participation) bumiputera itu haruslah yang boleh mempertahankan dia punya kuasa milik dan sebagainya. Jadi, saya harap.....

Tuan Shahidan bin Kassim: “Indicator” itu bagus sekali, malah saya ingat cadangan Menteri cukup cantik, tetapi saya beri contoh, untuk yang PKEN ini tidak apalah, sebab saya tengok setengah PKEN dia jual habis, dia jual habis MBO dan sebagainya, tetapi di akhirnya ada dua tiga kompeni yang semasa di bawah SEDC elok, bila bagi MBO tidak elok, sukarnya sebab management ini, dia pendedahannya kepada alam luar itu belum ada, sebab dia ada Lembaga Pengarah yang mengawal juga bapa dan ibunya ialah SEDC. Jadi, apabila bersendirian dia susah, dia hendak kena compete dalam pasaran terbuka dan sebagainya.

Lagi satu, sebab kita takut pengurusan ini, dia dapat saham yang lebih ini adalah pengurusan di peringkat tinggi, budak-budak drebar, office boy ini tidak dapat apa. Jadi, akan berlakulah hukuman-hukuman yang tidak adil. Ini bukan polisi Kementerian, saya rasa ini bekas Menteri Kewangan yang dahulu. Dia sendiri sebut, saya masih ingat. Bila saya tanya soalan, 30% sahaja MBO, tetapi hanya mulut sahaja yang bercakap, tidak jadi polisi atau guidelines yang boleh kita ikut.

Saya hendak tanya Yang Berhormat, apakah boleh anak-anak Syarikat MARA, supaya hendak mengelakkan daripada berlakunya MBO, berlakunya rebutan dan sebagainya, kita ada Amanah Saham MARA daripada 1 sampai 7, tidak bolehkah buat apa-apa backdoor listingkah atau apa yang boleh? Sebab itu lebih menarik dan lebih menguntungkan secara umum—orang ramai. Jadi, tidak timbul perebutan dan tidak timbul kakitangan, tidak timbul soal ketidakcekapan dan sebagainya. Apakah boleh ianya dimasukkan di bawah mana-mana Amanah Saham atau mana-mana public company untuk mengelakkan daripada berlaku pertandingan dalam membeli mana-mana anak syarikat?

Saya beri contoh macam dalam MARA Holdings, perebutan atau pertandingan akan berlaku di kalangan orang untuk membeli syarikat CIMA, sebagai contoh. CIMA di antara syarikat yang paling untung sampai RM7-RM8 juta setahun, saya pun berminat, Kepong tidak berminat—dia punya fasal. Kalau dia berminat boleh juga dia minta...

Seorang Ahli: Sosialis!

Tuan Shahidan bin Kassim: Oh! sosialis. Jadi, maksudnya bila saya kata berminat ini maknanya ramailah—40,000 orang, saya pun berminat sama, sebab syarikat itu untung, siapa yang tidak minat. Bukan Shamsuddin, Vincent Tan, Wan Azmi sahaja boleh buat, kita pun boleh buat, tidak ada apa-apa masalah. Mereka pun kalau jadi akauntan biasa, gaji RM10,000 sahaja tetapi dapat peluang MBO

penswastaaan dia kayalah—sebagai contoh. Dia hendak elakkan daripada mana-mana pihak terlibat, apakah boleh dicantumkan di masukkan di bawah satu “public listed company” ataupun “backdoor listing”kah apa yang boleh supaya tidak timbul lagi? Penswastaaan ini saya ingat tidak habis ceritanya.

Dato’ Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Tuan Pengerusi, terima kasih, Yang Berhormat. Saya kira cadangan Yang Berhormat itu boleh diambil kira kerana sekarang ini exercise penswastaaan ini sedang di peringkat pihak-pihak yang berkenaan dan yang berminat untuk memajukan proposal masing-masing. Yang penting, ialah pihak pengurusan dan pihak yang mengendalikan dasar mendapat satu konsensus bila membuat kelulusan. Jadi, kalau datangnya cadangan-cadangan termasuk cadangan untuk mengkaji kemungkinan membuat apungan, kita tidak menolak. Saya rasa itu salah satu cadangan yang boleh diambil kira. Yang Berhormat, saya sudah jawab ya! Okay.

Saya hendak sambung mengenai perkara yang disentuh oleh Yang Berhormat dari Padang Terap berkenaan dengan anak-anak syarikat jadi pesaing kepada syarikat-syarikat SEDC.

Saya rasa dalam konteks keperluan untuk mewujudkan satu sekitaran, persaingan yang memang harus digalakkan. Walaupun pihak Kementerian mengaku bahawa tidak seharusnya pihak PKEN menceburkan diri dalam kegiatan-kegiatan perdagangan yang tidak dianggap mencabar atau tradisional. Jadi, dalam hal ini kita sekarang sedang berusaha untuk kurang menggalakkan pihak PKEN, macam dalam syarikat pengangkutan atau travel agency yang kita rasakan boleh dilepaskan kepada peringkat pengusaha “middle level” atau “small scale”. Walau macam manapun, kalau perkara yang sudah wujud, jika ia berjalan baik dan kalau nampak sebagai kompetitif kepada pengusaha kumpulan bumiputera yang ada, saya kira tidak harus dipandang begitu. Sepatutnya persaingan yang

kompetitif adalah satu realiti di dalam dunia perniagaan, tidak harus dikatakan bahawa perlu ada bantuan itu dan ini, kerana usaha Kerajaan untuk melahirkan satu masyarakat MPPB adalah ke arah itu, untuk mewujudkan satu daya saingan yang baik.

Tuan Dr. Tan Seng Giaw: (*Bangun*)

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Yang Berhormat hendak tanyakah, saya hendak cepat, Yang Berhormat, hendak tanya?

Tuan Dr. Tan Seng Giaw: Ya.

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Ini Yang Berhormat dari Padang Terap punya kes, Yang Berhormat.

Tuan Dr. Tan Seng Giaw: Ya, saya hendak tumpang.

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Hendak tumpang?

Tuan Dr. Tan Seng Giaw: Hendak tumpang "tui" juga. Ini adalah satu perkara yang baik juga.

Tuan Pengerusi, adakah Yang Berhormat sedar bahawa PKNS, PKENJ dan sebagainya menjadi gergasi sekarang. Yang terbesar, gergasinya di PKNS dan dengan wujudnya dinamik, gergasinya boleh menceburi di berbagai bidang. Dan dengan adanya keadaan yang sedemikian bagaimanakah kita dapat mengontrol competition di antara PKNS, PKENJ dan sebagainya dengan syarikat-syarikat yang lain? Saya tidak nampak bagaimana kita boleh wujud keadaan bila sekat gergasi ini, kerana bila kita sekat itu dia mungkin perlahan-lahan mati.

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Terima kasihlah Yang Berhormat kerana mengaku yang kita sudah berjaya. Kita telah berjaya mewujudkan gergasi korporat-korporat, gagasan di bawah tajaan badan-badan amanah. Tetapi Yang Berhormat kata bahawa kita tidak

nampak boleh sekat, "impossible" lah dalam keadaan di mana kita menggalakkan pertumbuhan ekonomi yang dinamik dalam konteks kita sekarang ini di peringkat economic growth yang begitu pesat.

Saya rasa, sangat penting peranan PKEN yang harus diversify meluaskan area penyertaannya dan oleh itu saya rasa tidak perlu dinampakkan sebagai "pesaing". Dan walaupun dinampakkan sebagai "pesaing", saya rasa ada pendekatan-pendekatan yang boleh dilakukan kerana kita ada exercise penswastaan, usahasama dan sebagainya. Kita ada skim-skim model asas, jadi bagi yang lemah itu, bagaimana hendak memperkuat yang lemah dan apakah pendekatan badan-badan agensi untuk mencantumkan agensi dan sebagainya? Banyak pendekatan-pendekatan yang boleh digunakan tanpa menyekat pendekatan PKEN ke arah yang lebih luas, yang lebih tinggi, yang lebih atas dan masih lagi boleh memberi ruang dan tidak harus digunakan excuse, dengan izin, Tuan Pengerusi, kerana kalau ada seseorang yang menyertai dalam bidang yang sama dikatakan bahawa sudah menjadikan yang seorang lagi ataupun satu kumpulan lagi lemah. Jadi, saya tidak terima alasan yang sebegini.

Yang Berhormat dari Padang Terap tadi mengatakan apakah PKEN telah buat atau tidak buat, laporan yang siap dan tidak siap. Saya ingin mengatakan kepada Yang Berhormat bahawa di bawah agensi KPA, sehingga akhir tahun 1991 sebanyak 144 buah syarikat telah diswastakan iaitu 116 buah kepada syarikat-syarikat bumiputera, 24 buah kepada syarikat-syarikat bukan bumiputera, 3 kepada pihak asing dan 1 kepada pasaran terbuka. Sehingga tahun 1992 sebanyak 26 syarikat lagi telah dirancang oleh pihak PKEN sampai ke tahap ini sama ada diswastakan kepada bumi atau bukan bumi. Perkara ini berlanjutan dalam konteks kita mengisi matlamat MPPB.

Laporan mengenai kedudukan prestasi PKEN juga telah mengambil kira tentang laporan kembalian mengenai syarikat-

syarikat tenat dan syarikat-syarikat yang lemah yang telah pun masing-masing PKEN mengambil tindakan sama ada untuk tutup, untuk memansuhkan atau pun membaikpulih dalam bentuk-bentuk perdagangan yang lebih kreatif.

Ahli Yang Berhormat dari Ipoh bertanya tentang soal kenyataan Yang Berhormat Menteri mengenai usaha mengstrukturkan semula organisasi MARA.

Sebenarnya, laporan kajian yang dijalankan oleh Jawatankuasa Khas Struktur Semula MARA ini telah pun siap dan telah pun dibentangkan kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri amat puas hati dengan cadangan-cadangan yang telah dikemukakan di dalam Laporan Struktur Semula MARA itu yang pada asasnya mengandungi empat bahagian: iaitu Bahagian Pendidikan-Latihan yang dicadangkan perlu dikorporatisasikan; Bahagian Korporat, iaitu bahagian yang mengendalikan tentang soal-soal perdagangan iaitu mengenai soal anak-anak syarikat yang ada elemen komersil yang perlu juga dijadikan sebagai bahagian korporat; juga Bahagian Usahawan yang perlu dipertingkatkan dengan cara-cara yang lebih inovatif bagi melahirkan program-program latihan, mewujudkan institut latihan usahawan yang profesional dan juga usaha untuk mewujudkan tempat-tempat latihan yang juga kreatif seperti "in-situ training"; dan keempat adalah mengenai Bahagian Saham. Jadi, inilah "four sections" yang mana "detail"nya saya sudah tidak ingat lagi. Sekarang laporan ini adalah di peringkat kajian oleh pihak-pihak pelaksana dengan kerjasama dan penelitian semula oleh pihak JPA dan Central Agencies yang lain.

Mengenai anak-anak syarikat di bawah MARA, saya telah jawab tadi. Berkenaan dengan apakah tindakan yang akan diambil, sekarang ini tindakan itu sedang diambil untuk mendapatkan proposal-proposal mengenai kedudukan anak-anak syarikat MARA.

Mengenai kes permit teksis palsu, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kes permit teksis itu sukar berlaku di Kuala Lumpur tetapi berlaku di Johor Bahru dan telah pun dikesani sebelum permit-permit tersebut sempat digunakan. Kes tersebut pada masa ini adalah menjadi kes polis, malah segala usaha telah pun diambil bagi mengelakkan sebarang kehilangan lesen di pihak LPKP.

Yang Berhormat ada juga bertanya tentang satu perubahan besar yang boleh berlaku atau akan berlaku. Sebenarnya, langkah yang paling besar itu ialah penyatuan dan penggabungan 8 buah syarikat bas berhenti-henti di Kuala Lumpur untuk menjadi 2 syarikat induk sahaja. Melalui penggabungan ini laluan bas akan disusun semula bagi mewujudkan kecekapan perkhidmatan kerana penumpang tidak perlu menukar bas banyak kali untuk sampai ke sesuatu destinasi dengan menggunakan cuma satu sistem "transfer of tickets".

Bas-bas ini juga akan menggunakan bas-bas yang baru yang direka khas untuk digunakan sebagai "City Bus". "City Bus" ini adalah Bas Bandaraya yang dilancarkan oleh pihak HICOM pada 6hb. Disember baru-baru ini. Hanya ada satu program pengujian (field trial project) sahaja dan difahamkan bahawa program pengujian ini akan dijalankan selama 6-9 bulan di persekitaran tertentu di Kuala Lumpur dan PJ dan Bas Bandaraya ini, seperti Yang Berhormat Kepong mengaku, memanglah canggih dan boleh digunakan sebagai bas model untuk Bandaraya Kuala Lumpur dan mungkin kita akan gunakan selepas mendapat laporan mengenai "field trial project" ini.

Tuan Lau Dak Kee: (*Menyampuk*)

Dato' Dr. Siti Zaharah bin Haji Sulaiman: Tuan Pengerusi, apa yang dimaksud oleh Yang Berhormat itu adalah kuasa bersama dengan pihak Majlis. Dalam konteks Kementerian ataupun Kerajaan, memanglah kita ini "collective government" dan tindakan-tindakan semuanya adalah berupa "collective". Jadi, saya rasa tidak

timbul soal kuasa itu dan ini. Orang Kerajaan memang macam itu. Kalau tidak, ia tidak akan sampai ke tahap seperti yang kita ada pada hari ini.

Saya ingat itu sahaja, Yang Berhormat dan saya mengucapkan terima kasih di atas penyertaan yang diambil oleh Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Ahli-ahli Yang Berhormat, masalahnya ialah bahawa wang sejumlah RM105,729,900 untuk Maksud B. 50 di bawah Kementerian Perusahaan Awam jadi sebahagian daripada Jadual hendaklah disetujui.

Masalah dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Wang sebanyak RM105,729,900 untuk Maksud B. 50 diperintahkan jadi sebahagian daripada Jadual.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Masalah ialah bahawa perbelanjaan sebanyak RM614,950,000 untuk Maksud P. 50 yang disebutkan dalam Anggaran Pembangunan bagi tahun 1994 hendaklah diluluskan.

Masalah dikemuka bagi diputuskan dan disetujui.

Wang sebanyak RM614,950,000 untuk Maksud P. 50 diluluskan jadi sebahagian daripada Anggaran Pembangunan 1994.

Maksud B. 51 (Jadual)—

Maksud P. 51 (Anggaran Pembangunan, 1994)—

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Ahli-ahli Yang Berhormat, Kepala Bekalan B. 51 dan Kepala Pembangunan P. 51 di bawah Kementerian Luar Negeri terbuka untuk dibahas. Padang Terap.

8.07 mlm.

Dato' Dr. Affifudin bin Haji Omar (Padang Terap): Tuan Pengerusi, saya ingin merujuk pada muka surat 320, Butiran 030000, Program/Aktiviti 030200—Ekonomi Antarabangsa, di bawah Program Ekonomi dan Kerjasama Serantau.

Saya ingin bertanya kepada pihak Kementerian mengenai Persidangan G15 yang tidak jadi itu. Kita tahu bahawa Persidangan pada peringkat Menteri Luar dijalankan tetapi Persidangan Kemuncak (Summit), tidak jadi. Apakah kedudukan G15 sekarang? Ini bukanlah kali yang pertama berlaku sebegini. Dulu ada satu kes di mana Presiden Argentina, Carlos Manhem tidak mahu melibatkan diri dalam satu Persidangan Kemuncak yang penting dan di dalam laporan-laporan akhbar antarabangsa mengatakan beliau ditekan oleh pihak Amerika Syarikat supaya tidak menghadiri ataupun cuma mensabotaj usaha ini. Sekarang apakah kedudukan G15 dari segi kewibawaannya kepada masyarakat dunia khususnya pada Kumpulan G7?

Saya berpendapat bahawa jikalau tidak dilakukan usaha-usaha tertentu, khususnya oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kita, Kumpulan G15 ini tidak akan menjadi satu kumpulan yang jitu, kumpulan yang kuat, sebab dari segi keanggotaannya, kepelbagaian atau “diversity”nya cukup luas dan kiblat ahli-ahlinya cukup banyak. Saya mintalah supaya Timbalan Menteri Luar memberitahu Dewan ini mengenai kedudukan ini.

Kedua, di bawah Program dan Aktiviti yang sama, apakah usaha kita di dalam mengadakan “alternative”, iaitu satu perkumpulan (bloc) negeri-negeri khususnya OIC, iaitu negara-negara Islam yang pada perbandingan dengan G15 adalah lebih homogeneous, dengan izin, dan lebih merupakan satu kumpulan yang boleh disatukan matlamat dan aktiviti ekonominya.

Dahulu kita diberitahu bahawa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri telah menghantar wakil peribadinya untuk

bertemu dengan Ketua-ketua Negara OIC untuk membincang soal Bosnia. Itu dari segi politik, apakah hasilnya? Tetapi apa yang saya ingin katakan di sini, adakah usaha yang sama oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kita sebagai seorang pemimpin dunia yang dikagumi pada masa ini dilakukan untuk mewujudkan satu persatuan ekonomi di antara negara-negara Islam yang lebih kurang 50 keanggotaannya yang pada saya mempunyai faktor-faktor ataupun fundamental yang kuat untuk disatukan ke dalam satu blok ataupun satu caucus ataupun satu group yang boleh merupakan satu alternatif kepada usaha-usaha negara-negara Barat mewujudkan blok, group dan caucus.

Di sini saya cukup berkeyakinan bahawa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri boleh melakukan ini dan dengan menggunakan perasaan ukhuwah di kalangan umat Islam, saya fikir ianya akan lebih berhasil daripada usaha-usaha kita untuk mewujudkan G15 ini. Kita tahu bahawa G15 khususnya negara-negara yang masih lagi bergantung kepada kekuasaan ekonomi Amerika Syarikat dan kekuasaan ekonomi negara-negara Eropah Barat yang maju cukup terhad dari segi tindakan-tindakannya, hendak bercakap pun tidak boleh. Misalnya satu daripada manifestasinya apa yang berlaku di Persidangan UNCED di Rio, yang mana negara-negara besar seperti Brazil dan Argentina sendiri tidak berani bercakap untuk mengkritik Amerika dan juga Jerman ataupun negara-negara Eropah Barat kerana pergantungan ekonomi terhadap negara ini. Dan mereka dengan tidak berasa malu ataupun silu menyuruh kita Malaysia bercakap bagi pihak mereka, lebih-lebih lagi dalam hal ekonomi, kalau di dalam soal alam sekitar (environmental) pun mereka tidak berani—takut menjatuhkan, dengan izin, “big brother” depa, apa lagi dalam bidang ekonomi—lagi takut. Tentu mereka lagi takut.

Jadi, di sini saya ingin minta penjelasan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri, apakah pencapaian yang didapati,

kalau pun dibuat, kalau tidak dibuat adakah akan dilakukan, inisiatif-inisiatif kita, inisiatif Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk mengukuhkan ataupun mewujudkan satu platform ekonomi di kalangan negara-negara Islam di bawah OIC. Sekian, terima kasih Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Parit Sulong.

8.13 mlm.

Tuan Ruhanie bin Haji Ahmad (Parit Sulong): Terima kasih, Tuan Pengerusi. Di dalam membincangkan peruntukan untuk Kementerian Luar Negeri, saya juga merujuk kepada muka surat 320 dengan Program/Aktiviti 020100—Politik dan 020200—Penerangan Luar Negeri.

Tuan Pengerusi, saya mohon izin untuk membincangkannya sekaligus.

Kita amat sedar bahawa apabila dunia ini menjadi unipola, kita tidak lagi mempunyai satu ketakutan atau kekhawatiran terhadap ancaman ideologi-ideologi yang boleh menggugat demokrasi. Dengan itu, sekarang ini negara Barat, khususnya negara-negara yang mendakwa dirinya sebagai juara kepada demokrasi dan penegak dan pengamal hak asasi manusia yang paling ulung, menjadikan demokrasi dan hak asasi manusia—sebagai satu ukuran untuk mengkategorikan mana-mana negara sebagai kawan atau lawan.

Perkara ini amat jelas. Apabila sesebuah negara nampaknya mengamalkan ukuran hak asasi manusia tidak mengikut citarasa Barat ataupun tidak menenuhi perspektif dan selara Barat, kita akan diukur sebagai orang yang memusuhi Barat. Ini berlaku kerana sekarang ini tidak ada lagi pertembungan di antara demokrasi dengan ideologi totalitarian ataupun komunisma.

Tuan Pengerusi, perkara ini amat merbahaya. Di dalam kita menyusun Tata Dunia Baru atau dengan izin, New World Order, di dalam kita tidak lagi mempunyai

musuh dari segi ideologi yang bertentangan dengan demokrasi, sekarang ini negara-negara maju nampaknya mahu mendiskriminasikan negara-negara membangun dari segi amalan mereka terhadap hak asasi manusia ataupun pengamalan demokrasi.

Tuan Pengerusi, jadi yang ingin saya bangkitkan di sini adalah dari segi peranan negara ini di dalam mencari kesaksamaan di Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu. Kita mendapat tahu dan telah pun diberitahu di dalam Dewan yang mulia ini bahawa Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu telah pun menubuhkan Suruhanjaya Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu Mengenai Hak Asasi Manusia. Yang saya ingin tahu di sini adalah, setakat manakah peranan Malaysia di dalam mempelopori Suruhanjaya Bangsa-bangsa Bersatu Mengenai Hak Asasi Manusia ini dan sejauh manakah kepimpinan Malaysia diberikan mandat di dalam mencorakkan dan mewarnakan perspektif hak asasi manusia di masa akan datang supaya ianya selaras dengan citarasa umat sejagat.

Dan yang ketiganya, berapa aktifkah peranan dan intensity peranan negara-negara membangun di dalam mewarnakan, mencorakkan dan memberi martabat dan citarasa kepada hak asasi manusia yang sedang dalam pertimbangan Suruhanjaya Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu Mengenai Hak Asasi Manusia.

Saya membangkitkan perkara ini kerana ia adalah penting—kerana sekarang ini juga wujud golongan-golongan pejuang dan pencinta hak asasi manusia sejagat yang telah pun merasai bahawa tidak ada kesaksamaan dan keadilan di dalam negara-negara Barat menegakkan hak asasi manusia, khususnya apabila mereka berpegang teguh kepada Deklarasi Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu Mengenai Hak Asasi Manusia Sejagat 1948.

Tuan Pengerusi, perkara ini amat jelas apabila ada seorang aktivis hak asasi manusia di negara kita ini sendiri, kalau

boleh disebut namanya di dalam Dewan ini, iaitu Chandra Muzaffar, telah pun menulis sebuah buku mengenai hak asasi manusia dan penyusunan tatadunia baru di mana wujud banyak aspek-aspek ketidakadilan di dalam pengalaman hak asasi manusia oleh dunia Barat sama ada hak asasi manusia dari segi interpretasi dan taksirannya, dari segi pengamalannya, dari segi “deprivation” ataupun diskriminasi di dalam kita menerima penyibaran berita yang adil, di dalam kita mencari hak untuk menegakkan status kesihatan yang menyeluruh, dari segi kita membunuh ataupun memerangi buta huruf dan dari segi kita cuba mendapatkan bantuan-bantuan untuk memajukan negara dan sebagainya.

Dengan adanya tekanan pihak Barat kepada amalan hak asasi manusia yang diukur mengikut kaca mata Barat oleh negara-negara membangun, maka sebilangan besar negara-negara membangun menjadi seolah-olah satu mangsa yang tidak mempunyai pilihan untuk tunduk kepada tekanan Barat, untuk mendapatkan favour ini return dalam bentuk bantuan kewangan dan sebagainya.

Tuan Pengerusi, ini adalah tidak adil. Jadi, saya harap Malaysia sebagai sebuah negara yang memang telah pun mendapat martabat dari segi memimpin negara-negara membangun akan terus menyuarakan hak asasi manusia, mungkin menurut kaca mata ASEAN, mungkin menurut kaca mata negara-negara Asia ataupun menurut kaca mata consensus negara-negara membangun yang mempunyai, yang memberi penghormatan kepada Malaysia untuk menjadi jurubicara mereka.

Seterusnya, Tuan Pengerusi, dengan ringkas sahaja saya ingin bertanya kepada Timbalan Menteri mengenai peranan negara di dalam menjelaskan dasar-dasar negara ataupun di dalam menghapuskan dan menghakis kekeliruan-kekeliruan yang mungkin wujud secara “naive” ataupun secara kebetulan ataupun kadangkala diwujudkan untuk mengelirukan mana-mana penduduk dunia terhadap negara ini.

Yang paling khusus, walaupun Perdana Menteri mengatakan bahawa “krisis” dengan Australia telah berakhir, saya ingin merujuk kepada kes-kes yang terdahulu, iaitu kes semangat seolah-olah memusuhi Malaysia oleh Australia menerusi berbagai cara, menerusi penerbitan, dokumentari filem, menerusi surat-suratkhabar yang seolah-olah mengecam negara ini sebagai tidak bertamadun, menerusi cerita-cerita yang cuba melaga-lagakan, memecahbelahkan keharmonian kaum dan sebagainya.

Apakah peranan negara ataupun apakah peranan Kementerian Luar Negeri ataupun Wisma Putra di dalam menjelaskan perkara-perkara ini supaya jangan ada recurrence ataupun pengulangan semula. Kita merasa amat jemu dan amat jelak dengan Australia. Pergeseran diplomatik kita dengan Australia amat menjemukan. Kadangkala boleh menyalakan sentimen nasionalisme liar yang kalau tidak dibendung mungkin juga boleh menyebabkan prestasi perdagangan dan sebagainya. Tetapi, kalau taken into account, dengan izin, kalau kita mengambil kira keseluruhannya, Malaysia adalah on the receiving side, defensive side. Mengapakah harus kita diletakkan dalam satu keadaan yang defensive, sementara kita sebenarnya boleh bertindak secara offensive menerusi saluran diplomatik yang betul. Perkara ini amat menjemukan.

Saya sebagai seorang rakyat daripada sekian tahun—lebih kurang 5-6 tahun kebelakangan ini, banyak perkara mengenai Malaysia yang dijadikan bahan untuk merenggangkan ataupun menggeserkan hubungan Malaysia dengan Australia—dari segi penggantungan rakyat Australia oleh kerana kesalahan dadah di bawah Akta Dadah Berbahaya, dari segi kata-kata dan pendirian kita di pelantar ataupun platform antarabangsa, dan yang terakhir sekali mungkin oleh kerana ketidakhadiran Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, walaupun perkara ini telah dinotiskan dan telah pun diwakilkan kehadirannya menerusi Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, dalam mesyuarat APEC di Seattle.

Kita harus memberhentikan perkara ini serta-merta ataupun once and for all, dengan izin. Kita tidak mahu perkara ini berulang, dan berulang, dan berulang. Apakah peranan penerangan Wisma Putra mengenai hal ini? Apakah yang telah dilakukan selama ini? Kalau Australia boleh dijadikan satu case study, apakah yang telah dilakukan untuk menjelaskan beberapa perkara yang boleh disambar oleh pihak opportunist Australia supaya mengeruhkan keadaan. Dahulu satu ketika kita mempunyai rasa ketegangan diplomatik dengan United Kingdom ataupun Great Britain. Apa yang telah kita lakukan? Mungkin exercise yang telah berlalu boleh dijadikan satu landasan untuk mencerahkan keadaan masa kini.

Tuan Pengerusi, saya harap perkara-perkara seperti ini akan dapat ditangani dengan baik, bijaksana, secara teliti dan tegas oleh pihak Kementerian ataupun Wisma Putra khususnya supaya tidak lagi kita membazirkan sentimen kita, membazirkan ruang-ruang akhbar yang seharusnya dimuatkan dengan perkara-perkara yang deductive dan mengajar rakyat supaya tidak terkorban peluang-peluang perniagaan ataupun rasa baik dan kerjasama yang harus dipupuk menjadi merosot dan terhakis.

Dengan itu, Tuan Pengerusi, saya menyokong. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Petaling Jaya.

8.25 mlm.

Dr. Kua Kia Soong (Petaling Jaya): Terima kasih Tuan Pengerusi. Di bawah Maksud B. 51, Butiran 010000, 020000 saya hendak rujuk kepada beberapa perkara mengenai kekonsistenan dan kematangan dasar luar negeri Kerajaan.

Pertama, satu perkara yang juga telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Parit Sulong, iaitu kontroversi baru-baru ini mengenai hubungan Australia

dengan Kerajaan kita. Apa yang timbul adalah kebimbangan orang ramai terhadap tindakan-tindakan, kenyataan-kenyataan oleh beberapa pihak. Saya hendak tahu dalam kes ini adakah huru-hara ini timbul berasaskan daripada Perdana Menteri sendiri ataupun digalakkan oleh Perdana Menteri, walaupun beliau telah nafikan tiada campur tangan dalam huru-hara itu. Apa yang dikatakan oleh Pemuda UMNO, Pemuda MCA dan lain-lain pemimpin masyarakat yang nampaknya hendak ampu Perdana Menteri, adakah ini membayangkan apa yang Perdana Menteri mahu? Apa yang diseru oleh pihak-pihak seperti Pemuda UMNO dan MCA adalah kita mesti ambil tindakan seperti sekatan ekonomi dan sebagainya terhadap Australia. Di sini saya tak ingin sokong negara-negara Barat seperti Australia, oleh sebab sepertimana Ahli Yang Berhormat dari Parit Sulong tahu lebih awal lagi pada tahun 1970an, saya telah kecam double standard negara-negara Barat, lebih awal daripada Kerajaan Barisan Nasional sekarang. Tetapi apa yang saya bimbang adalah dasar luar negeri yang nampaknya tidak matang yang asasnyanya atas "whims and fancies", dengan izin, oleh Perdana Menteri. Oleh sebab kalau kita nampak perkara yang telah timbul seperti kempen "Buy British Last" pada tahun 1980-an, bagaimana kontraversi ini timbul, dan bagaimana kontraversi ini diselesaikan. Semua ini nampaknya bukan asasnyanya atas sebab-sebab yang kukuh.

Kalau kita hendak ambil tindakan seperti sekatan ekonomi terhadap negara-negara Barat, saya rasa kita mesti ambil tindakan, oleh sebab tidak puas hati dengan pendirian mereka, bukan oleh sebab Perdana Menteri Australia guna satu perkataan yang ada sedikit kasar—"recalcitrant", dengan izin, Tuan Pengerusi. Saya rasa ada ramai orang di negara ini barangkali tidak faham bagaimana berat atau bagaimana kasar atau tidak kasar perkataan ini. Pada fahaman saya, perkataan ini tidak sewajarnya digunakan oleh seorang Perdana Menteri kepada seorang Perdana Menteri yang lain.

Tetapi saya rasa, tindakan-tindakan yang diseru oleh beberapa pihak dalam negara ini tidak seimbang dengan keberatan perkataan ini.

Di sini, saya rasa dalam beberapa perkara ini tindakan.....

Tuan Shahidan bin Kassim: (*Bangun*)

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, Arau hendak minta jalan.

Dr. Kua Kia Soong: Tak ada masa, nantilah, tak ada masa. Masa untuk saya 10 minit sahaja. Ahli dari Arau pun ada kesempatan boleh berucap, kenapa hendak ganggu saya. Tidak ada masa, sorry.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Minta teruskan.

Dr. Kua Kia Soong: Oleh sebab Kerajaan kita hendak berkelakuan sebagai sebuah negara yang matang, sebuah negara yang kukuh dan bukan sebuah negara seperti "Banana Republic".

Tuan Pengerusi, perkara kedua ialah mengenai Bosnia-Herzegovina. Dalam kes ini pendirian DAP adalah serupa dengan Kerajaan dan kami berasa besar hati mendapati bahawa Barisan Nasional mengambil perhatian tentang kutukan "genocide" di Bosnia-Herzegovina, tetapi rekod Barisan Nasional nampaknya tidak konsisten dalam soal hak asasi manusia. Tadi Ahli dari Parit Sulong pun sudah membangkitkan soal "apology" terhadap dasar Luar Negeri Kerajaan, tetapi nampaknya apabila ia sesuai dengan kehendak Barisan Nasional, seperti East Timor dan Burma, Kerajaan Barisan Nasional berkata bahawa apa sekalipun yang berlaku di negara-negara ini adalah merupakan "hal-ehwal dan negara tersebut

dan Kerajaan Malaysia tidak boleh campurtangan malah tidak membenarkan perasaan persahabatan negara-negara tersebut terluka”.

Tuan Pengerusi, di sini saya kesal dengan pendirian Kerajaan terhadap sebuah negara seperti Burma. Saya panggil “Burma”, bukannya “Myanmar” kerana Myanmar adalah nama yang dipanggil oleh Regim Burma dan rakyat Burma lebih menggemari negara mereka dipanggil “Burma” dan bukannya “Myanmar”. Kalau Kerajaan mengatakan bahawa hal negara-negara seperti negara Burma adalah merupakan hal ehwal Burma, bagaimana kita boleh bandingkan dengan apa yang terjadi di Bosnia-Herzegovina dan apa yang terjadi di Burma—ini “sudah contradict” dan ada “double standard”.

Dalam bulan November, 1991, saya juga sudah membangkitkan satu usul di bawah Peraturan Dewan Rakyat 18(1) berkenaan dengan pembunuhan kejam ke atas 100 orang termasuk seorang rakyat Malaysia di Deli East Timor oleh askar Indonesia dan Usul tersebut telah pun ditolak. Penolakan tersebut telah pun dialu-alukan oleh Ahli Parlimen Barisan Nasional. Bolehkah Timbalan Menteri menjelaskan kenapa nampaknya pendirian Kerajaan tidak seimbang? Sikap Kementerian Luar Negeri terhadap isu East Timor adalah bahawa “ia adalah mengenai hal ehwal dalam negeri” juga.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Yang Berhormat, sila gulung.

Dr. Kua Kia Soong: Okay. Tuan Pengerusi, akhirnya dalam kes Burma juga, kita nampak pendirian Kerajaan adalah satu polisi “constructive engagement”, seperti yang dikatakan oleh Kementerian Luar Negeri. Dan kalau kita bandingkan dasar ini dengan dasar kita terhadap South Africa, di mana sahabat rapat kita Nelson Mandela juga telah berkata bahawa dasar

“constructive engagement” tidak akan berjaya, dan ini telah pun ternyata dalam rekod kita terhadap Afrika Selatan. Kenapa sekarang ini di pakai terhadap Burma? Dan rekod ini pun ternyata akan gagal? Jadi, perkara ini akan dapat dijawab. Terima kasih.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Arau, selepas ini Kementerian menjawab.

8.35 mlm.

Tuan Shahidan bin Kassim (Arau): Terima kasih Tuan Pengerusi. Yang pertama, saya hendak timbulkan di bawah Politik dan Penerangan Butiran 020000. Pertama sekali, saya hendak ucapkan tahniah kerana dasar Luar Negara yang saya rasa cukup matang, lebih-lebih lagi kita ada Kementerian Luar, Menteri Luar, tetapi Perdana Menteri selaku orang yang terlibat bersama dalam memastikan dasar luar kita adalah dasar luar yang cukup matang. Saya ucapkan tahniah ke atas kemampuan Kerajaan untuk mengadakan dasar luar yang begitu baik.

Termasuk baru-baru ini DAP, yang saya tidak begitu faham kerana budak-budak DAP ini, boss mereka menyokong Perdana Menteri dan menyokong Kerajaan tentang tindakan kita kepada Australia, tetapi anak buahnya hari ini bercakap lain pula. Tidak tahulah mungkin dia orang itu belum mengundi.....

Dr. Tan Seng Giaw: (Bangun)

Dr. Kua Kia Soong: (Bangun)

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Ada dua orang bangun, Yang Berhormat. Hendak beri jalan?

Tuan Shahidan bin Kassim: Ha, tadi saya bangun, tidak beri. Tidak malukah? Hendak minta kepada saya, saya beri, saya, gentleman punya kaki.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Beri kepada Kepong?

Dr. Tan Seng Giaw: Tuan Pengerusi, pada prinsip, oleh kerana Perdana Menteri Paul Keating telah mengeluarkan perkataan yang tidak manis, kita mesti sokong Perdana Menteri—iaitu sebagai warganegara Malaysia, itu pada prinsipnya. Cuma Yang Berhormat Petaling Jaya hendak mempersoalkan cara-cara yang menimbulkan masalah. Tetapi pada prinsipnya, sesiapa sahaja yang mengecam Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dengan tidak munasabah, itu kita mesti sokong Perdana Menteri sebagai warganegara Malaysia.

Tuan Shahidan bin Kassim: Yang Amat Berhormat Perdana Menteri tidak kata apa pun, yang berkata-kata ini kita—rakyat Malaysia yang meminta supaya Kerajaan membuat itu dan membuat ini. Perdana Menteri cuma beritahu dia kena “kata”, dia kata “orang kata, saya keras kepala”—dia balik memberitahu kepada rakyat Malaysia, “orang kata saya keras kepala”. Jadi, apa yang you sokong Perdana Menteri? Perdana Menteri tidak kata apa-apa, Perdana Menteri kata, “itu terpulang kepada rakyat Malaysia”, tetapi yang saya baca DAP menyokong supaya Kerajaan mengambil tindakan. Yang ini kita cuba baca balik *Hansard* besok—dia cakap lain. Saya ingat dia boleh dipecat, pilihanraya nanti tidak lekat, susah itu. Saya menyokong Ketua Pembangkang sebab Ketua Pembangkang menyokong Perdana Menteri berhubung dengan kenyataan yang dikeluarkan oleh Paul Keating. Kalau DAP menjadi Perdana Menteri, saya, dan juga bersama dengan parti Pembangkang, akan sokong. Bukan saya sokong dia, saya sokong tindakan yang diambil. Bukan sokong—hendak sokong apa? Perdana Menteri tidak kata apa-apa, dia balik mengadu sahaja kerana orang mengatakan kepada dia macam-macam.

Saya sendiri dan juga kawan-kawan, bila Perdana Menteri kata tutup mulut, maka kami tutup mulutlah, hendak kata apa lagi? Cuma di hati kecil berkata-katalah. Fasal apa pula tutup mulut? Tetapi bila dia kata tutup mulut, kita pun tutup mulut. Cuma

satu, kita tutup mulut ini—kita tutup di sini; kawasan saya baharu balik dari Australia dan New Zealand. Dia tengok TV program di mana di kedua negara tersebut siaran TVnya menayangkan cerita “Turtle Beach”. Jadi, sepatutnya, walaupun kita kata “okay”, kita boleh perbetulkan hubungan, dia mesti menghentikan juga perkara ini.

Saya ingin bertanya kepada Yang Berhormat, sejauh mana yang kita buat hendak pastikan supaya Australia tidak mengeluarkan lagi filem-filem yang berbentuk semacam itu dan juga kenyataan-kenyataan yang masih belum habis? Yang kita tengok ialah kenyataan-kenyataan yang mengucapkan tahniah dan terima kasih kepada Kerajaan daripada ahli perniagaan dan juga segelintir orang-orang politik. Tetapi Menteri Luarnya memberi amaran kepada Kuala Lumpur—itu yang saya baca dari akhbarlah, saya tidak baca yang lain. Beri amaran kepada Kuala Lumpur supaya tidak meneruskan tindakan yang diambil oleh sesetengah agensi Kerajaan—amaran keras. Jadinya, kita menyokonglah Perdana Menteri yang kita sayangi, tetapi kita hendak tanyalah kepada Perdana Menteri yang kita sayangi dan juga Menteri Luar, apa yang dibuat untuk memastikan supaya mereka tidak lagi memburuk-burukkan kita.

Dia ada hubung kait dan saya pasti kondominium yang runtuh itu, selepas kita balik dengan kawan, saya tengok ramai pemberita-pemberita luar dan sebagainya. Jadi, saya percaya benda ini akan dikaitkan dengan isu-isu yang boleh menjejaskan, mungkin ekonomi negara dan sebagainya. Apakah yang telah dibuat hendak memastikan supaya penerangan yang setepat-tepatnya dapat diberikan bahawa ini adalah perkara biasa? Malah di luar negeri itu lebih teruk dan tidak berhenti bangunan runtuh dan sebagainya — takut, kot-kot ini terjadi. Oleh kerana kita tengok tadi, pemberita dengan bangunan itu memang jauh, jadi ada seorang keluar cerita—nampak surat kata “I am still alive” pun, masuk ceritalah, itu pada *Starlah*, tetapi dalam televisyen tidak ada pula.

Oleh sebab pemberita duduk jauh dan dia memakai teropong sahaja, dan MPs pun boleh masuk dekat sedikit, tetapi tidak boleh buat apa cuma mendapat bau-bau sahaja. Jadi, kita hendak pastikan supaya dasar luar kita ini kita pertahankan dan jangan mana-mana pihak mengambil kesempatan. Sebab di Malaysia ini berlaku sedikit sahaja cerita, saya tengok banyak pihak mengambil kesempatan oleh kerana mereka tidak gemar dengan kelantangan Perdana Menteri kita.

Tentang Australia tadi, sejauh mana yang kita buat untuk memastikan supaya usaha memburukkan kita, filem yang diharamkan di sini supaya tidak ditunjuk di sana. Jadi, kita mesti pastikan hubungan ini berterusan. Tetapi kalau dia kata, kita pun okaylah, kita hendak baik balik tetapi di sana dia masih berkata-kata kepada kita, itu adalah kurang manis.

Kemudian, Tuan Pengerusi, saya baca akhbar ini laporan dari Indonesia. Saya ucap tahniah kepada pegawai-pegawai kita yang pergi ke luar negeri. Pegawai-pegawai kita yang pergi ke luar negeri, tidak kira apa bangsa sama ada Melayu, Cina, India dan sebagainya, mereka mesti mempertahankan satu hakikat sama ada dia asalnya dari keturunan India—dia orang Malaysia; dia orang Melayu—dia orang Malaysia; dia Cina—dia orang Malaysia. Ini cerita yang kita dengar.

Saya ucap tahniah sebab seorang diplomat kita di sana, bila ditanya oleh sekumpulan orang-orang berjawatan tinggi di Indonesia, “Bapak ini asalnya orang Indonesia jugakah?” “Tidak, saya orang Malaysia”. Sebab ada student kita di sana—saya datang sini hendak cari keluarga saya. Saya orang Bugis, orang Lombok dan sebagainya. Saya sendiri, bapa saya orang Indonesia tetapi bila saya pergi Indonesia, saya tidak cakap apa. Dia tanya, “Bapak asalnya orang Indonesia?” Saya kata, “Saya orang Malaysia”. Saya sendiri berkata saya orang Malaysia walaupun saya directly dari Indonesia, darah dari sana tetapi saya orang Malaysia. Jadi, kita hendak macam itu juga semangat yang ditunjukkan oleh para

pegawai kita, sama ada dia Cina atau India, dia adalah orang Malaysia. Jangan berkata, “Saya datang ke China hendak cari keluarga saya di kampung”. Jadi, di akhirnya maruah kita, di mana kita berada itu dipersoalkan sebab kita mendapat laporan bahawa kadang-kadang bila ditanya kita ini asalnya orang mana, kadang-kadang dia ada pandang rendah sedikit. Seolah-olah di situ semuanya orang pendatang dan sebagainya. Ini laporan akhbar, saya baca utusan dari Jakarta.

Jadi, saya timbulkan perkara ini kerana saya pernah belajar di luar negeri dan perkara ini timbul sedikit bila saya pergi complaint, saya kata, “Ada students kita ini yang tidak hendak mengaku”. Bila ditanya berapa orang penuntut Malaysia di sini, saya seorang sahaja yang angkat tangan. Dia sendiri tidak mahu angkat tangan. Jadi, dia mengaku dia student lain dari negeri yang

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Minta gulung, Yang Berhormat.

Tuan Shahidan bin Kassim: Allahu Akhbar. Tuan Pengerusi, saya menggulung. Akhir sekali, fasal dasar luar kita berhubung dengan Bosnia.

Saya ucap tahniah sebab Malaysia ialah salah satu dari negara-negara Islam yang mampu dan dapat bertahan dan menghantar tentera kita di sana.

Akhir sekali, saya hendak cakap fasal student. Student, walaupun ia masuk di bawah Jabatan Penuntut tetapi saya ingat sebagai duta, dia merupakan raja bagi rakyat Malaysia di negeri yang berkenaan. Saya hendak tanya, apa yang telah kita buat kepada student yang kita hantar di Iran? Perdana Menteri pernah melawat Iran dan kita pergi ke Qom. Di Qom, ada penuntut kita yang belajar dan nampaknya fahaman Syiah dia itu cukup kuat dan tidak ada pihak yang hendak pastikan supaya mereka ini

dikembalikan. Malah Perdana Menteri sendiri saya tengok, bila berbual dengan mereka berkata, "Datang sini belajarlah, buat panduan dan sebagainya tetapi bila balik, baliklah jadi orang Malaysia". Maksudnya macam itu. Tetapi sejauh mana follow-up dibuat untuk memastikan student ini jangan terikut-ikut cara sana, sembahyang sehari 3 kali dan sebagainya.

Jadi, Tuan Pengerusi, saya menyokong.

Tuan Pengerusi (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Kita tidak ada masa lagi. Masa sudah cukup untuk hari ini.

Diminta Timbalan Menteri menjawab esok. Dewan bersidang semula sebagai Majlis Mesyuarat.

Majlis Mesyuarat bersidang semula.

Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Haji Juhar bin Haji Mahiruddin): Dewan ini ditangguhkan sehingga jam 2.30 petang esok.

Dewan ditangguhkan pada pukul 8.45 malam.